

Soğuk Savaşa Geri Dönüşe Engel Olmak

James West

ABD Komünist Partisi Politik Büro üyesi

Uluslararası durum çok daha karmaşık bir hale gelmiştir. Dünya alarm halindedir. Ne oldu da dünya bu hale geldi, bunun nedenleri nelerdir? Gelecek bize neler hazırlıyor? Dikkatler genellikle bu sorular üzerine çevriliyor.

ABD'deki resmi propaganda ve büyük sermaye basını, Amerikalıların görüşlerini yansıttıkları savıyla, bu sorulara durmaksızın kendi yanıtlarını dayatıyorlar. Ne var ki bütün bunlar, yalnızca ABD yönetici sınıfının çıkarlarına uygun düşüyor. Dünyadaki olayların gelişimini, Amerikalı olmakla birlikte daha gerçekçi gözlerle gören bir başka görüş vardır. Bu görüş, olayların Amerikan komünistlerince yapılan çözümlemesinden kaynaklanıyor. Elinizdeki yazı bu çözümlemeden bazı sonuçlar çıkarmakta ve değerlendirmeler yapmaktadır.

Ağustos 1979'da Partimiz'in 22. Kongresi'nde kabul edilen temel politik kararda, «Amerikan emperyalizminin politikasının uluslararası barış ve ulusal kurtuluş hareketi için en büyük tehlikeyi oluşturduğu gerçeğini açığa vurmak» (!) zorunludur deniyor.

Günümüzde bu görev çok daha günceldir. Çünkü burjuva yığın iletişim araçları, Sovyet-Amerikan ilişkilerinin bozulmasından ve uluslararası politik havanın genel olarak ağırlaşmasından SSCB'nin sorumlu olduğu ve dünya politikasındaki olumsuz değişikliğin Afganistan'a Sovyet birliklerinin gönderilmesine bağlı olduğu izlenimini yaratmak için hiçbir çabayı esirgemiyorlar.

(!) «The Struggle Ahead: Time for a Radical Changel», New York, 1979, s. 43.

Afgan hükümetinin, sınırlı sayıda Sovyet birliklerinin yardımına baş vurma konusundaki kararına ilişkin bir yargıda bulunmak gibi bir amacımız yok. Afganlı yoldaşların kendileri ve Afganistan Demokratik Halk Partisi böyle bir değerlendirmeyi yaptılar. (2) Bununla birlikte, şunu belirtmek isterim ki, uluslararası politikada esen soğuk hava ile Afganistan'daki durum arasında bir ilişki kurmak düpedüz ilkel birşeydir. Çünkü, özellikle Sovyet-Amerikan ilişkilerinde yumuşamayı dondurma tehlikesini içeren bu soğuk hava son aylarda başlamış değildir. ABD'nde, birçok politikacı ve gözlemcinin, Washington'un politikasının dünya barışının güçlendirilmesine zarar verici bir dönüm noktasına girdiği yolunda uyarılarda buldukları uzun zamandır gözlenmektedir. Ben yalnızca, Doğu-Batı Anlaşması için Amerikan Komitesi'nin başkan yardımcısı olan ve bu konuda John K. Galbraith, Donald M. Kendall, George F. Kennan gibi uluslararası bir üne sahip burjuva siyaset bilimcileriyle birlikte çalışan profesör Fred W. Neal'in yazdıklarını aktarmakla yetineceğim. 1979 yılı başlarında, «World Issues» dergisinde yayımlanan bir yazısında Neal, oldukça ayrıntılı bir çözümleme yaparak, J. Carter'ın Beyaz Saray'a gelişiyle, ABD hükümetinin, yumuşama politikasını sözde reddetmemekle birlikte onu dondurma yönünde adımlar atmaya başladığına işaret ediyordu. Yazar şu sonuca varıyordu: «Bu, Sovyet-Amerikan ilişkilerinde ciddi bir bozulmaya yol açmıştır.» (3)

Washington'un dış politikasındaki bu yumuşama karşıtı değişiklik kimi burjuva çevrelerinde bile endişe yarattığına göre, bu politikanın, ileri görüşlü kamuoyunu, barış için savaşan örgütleri, kimi sendika önderlerini ve ülkenin tüm ilerici güçlerini alarma geçirmesi doğaldır. Amerikan komünistleri, Carter yönetiminin dış politikasını, en başta, Washington'un barış yanlısı demeçlerine karşın, Pentagon'un ve büyük tekellerin çıkar ve baskılarına boyun eğerek, uluslararası durumu tehlikeli bir biçimde karmaşıktırdığı için şiddetle eleştirdiler.

Bu karmaşıklık şimdi ete kemiğe bürünmüştür. Ama, yukarda söylenenlerin ışığında, bunun nedenlerini ortaya koymak için, Carter yönetiminin üç yıl boyunca, yumuşamadan çok soğuk savaşa özgü formlere ve eylem biçimlerine doğru eğilim gösterdiğini gözönüne almak gerektiği açıktır. Şimdi Başkan, SALT-2 anlaşmalarının onaylanmasını erteliyor ve bunu, Sovyetler Birliği'nin izlediği politikanın dayattığı bir önlemmiş gibi sunuyor. Ne var ki, bu uygulamayı, Carter'ın, Beyaz Saray'a yerleştiği ilk günlerden beri yürüttüğü politikanın bir uzantısı olarak kabul etmek gerçeğe daha yakın olmaz mı? Çünkü, herkesin bildiği gibi, şimdiki yönetim, daha önce Vladivostok'ta imzalanan anlaşmaları bir yana itmeye başla-

(2) Bu konuda, bu sayıda yayımlanan «Devrimin Yeni Bir Aşaması, Afgan Basınından» başlıklı yazıya bakınız.

(3) «World Issues», April-May 1978.

mıştır. Yine herkes biliyor ki, bu yönetim, ABD'nde, silâhlanma yarışını dizginlemek için SSCB'yle her türlü anlaşmaya karşı açık ve amansız bir savaşım yürüten güçlere sürekli boyun eğmiştir. Örneğin hükümet, geçen sonbaharda, SALT-2 Anlaşması'nın yeminli düşmanları, yapay bir «küçük Küba bunalımını» körükleyerek Anlaşma'nın onaylanmasını engellemeye yeltendiğinde, onlarla aynı çizgiye düşmemiş midir? Küba ve dünyanın bu kesimindeki kurtuluş hareketi için bir tehdit oluşturan ABD'nin Guantamo ve Karayipler Havzası'ndaki askersel varlığını pekiştirmek için bu olaydan yararlanılmamış mıdır?

Günümüzde Amerikan emperyalizmi, generallerin ve diplomatların kişiliğinde, NATO'daki ortaklarına Batı Avrupa'nın nükleer füzelerle üst düzeyde silâhlanması için bir program dayatıyor. Bunun nedeni olarak da yine Avrupa bölgesinde Sovyet askersel gücünün «üstünlüğü» olduğu izlenimi yaratılmaya çalışılıyor. Gelgelelim, bu kez de, Washington'da uzun süredir hazırlanan Avrupa'da askersel cepheleşmeyi şiddetlendirmeyi amaçlayan planların uygulamaya sokulduğunu söylemek daha doğru olmaz mı? Nötron bombasını üretme ve çoğaltma tasarıları ne çabuk unutuldu? Aralık 1979'da, NATO Genel Konseyi'nin toplantısında alınan Batı Avrupa'ya 572 Amerikan nükleer füzesini yerleştirme tehdidini savunan kararlar ile Avrupa'da silâhlı güçlerin ve silâhların azaltılması üzerine Viyana'da sürdürülen görüşmelere katılan Batı'lı temsilcilerin yıllardır uyguladıkları oyalama taktiği arasında bağlantı kurmak mantıklı değil midir?

Şimdi Carter, ABD ile SSCB arasında kurulmakta olan sağlıklı ekonomik ilişkiler sistemini tehlikeye düşüren bir takım kararlar alıyor. SSCB'ne, daha önce imzalanan anlaşmalar uyarınca verilmesi gereken ürünlerin dışsatımı üzerine ambargo koyacağını açıklıyor. Bu, Sovyetler Birliği'nin eylemlerinin yol açtığı bir «karşı önlem» olarak sunuluyor. Ne var ki bu uygulamayı, daha 1974'de, Sovyet-Amerikan ekonomik ilişkilerinin normalleştirilmesine karşı olan ünlü Jackson-Vanik «değişiklik» önerisinin Kongre'den geçmesinde ifadesini bulan, ABD'nin eski politikasının bir uzantısı olarak görmek daha mantıklı olmaz mı?

Carter, şimdi, bir kez daha düşsel «Sovyet yayılmasına» karşılık vermek gerekçesiyle, ABD'nin Asya'daki askersel varlığının genişleyeceğini açıklayan ve bunu haklı gösteren bir «doktrinle» ortaya çıkıyor. Ama, savaş yanlısı yenisömürgeciliğin bu çıkışını, ABD'nin Vietnam saldırısının temelinde yatan, İsrail saldırganlarını desteklemesine neden olan, Pentagon, CIA ve devlet bakanlığının ulusal kurtuluş hareketlerini ezmeyi amaçlayan tüm faaliyetini yönlendiren politikanın mantıksal uzantısı olarak değerlendirmek daha doğru olmaz mı?

Son olarak, şimdi Carter, Moskova Olimpiyatları'nı boykot etme çağrısı çıkarıyor. Olimpiyat hareketinin özüne ve sözüne aykırı düşen bu eyleme

gerekçe olarak, Sovyetler'in sözümona «barışı tehdit» ederek, ABD'yi karşı önlemler almak zorunda bıraktığını gösteriyor. Ama Washington'un, böyle davranarak, yumuşamada elde edilen sonuçlardan, Helsinki Sonuç Belgesi'nde belirlenen yumuşamanın pekişmesine yardımcı olma yükümlülüğünden kaçtığını düşünmek daha gerçekçi olmaz mı?

Gerçi ne Sovyetler Birliği'nin, ne genel olarak sosyalist topluluk ülkelerinin, ne de ulusal kurtuluş güçlerinin yaşadığımız uluslararası gerilim dalgasının sorumluluğunu taşımadıkları sonucuna varmak için biraz gerçekçi olmak yeter. Bu durumdan bütünüyle Amerikan emperyalizmi sorumludur. Sorunu farklı bir biçimde sunmak, uluslararası durumun kötüleşmesinin sorumluluğunu ABD ile Sovyetler Birliği arasında eşit biçimde bölüştürmek, barış davasına zarar vermek, emperyalist propaganda ve politika karşısında bilerek ya da bilmeyerek hoşgörölü davranmak demektir.

ABD'deki «şahinler» uluslararası sahnede olayların bugünkü akışından büyük hoşnutluk duyuyorlar. Dış politikada «kararlılık» göstermediği gerekçeyle uzun süre eleştirdikleri Carter'dan da hoşnut gözüküyorlar. Şimdi Carter, «şahinler»e bakılırsa, bu kararlılığı» gösteriyor. Ne var ki, aynı üslupla ifade etmek gerekirse, Başkanın, herkesin önünde açıkladığı görüşlerini savunmada ve kendisinden farklı düşünenlerin baskısına karşı koymada belirgin bir beceriksizlik ve zayıflık gösterdiğini belirtmek daha yerinde olur. Kaldı ki, «ancak bir barışı koruma savaşımında direşkenlik gösterirsek, barış güven altına alınabilir» diyen Carter'ın kendisidir. (4)

Yine Carter, Viyana'daki SALT-2 anlaşmalarının imzalanışı sırasında, ateşli bir barış savunucusu tavırları takınarak, savaş ve barış sorunlarında özellikle sakınlı olmak gerektiğini de belirtmişti. Bunlar, kişiye sorumluluk yükleyen açıklamalardır. Şimdi anlaşılıyor ki, eğer Carter, bu açıklamalara uygun düşen politikayı uygulamak için gerekli olan kararlılığı göstermiş olsaydı, uluslararası durumu kötüleştirmek şöyle dursun, bundan kaçınmak için elinden geleni yapardı.

Elbette, yalnızca Başkan'ın kişisel nitelikleri sözkonusu değil. Daha öteye bakmak gerekiyor. Partimiz, Amerikan emperyalizminin doğasını geçmişte olduğu gibi yayılmacılığını ve saldırganlığını koruduğunu belirtmiştir. Tekelci sermayenin egemenliği, militarizmin güçlü konumları, Pentagon, çokuluslu şirketler ve devlet erkinin en üst kademeleri arasında varolan bağların sınıksız sarmaşması, bütün bunlar ABD dış politikasının yakından bağlı olduğu temeli oluşturuyor. Bu nedendir ki ABD dış politikası, kaçınılmaz olarak uluslararası ilişkilerde emperyalizmin diktasını dayatma eğilimini, dünya barışı için bir tehlike oluşturan böylesi bir eğilimi taşır.

(4) «The New York Times»dan alınmıştır. 19 Haziran 1979.

22. Kongremizde yaptığı konuşmada Gus Hall yoldaş, bu eğilimden kaynaklanan politikanın «barışın ilerlemesini durdurmayı» hedeflediğini gösterdi. Gus Hall şunu da belirtti: «Bu politikanın genel doğrultusu değişmemiştir. Amerikan emperyalizmi elinden geldiğince bu politikayı yürütmeye çalışıyor.»⁽⁵⁾

Öte yandan, Amerikan komünistleri, yönetici sınıf içindeki çatlakların ve dolayısıyla dış politika sorunlarında görüş ayrılıklarının varlığını gözardı etmiyorlar. Kongre kararında belirtmiş olduğumuz gibi «dünyadaki yeni güçler oranına daha gerçekçi açıdan bakan ve bu yeni duruma ayak uydurmaya çalışan» bir takım çevreler vardır. «Bunlar yumuşama ve ticari alışveriş politikasından yanadırlar.»⁽⁶⁾

Ayrıca, doğallıkla, dünya barışının mı, yoksa tekellerin kârlarının mı daha önemli olduğu sorusunu tartışma konusu bile etmeyen kamuoyunun, halk yığınlarının baskısı da sözkonusudur. Özcesi, ABD'nde, emperyalizmin dış politikadaki egemen eğilimini safdışı bırakacak güçte olmasa da, bunun belirtilerine karşı direnecek ve hatta Washington yetkililerini gerçekte bu politikaya ters düşen kararlar almaya zorlayacak güce sahip bir takım etmenler vardır.

Başta yumuşama, Sovyet-Amerikan diyalogu ve işbirliği alanlarındaki sorunlar olmak üzere 70'li yılların sonlarında uluslararası plandaki asli sorunlara yaklaşımdaki belirgin ve tutarsızlığın ve ikiye bölünmüşlüğün temel nedeni, Amerikan dış politikası üzerindeki bu çelişkili etkilerin çitişmesidir. Bu, «ılımlılar» ile «kararlılar» arasındaki bir çatışmanın dışa vurması değil, ama dünya gerçeklerini duruca kavrayanlar ile tekelci sermayenin bencil sınıf çıkarlarını her ne pahasına yerine getirmek için sonsuz bir arzu besleyenler arasındaki çatışmanın dışa vurmasıdır. Uzun süre bu çatışmada tarafların hiçbiri üstünlük elde edemedi. 80'li yılların başlarına doğru durum değişti. Üzüntüyle belirtmek gerekir ki, denge, en tutucu sağ güçlerden yana bozuldu.

Yumuşamanın temelinin niçin sarsıldığı sorusuna biz şu yanıtı veriyoruz: Çünkü ABD'nde, hükümet kararlarının oluşturulduğu yüksek kademelerde, tekelci burjuvazinin en militarist, en gerici kanadının etkisi ağırlık kazanmıştır. Bu durumda, ister istemez, ABD'nin dış politikasını belirleyen güçler oranında böylesi bir değişime neyin yol açtığı sorusu önümüze çıkıyor. Bu soruyu yanıtlamaya çalışalım.

Kuşkusuz, bu nedenlerin tümünü, kısa bir makale çerçevesinde ele alıp çözümlenemeyeceği yoksa da, bunların belli başlı olanlarını ortaya koyabiliriz.

(5) Gus Hall, «Labor Up-Front in the People's Fight Against the Crisis», New York, 1979, s. 18.

(6) «The Struggle Ahead: Time for a Radical Change!», s. 12.

İlkin, geriye döndürülemez bir biçimde gelişen dünya devrimci süreci karşısında, tüm tekeli burjuvazinin ve onun tüm politik temsilcilerinin duyduğu ortak sınıfsal korku bu değişimde rol oynamıştır. Dünya sosyalist sisteminin konumlarını güçlendirmesi, kapitalist ülkelerde emekçilerin, demokratik, sol güçlerin geniş politik ve toplumsal atakları, ulusal kurtuluş hareketinin bir dizi yeni önemli utkular kazanması; bütün bunlar emperyalist çevreleri paniğe sürüklemiştir.

70'li yılların ortalarında, Amerikan emperyalizmi, Vietnam'da ağır bir yenilgiye uğradı. Yönetici sınıfın bir bölümü, buradan halk kurtuluş hareketlerini ezmek için askersel müdahalelere, askersel güce dayanan bir politika izlemenin boşuna olduğu dersini çıkardı. Geçmişte barış için yürütülen kararlı ve yığınsal savaşımın bir yansıması olarak, Amerikan halkında yereden «yeni Vietnam'lar» olmaması ve ABD'nin dünya jandarması rolünden kesinlikle vazgeçmesi inancı, bu görüşü savunanlara dayanak oldu. Bu görüş ve tutumlar Washington'un resmi dış politikası üzerinde etkisini duyurdu. Ne olursa olsun, Angola, Etyopya, Nikaragua ve İran'daki devrimci süreçleri durdurmak için ABD'nin açıktan müdahale etmesini isteyen tekeli burjuvazinin en savaş yanlısı kanadının kanıtları Washington'un politikası üzerinde belirleyici bir etki yapamadı.

Burjuvazinin içindeki gerçekçi politikacıların gerilemeye başladıkları 70'li yılların sonlarına dek bu böyle sürüp gitti. Bu türden politikacılar, dünyada sayısı hızla artan devrimci değişikliklerden korkuya kapılıp, gözlerini gerçeklere yumarak kendi vargılarının ve kanıtlarının mantığını unutmaya başladılar. Korkunun ecele faydası yoktur. Ama işte bu korku, Amerikan yönetici sınıfının tüm politik temsilcilerine, «şahinler» kadar, «güvercinlere» de egemen olmuştur.

Büyük bir duygu karmaşası içinde İran Devrimi'ne özellikle aşırı bir tepki gösterdiler: En zengin petrol kaynağını yitirmek korkusu; Şah gibi sadık bir bağlaştığı kurtarmak olanaksız olduğundan rezil kepaze olmak kaygısı; askersel vb. «yardım» maskesi altında İran için «boşu boşuna» harcanan milyarlar için duyulan kaygı; SSCB sınırlarında stratejik bir köprü başını yitirmenin acısı.

ABD'nin emperyalist çevreleri, yığın iletişim araçları sayesinde, İran devriminin sonuçları karşısında duyulan bu korkuyu, Amerikan halkına, ulusal onur ve çıkarlar için duyulan bir kaygı olarak göstermeyi zaman zaman başardılar. Bu amaçla, Tahran'daki rehinelere sorunu olabildiğince acıklı hale getirildi. Amerikan elçiliğinde çalışanların rehlin alınmasının, diplomatik ilişkiler üzerine Viyana Sözleşmesi'ni düpedüz çiğnemek anlamına geldiği konusunda spekülasyona başvurularak, şovenist bir histeri havası yaratmak için elden gelen herşey yapıldı. Bu olayın ardında en gerici militarist çevrelerin uzun erimli hesabı yatmaktadır. Bunlara göre,

Amerikan toplumunun, «Vietnam kompleksi»nden kurtulması ve silâh şa-kırtılarına ve silâhli gücün açıkça kullanılmasına dayalı politikaya geri dönüşe omuz vermek için psikolojik bakımdan hazır olması gerekmektedir. Bu, belli ölçüde başarılı olduğu içindir ki, «sert» bir dış politikadan yana olanların ve «şahinlerin» etkisi hızla büyüdü.

Sonra, askersel-sanayi kompleksinin yumuşamaya karşı artan muhale-feti Washington'un politikasını belirleyen güçler oranının değişmesine yardımcı oldu.

Çoğu kez belirtildiği gibi, şimdiye değin, hükümetin hiçbir barışçı dav-ranışı, Sovyetler Birliği'yle ilişkileri normalleştirmek için yaptığı çıkışların hiçbirini, Amerikan askersel gücünün pekiştirilmesini, devletin silâhlanma harcamalarının artırılmasını ve dolayısıyla silâh üreticisi tekellerin kâr-larının çoğalmasını hiçbir zaman engellememiştir. Örneğin Carter yöne-timi, tekellerin çıkarları sözkonusu olduğunda, verdiği sözlerden caymak-tan ya da kendi koyduğu ilkelere aykırı tutumlara girmekten hiçbir za-man çekinmemiştir. Carter seçim kampanyası sırasında, askersel bütçede kısıtlama yapacağına ilişkin olarak verdiği sözü çok çabuk unuttu. Bu-nun yerine, «gerçek» askersel harcamaların (enflasyon gözönüne alın-a-rak) her yıl % 4,5 oranında artırılmasını öngören beş yıllık bir program önesürüldü. Carter, SALT-2 anlaşmalarını imzalamak üzere Viyana'ya hareketinden az önce MX füzelerinin üretimine geçilmesi kararını alarak, silâh fakrikatörlerine önceden güvence vermek zorunda olduğunu dü-şündü.

Kaldı ki, yumuşamanın gelişmesi, askersel-sanayi kompleksi için her zaman ciddi bir endişe kaynağı olmuştur. Bu, onun için milyarlarca dolar-lık bir kâr sorunudur. Nitekim, yalnızca üç tip silâhın (Trident denizal-tısı, MX füzeleri, MX-1 tankları) üretimi programı, önümüzdeki yıllarda, askersel-sanayi kompleksine 75 milyar dolar tutarında bir sipariş sağ-lamaktadır. Askersel-sanayi kompleksi tekelleri, bu siparişleri ve kabul edilmiş programlara bağlanan öteki sözleşmeleri yitirmekten korkuyor-lar. Ama, doğaldır ki, geleceği düşünmek zorundadırlar. Sözgelimi, SALT-2 anlaşmaları onaylanırsa, ne yapılacaktır? Sorunun yanıtı hazır-dır. Kongreye sunulan hesaplar gösteriyor ki, SALT-2 anlaşmalarının onay-lanmaması durumunda, ABD'nin yıllık askersel harcamaları 50-60 mil-yon dolar artacaktır. Bunun anlamı şu ki, askersel-sanayi kompleksi açı-sından anlaşmanın onaylanması durumunda bunlar, onun uğrayacağı kayıplara kabaca eşittir.

New York borsasının, Carter'ın Ocak ayında yumuşamaya indirdiği darbeye, hemen askersel üretimle ilgili şirketlerin pay senetlerini hızla yükselterek tepki göstermesi çok anlamlıdır.

70'li yılların sonlarında, özellikle Viyana karşılaşmasından sonra, as-

kersel-sanayi kompleksi, yumuşamayı baltalamak ve Washington'da kendi çıkarlarını egemen kılmak için aralıksız yürüttüğü faaliyetini bir de bu nedenle yoğunlaştırmıştır.

Sonra, ABD'nde ve öteki kapitalist ülkelerde bunalım belirtilerinin çoğalması, enflasyon ve işsizliğin büyümesi yumuşama düşmanlarının konumlarını güçlendirdi. Emperyalizm için, bujuva toplumunun ekonomik ve toplumsal çelişkilerinden kurtuluş yolunu, uluslararası durumu kötüleştirmekte aramak bir gelenek haline geldi. Tüm göstergeler, 70'li yılların ortalarında geçirdiği sarsıntıların henüz altından kalkamamış olan ülke ekonomisinin, yeni bir durgunluğun eşiğine geldiğini kanıtlarken, ABD yönetici sınıfı bir kez daha aynı yola başvuruyor.

«ABD'nin ulusal güvenliğine yönelik tehditler» yollu açıklamalar, emekçileri ve sendikaları ücret artışı ve hak savaşımından vazgeçmeye, geri çekilmeye zorlamak ve halktan yeni özveriler istemek için onlar üzerinde baskı uygulamak, ülkede bir birleşik soğuk savaş cephesinin kurulmasını sağlamak gibi amaçlar doğrultusunda kullanılıyor.

Batı Avrupa'da, geçtiğimiz onyıllık dönemin sonlarının, birçok ülkenin politik yaşam ekseninde sağa doğru belli bir kaymanın damgasını taşıdığına işaret etmek yerinde olur. Nitekim İngiltere'de erke gelen tutucu hükümet, ABD emperyalizminin fedaisi gibi hareket ederek, Sovyetler Birliği'yle bir çalışma ve Avrupa'da yumuşama ilkelerinin gözden geçirilmesi politikasını yeğledi. ABD'ndeki en gerici çevreler, bu tutumu, saldırganı tırmandırmak için bir işaret olarak gördüler. Bu çevrelerin, NATO'yu aktifleştirmek ve bu saldırgan blokun askersel gücünü artırmak için Batı Avrupa'nın sağa kayışından yararlanma isteklerine hükümet fazla bir direnme gösteremedi.

Sonra, «Çin kartı»nın devreye sokulması da doğal sonuçlarını verdi. Gus Hall, Maocuların, «temelde ulusal kurtuluş güçlerine, sosyalizme ve işçi sınıfına karşı» (?) olduğuna işaret ederek, «Çin kartı»nın özünü açığa vurdu. Pekin'in bugünkü yönetimi gibi bir ortakla yakınlaşma başlayınca, Washington'da, tıpkı Maocular gibi, hegemonya ve büyük devlet ölçmeleriyle yanıp tutuşan, dünya sorunlarına yalnızca anti-sovyetizmin prizmasından bakan ve militarizmle büyülenmiş politik çevrelerin etkisi ve ağırlığı doğal olarak arttı. Örneğin, başkanın ulusal güvenlik sorunları danışmanı olan Brzezinski'nin, Maocular gibi, nükleer silâh kullanımının yolaçaacağı felaketleri küçümsediği, hatta yoksaydığı iyi biliniyor.

Son olarak, seçim öncesi politik konjonktürün özellikleri su yüzüne çıkıyor. Beyaz Saray'ın burjuva adayları, başarının kilit noktalarından birinin, önceden olduğu gibi, askersel-sanayi kompleksinin elinden geç-

(?) Gus Hall, «Labor Up-Front» . . . , s. 19.

tiğini gayet iyi biliyorlar. Kompleksin hoşuna gitmeyen birşey yapmak, başarı şansını önemli ölçüde azaltmak demektir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Carter, Pentagon'a ve askersel sanayiye yakın çevrelerce sürekli biçimde «yeterince kararlı» olmamakla suçlanmıştı. Bu nedenle, üzücü de olsa, Carter'ın davranışları, ülkesinin ulusal çıkarlarına ve dünya barışının korunmasına sorumlu bir yaklaşım gösteren bir başkanın politikasını sergilemiyor. Bu davranışlar, daha çok, etkili bir gücün perde arkası desteğine belbağlayan bir başkan adayının manevralarıdır. Kanımızca, bu değişik nitelikte etmenlerin bileşimi ve etkileşimi, Amerikan dış politikasının, emperyalizme özgü olan saldırgan ve militarist eğiliminin gelişmesini önleyen frenlerin etkisini büyük ölçüde azaltmaktadır.

Partimiz, ABD'nin dış politikası, dünyanın devrimci yenilenmesine karşı temellendirildiği sürece, bunun bir dizi kaçınılmaz sonuçlar vereceğini belirtmektedir: «Dünya savaş ve nükleer felaket tehdidiyle yüzyüze bulunmaya devam edecektir. Askersel bütçede, vergilerde ve enflasyonda artış sürecektir. Anti-sovyetizm, Küba'ya ve öteki sosyalist ülkelere karşı saldırılar, eskisi gibi yığın iletişim araçlarının belli başlı konuları olarak kalacaktır. ABD, bütün dünyanın karşıdevrimci güçlerini, faşist, militarist, gerici ve çürümüş tüm rejimlerini yine destekleyecektir . . .»⁽⁸⁾

Ne var ki, bu, kesinlikle, ABD emperyalizmi varoldukça, yeryüzünde barışı ve halkların güvenliğini gerçekten güçlendirmeyi düşünmenin olanaksız olacağı anlamına gelmez. Yumuşama yolundaki çabaların boşuna olduğu şeklindeki goşist savı asla desteklemiyoruz. Bu savı, günümüzde sağcı güçler de hararetle önesürüp savunuyorlar.

Gerçekten de yumuşama düşmanlarının politik felsefesi günümüzde neden oluyor? Bu felsefenin üç ana çizgisi kolayca ortaya konabilir.

Birincisi şu: Yumuşama, uluslararası politikanın gerçekleri arasında yeri olmayan, tutarsız bir formül, içerikten yoksun bir kavramdır. Yumuşamanın hiçbir zaman varolmadığını, karşıt toplumsal rejimlere sahip devletler arasında büyüyen cepheleşmeyi gizlemek için kullanılan bir söylev sözcüğü olmaktan öteye gitmediğini kanıtlama çabaları var.

İkinci çizgi, daha dün bir politik gerçeklik olan yumuşamanın, bugün ciddi olarak ortadan kalktığını savlıyor. ABD ve Batı Avrupa'nın belli başlı gazetelerinde «yumuşamanın sonu», «yeni bir soğuk savaş başladı» manşetlerinden geçilmiyor. Gelecek konusunda, barış içinde yanyana yaşama ilkelerine dayalı sağlıklı bir uluslararası yaşantıya hiçbir yer bırakmayan karamsar öngörüler yapılıyor.

Üçüncü savın yandaşları yumuşamanın geçmişte varolduğunu kabul etmekle birlikte, şimdi onu yadsıyor ve günün birinde yeniden doğaca-

(8) «The Struggle Ahead: Time for a Radical Change!», s. 11-12.

ğini varsayıyorlar. Ama öte yandan, barış içinde yanyana yaşamaya ve uluslararası işbirliğine yeniden dönmenin «Sovyetler Birliği'nin tutumundaki değişikliklere» . . . bağlı olduğunu savunuyorlar.

Böylesi vargıların değeri nedir?

Dünya halkları ve elbette soğuk savaş psikozunu ve baskılarını yaşamış olan ABD halkı, yumuşamanın yalnızca bir laf kalabalığı olduğunu hiçbir zaman kabul etmeyeceklerdir. Yumuşamanın anlaşmalara dayalı politik yapısı, ayrı rejimlere sahip devletler arasındaki ilişkilerin yeniden kurulmasında etkili bir temel sağlamıştır. ABD ile SSCB arasında bir işbirliğini geliştirmek için görüş birliğinin temelini oluşturan yirmiyi aşkın anlaşma, Sovyet-Amerikan ilişkilerinde, karşılıklı düşmanlığın yerine karşılıklı olarak yararlı bir ilişkiler sisteminin geçirilmesinin gerçek olanağını açmıştır. Avrupa'da yumuşama gözle görülür sonuçlar vermiştir. Kuşkusuz, kimileri, Helsinki Sonuç Belgesi'nin bir kağıt parçasından başka şey olmadığını düşünüyorlar. Oysa gerçekte bu belge, Avrupa'nın ve dünyanın politik gerçekliklerinde oluşmuş olan derin değişimleri yansıtmaktadır. 70'li yıllarda yığınların, bir dünya savaşı tehlikesinin geride bırakıldığına bilincine varması, yeryüzünde milyonlarca insanın yaşantısına elle tutulur, yeni bir nitelik verdi.

Elbette, yumuşamanın gelişimi hiçbir zaman çatışmasız olmadı ve özenir bir uluslararası politik iklim düzeyine asla ulaşmadı. Bugüne dek çok şeyler yapıldı; ama hâlâ, askıya alınmış, son derece karmaşık bir sürü sorun var. Bununla birlikte, yumuşamanın sonuçlarını yadsıyıp üzerlerine bir çizgi çekmek politik gerçeklerden habersiz olmak demektir. Bu konuda anlamlı olan şu ki, Carter'ın, Ocak ayında yumuşamaya karşı bir haçlı seferi örgütleme girişimi, ABD'nin bağlaşıklarından beklenen desteği görmedi. Böylece Carter, Sovyetler Birliği'ne karşı yaptığı en son önerilerinin bütün bağlaşıkları tarafından bütünüyle desteklenmesini sağlayamadı. Batı Avrupa'nın ve öteki kapitalist ülkelerin yönetici çevrelerini, yıllardır barışı güçlendirme yolunda harcanan çabaların verdiği sonuçları yok sayarak, körükörüne Amerikan emperyalizminin peşinden gitmek zorunda bırakacak denli olmasa da, burjuvazinin uluslararası sınıf dayanışması kendini gösterdi.

Bas bas bağıırıp yumuşamanın bittiğini ilân edenler, arzularını gerçek gibi göstermekte fazla acele ediyorlar. Yumuşamanın güçlükleri vardır. Ne var ki, bugünkü dünyada, barış içinde yanyana yaşamının yandaşları, bu ilkenin düşmanlarına oranla kesinlikle ağır basmaktadırlar. Bunların tümü tutarlı ve kararlı olmasalar da, nükleer yangın tehdidi karşısında yumuşamanın biricik akılcı seçenek olduğu fikri onları birleştirerek, saldırgan ve militarist emperyalizmin dünya barışına verdiği zararları sıfıra indirebilecek yeteneğe sahip kudretli bir politik güç haline getiriyor.

Deyim yerindeyse, bu güç, yumuşamanın korunup geliştirilmesi savaşında öznel etmeni oluşturuyor.

Sorunun bir nesnel yönü de vardır. Bu nesnel yönü yumuşama politikasının, günümüz dünyasının kendi ekonomik ve toplumsal yapısında, bu yapıya özgü olan sınıfsal güçler oranında derin köklere sahip olması oluşturur. Böyle bir durum, ancak uluslararası emperyalizmin konuları önemli ölçüde zayıflayıp, sosyalizm uluslararası yaşamda etkili bir güç haline geldiğinde ortaya çıkabilirdi ve çıkmıştır. Yumuşamanın temelinde Asya, Avrupa, Amerika ülkelerinde sosyalist ve komünist kuruluşun kazandığı başarılar, eski sömürge ve yarı sömürge halklarının devrimci kazanımları, demokrasi ve toplumsal ilerleme güçlerinin, işçi sınıfının olağanüstü biçimde gelişen politik ağırlığı yatmaktadır. Bu nedenle, barış içinde yanyana yaşamın perspektiften yoksun olup olmadığını tartışmak yersizdir. Tarih geriye değil, ileriye gider. Yeryüzünde, dünya savaşını kaçınılmaz bir yazgı haline getiren emperyalizmin egemen olduğu döneme geri dönülemez.

Bununla birlikte, yumuşamanın geleceği olmadığını ileri sürmek ne denli saçmaysa, uluslararası yaşamın, sözgelimi bir savaştan duyulan genel korkuyla, barış içinde yanyana yaşama ilkeleri üzerinde kendi kendine dengeye kavuşacağını düşlemek de o denli tutarsızdır. Bu yanılığın oldukça yaygındır. Amerikan emperyalizminin şimdiki davranışları bunun ne denli tehlikeli olduğunu gösteriyor. Bu davranışlar, barışı pekiştirmek için, gericiğe politik bakımdan engel olma ve onun ideolojik manevralarını açığa vurma yolunda çok daha fazla çaba gerektiren ardıcıl bir anti-emperyalist savaşım yürütme zorunluğunu bir kez daha anımsatıyor.

Bugün, özellikle biz Amerikan komünistlerinin görüşüne göre, en önemli sorun, emperyalist propagandanın, Amerikan yönetici sınıfı ile Washington yönetiminin yumuşamanın yazgısı karşısında hiçbir sorumluluk taşımadıkları savını önesürerek gerçekten ne denli uzaklaştığını yığınların kavramasına yardımcı olmaktır. İnsanların, uluslararası yaşamın barışçı gelişmesi için gerekli olanın, «Sovyetler Birliği'nin tutumunda bir değişiklik» değil de, ABD'nin dış politika temellerinin, dünyanın nesnel gerçeklikleriyle uygunluk göstermesi için gözden geçirilmesi için savaşım olduğunu anlaması bizce büyük bir önem taşıyor.

ABD'de yığın iletişim araçları, Amerikan halkının, SBKP'nin 24. ve 25. Kongreleri'nin Barış Programları'nın özü ve anlamı üzerinde düşünmesini, Ekim 1979'da Berlin'de L. Brejnev'in önesürdüğü öneriler gibi SSCB'nin birçok önerisi üzerinde tartışmasını, bunları bağımsız bir biçimde değerlendirmesini zorunlu saymıyorlar. Sovyetler Birliği'ni binbir türlü yoldan, uluslararası dinginliği bozan bir ülke olarak tanıtmaya çalışıyorlar. Bunun amacı açıktır: Zor kullanmaktan başka türlü davranmayı

hiçbir zaman öğrenememiş olan Amerikan emperyalizminin açık ya da gizli saldırgan davranışlarını örtbas edip aklamak. Gerçekte, Washington'un resmi çevreleri, dikkati kendi üzerine çekmek istemeyen «yavuz hırsız»a benziyorlar.

80'li yılların uluslararası gelişme perspektiflerini değerlendirirken, Amerikan komünistleri, L. Brejnev'in SBKP ve Sovyet halkı adına belirttiği iyimserliği paylaşıyorlar. Brejnev'in kendisinin söylediği gibi, yumuşama politikasının devletlerarası ilişkilerde ana eğilim olarak kalması için tüm şanslara sahip olduğundan hiç kuşku duymuyoruz.

Biz düş görmüyoruz. ABD'nin dış politikasını etkileyen şimdiki güçler oranını değiştirmek kolay birşey değildir. Ama, buradan, böylesi bir değişimin olanaksız olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. 22. Kongre'de belirtildiği gibi, ülkede «ABD'nin dış politika doğrultusunu değiştirmeye yönelik baskılar artıyor»⁽⁹⁾ Bu baskılar günümüzde ortadan kalkmış değildir. Yarın daha da güçlü hale geleceklerdir. Ne olursa olsun Partimiz, bu baskıları yoğunlaştırmak için, bunların soğuk savaşa geri dönüşü önlemede rol oynaması için çabalarını esirgemeyecektir.

⁽⁹⁾ Agy., s. 42.

Çağın Sorunları Karşısında

Sandor Gaspar

*Dünya Sendikalar Federasyonu Başkanı,
Macaristan Sendikaları Merkez Konseyi Genel Sekreteri*

Çağımız, özgürlük ve demokrasi için, daha iyi bir yaşam için savaşımı amaçlayan yığın hareketine, insanlığın kendi geleceğinin bağlı olduğu bir dizi temel görev yüklüyor. Bu görevlerin birincisi, yeni bir dünya savaşının önüne geçmek, barışı güçlendirmek, silâhlanma yarışını dizginlemek ve buna harcanan mali kaynakları ve emek gücünü barışçı gereksinmelere ve enerji, çevre kirlenmesi vb. bütünsel sorunların çözümüne yöneltmektir. Kapitalizmin bunalımının derinleşmesinin ölümcül sonuçlarına karşı savaşmak, emekçilerin yaşam düzeyinin yükselmesi ve toplumsal ilerleme uğruna kavga vermektir. Sendikalar da bu görevlerin yerine getirilmesine ilişkin sorunlara yanıt getirmek zorundadırlar.

Elbette, hiçbirimiz sihirli bir değneğe, sihirli formüllere sahip değiliz. Hiç kimse, hiçbir sendika çağımızın en karmaşık sorunlarının çözümünü elinde bulundurduğunu ileri sürmüyor. Üstelik bu çözüm basit ve tekyönlü değildir. Çünkü bir hedef seçmek yetmez, yığınları bu seçimin doğruluğuna inandırmak, uygun eylem yöntemlerini ve biçimlerini bulmak, bu hedef doğrultusunda bir politika önermek gerekir. Bu nedenle, gözlemlerimde, varolan tüm sorunları ele almaksızın, yalnızca, bugünkü sendikal hareketin gelişiminin kimi yönleri üzerinde duracağım.

Günümüzde sendikal hareket politik yaşamın önemli bir ögesi haline gelmiştir. Devletlerin iç ve dış politikası üzerinde etki yaparken, kendisi de aynı şekilde etkilenmektedir. Dünyada sendikaların etki ve rolünün güçlenmesi haklı olarak tarihsel bir olgu sayılabilir. Bunun nedeni nedir?

Kanımcı, dünya sendikal hareketinde oluşan değişmelerin temelinde birkaç temel etmen vardır: İlkin, sosyalist ülkelerin sendikalarının etkisi büyümüştür. Bunlar, sosyalist toplumun daha da gelişmesi için faaliyetlerini sürekli yetkinleştiriyorlar. Sosyalist ülkelerin sendikaları arasında işbirliği, dayanışma ve sendikal birlik konularında verimli yeni biçimler kuruyorlar. Aralarında faaliyetlerinin tüm yönlerini kapsayan ilişkiler kuruyorlar. Sosyalist ülkelerin sendikalarının çıkar ve amaç birliği – herşeyden önce emekçilerin erkinin güçlenmesi için savaşım, gelişmiş sosyalist ve komünist toplum kuruculuğu – bu işbirliğinin temelini oluşturuyor. Bu sendikalar, uluslararası sendikal hareketin birliğini pekiştirmek için çeşitli eylemlerden ve biçimlerden yararlanıyor ve bunu tutarlı biçimde gerçekleştiriyorlar. Bu, hiç kuşkusuz, öteki ülkelerin sendikal ha-

reketinin sempatisini kazanıyor ve genel olarak sendikal hareketin konumlarına güç veriyor.

Sonra, sendikaların durumu, kapitalist ülkelerde de değişti. Bunların faaliyeti, «klasik sendikal hareket»in çerçevesini, yani yalnızca emekçilerin ekonomik gereksinimleri için savaşımın boyutlarını aşıyor. Şimdi bu sendikalar da işletmelerin yönetimine katılma, ülkenin yazgısıyla ilgili kararlarda söz sahibi olma hakkı gibi istemlerin kazanılması için çalışıyorlar (bunu hepsi kendi tarzında yapıyor, ben somut değerlendirmelerden çok, olgunun kendisini belirtmek istedim). Emekçilerin kültürel gereksinimlerine, eğitim ve öğretimlerine daha fazla özen gösteriyorlar, barış, silâhsızlanma ve askersel sanayilerinin farklı üretim alanlarına yönlendirilmesi için savaşımı omuz veriyorlar. Örneğin, genellikle sosyalist bir yönelim taşıyan yapıcı eylem programları formüle etme girişimleri kimi Fransız, İtalyan, Portekiz vb. sendikalarının faaliyetlerinde yepyeni bir olgudur. Bu değişiklik kendi başına gerçekleşmemiştir. Bu, sendikal faaliyetin klasik biçimlerinin, savaşımın bugünkü koşullarına uygun düşmemesi, halk yığınlarının istemlerine, ilerici toplumsal özelemlere yanıt vermemesi karşısında yavaş yavaş bilinçlenmenin bir ürünüdür. İşçi sınıfı ve tüm emekçilerin, çıkarları ve hakları uğruna savaşma arzusu ve gücü artıyor. Kimi gelişmiş kapitalist ülkelerde sosyalist ve sosyal demokrat partilerin şimdilerde erke gelmesi de önemli bir rol oynuyor. Bu partiler, seçim kampanyaları sırasında, sosyal demokrasinin yönetimindeki sendikalarından destek görüyorlar. Öte yandan bu durum, devlet politikasını dolaylı ya da dolaysız yoldan etkilemek bakımından sendikalara yeni olanaklar açıyor, onların görev alanını genişletiyor ve sorumluluklarını artırıyor.

Son olarak da, tüm uluslararası sendikal hareket için büyük önem taşıyan bir olguya tanık oluyoruz: gelişme yolundaki ülkelerde sendikaların kurulması ve hızla çoğalması. Bu süreç her yerde aynı gelişmeyi göstermiyor. Kurulan sendikaların niteliği ve toplumda aldıkları yer ayrılmıştır. Kimi gelişme yolundaki ülkelerde sendikalar büyük özveriler isteyen zorlu bir savaşımın haklarını elde etmek ve savunmak zorundadırlar. Ama bütün bunlara karşın, bu en genç sendikal hareket, henüz türdeş bir yapıya sahip olmasa da, ayrı ayrı ülkelerde emekçilerin çıkarları için savaşımında giderek artan ve önemli bir rol oynamakta ve uluslararası sahneye girmiş bulunmaktadır. Bu, dünya sendikal hareketine önemli bir güç katmakla birlikte, aynı zamanda, kadroların mesleki eğitimi, kültür, eğitim gibi sorunlara ek olarak, yenisömürgeciliğin değişik biçimlerine karşı tam ulusal ve ekonomik bağımsızlık için, hakça yeni bir ekonomik düzen için savaşımına bir dizi yeni özgül sorunu da peşisıra getirdi.

Elbette, öteki sendikal hareketlerin de kendi özgül sorunları var. Kapitalist ülkelerin emekçileri ve sendikaları, ekonomik ve politik araçlara

başvurarak, işsizliği ortadan kaldırmak için, tekellerin başına buyrukluğunu zayıflatmak için çetin bir sınıf savaşımı yürütüyorlar. Kazanılmış haklarını ve özellikle kendi yazgılarının düzenlenişine katılma hakkını savunmak ve genişletmek için savaşıyorlar. Bu savaşımın zorlu, karmaşık ve zaman zaman şiddetli geçtiğini biliyoruz. Sosyalist ülkelerin emekçilerinin ve sendikal örgütlerinin başka sorunları var: işsizlik ya da toplumsal güvensizlik artık sözkonusu değil. Bugünkü durumda sorunlar, sosyalist toplumun tüm görevlerinin henüz başarıyla sonuçlandırılmamış olmasından kaynaklanıyor. Zaten, yeni bir toplumun kuruluşunda başka türlü olması da düşünülemez. Bununla birlikte, bu toplum daha şimdiden yurttaşlarının geleceğe güvenle bakmasını sağlamıştır. Onlara, insanlığına yaraşır bir yaşam sağlamıştır. Bu kazanım, tüm dünyada işçilerin ve ilerici insanların haklı olarak sempatisine neden olmaktadır.

Herhangi bir ülkenin gelişme düzeyinden, ulusal özelliklerinden, sosyal-ekonomik koşullarından ileri gelen özgüllük ve çeşitlilikleri, bütün dünya emekçilerinin temel çıkarlarının çakıştığını ve bu temel çıkarların savunulmasının sendikaların ortak sorumluluğu olduğunu gözardı etmemiz için bir neden olamaz. İşter sosyalist, isterse kapitalist ya da gelişme yolundaki ülkelerde yaşasınlar, emekçilerin barışta eşit bir çıkarı vardır. Onlar, gelecek güvencesinin, çalışma ve eşit ücret hakkının, dinlenme, sağlık, eğitim hakkının tanınmasını istiyorlar. Onlar, çocuklarının toplumsal olarak adil ve mutlu bir dünyada yaşamısını arzuluyorlar. Ve son olarak, bugün ve gelecek karşısındaki sorumluluklarının bilinciyle, böyle bir dünyanın gelişme yollarının belirlenmesine katılmak, onu kurmak ve yönetmek özlemini duyuyorlar.

Kısacası, emek cephesinin temel çıkarları tüm yeryüzünde çakışmaktadır, birbirinden ayrılmaz niteliktedir. Böylece ayrı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin sendikaları, birbirine benzer ya da hatta aynı sorunlarla karşı karşıya geliyorlar. Sözelimi, emperyalist gericilik güçlerinin, kendi ülkelerinde ve başka ülkelerde emekçilerin haklarına karşı açıktan açığa yeni bir eşgüdümü saldırıya (bu eşgüdüm hem çokuluslu şirketler çerçevesinde, hem hükümetler düzeyinde gerçekleşmektedir. Halklara ekmek, iş, okul, konut ve hastahane yerine füzeler dayatan NATO'nun son kararları da bunu kanıtıyor) giriştikleri bugünkü ortamda sendikalar, emekçilerin çıkarlarını daha iyi temsil etmek ve savunmak için, deneyim değiş tokuşu yapma, dayanışma, eylem ve konumlarını eşgüdümlü kılma gereklerini gözardı edemezler.

Şöyle bir soru sıkça soruluyor: ayrı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin sendikalarının ya da farklı yönelimli sendikaların başarılı bir biçimde işbirliği yapması genelde olanaklı mıdır? Kanımca, bu yalnızca olanaklı değil, aynı zamanda zorunludur da. Çağımızın başlıca sorunlarının çözümü, uluslararası işçi hareketinin birliğine ve bu çerçevede uluslararası

sendikal hareketin birliğinin pekişmesinde eylem ve hedeflerinin eşgüdümlü kılınmasında elde edilecek düzeye bağlıdır. Türdeş olmayan bir dünyada, birleşik sendika örgütünün kuruluş tarihi olan 1945 yılının deneyimi, sorunu bu şekilde ortaya koymanın bütünüyle gerçekçi olduğunu kanıtıyor. Dahası bu deneyim, birlik sürecinin karmaşıklığını doğruluyor: İkinci Dünya Savaşı yıllarında örgütsel birliğe giden yol, anti-faşist savaşında ortak politik amaçların belirlenmesinden ve eylem birliğinden geçiyordu. Ama daha sonra burjuvazi, kapitalist ülkelerin sendikalarının başına çöreklenmiş gerici yöneticilerin yardımıyla, emekçilerin değişik kategorilerini ve katmanlarını birbirine düşürmeyi başardı, uluslararası sendikal harekette bölünmeyi gerçekleştirdi. Kapitalist ülkelerin emekçilerini, kimi sendika önderlerinin, komünist yönelimli sendikalarla ve sosyalist ülkelerin sendikalarıyla işbirliği yapmayı reddetmekle doğru yaptıklarına inandırmak için bir yığın anti-sosyalist, anti-sovyetik ve anti-komünist uydurma yaydı.

Ne var ki, bugün durum birçok bakımdan değişmiştir ve bu değişim sürmektedir. Giderek daha geniş yığınlar, ideolojik ayrılıkların, ulusal ve uluslararası ölçekte sendikal birliğin karşısında bir engel olamayacağını kavıyorlar. Emekçiler, sosyalist dünyaya karşı herhangi bir saldırı yöneltildiğinde, bunun aynı zamanda kendilerine karşı olduğunu deneyleriyle öğrendiler; sosyalist ülkelere ve sendikalara karşı atılan burjuva kaynaklı iftiralara, kendi ülkelerinin işçi sınıfını ve sendikalarını da hedef aldığını; taktik gerekçelerle ya da burjuva propagandasının etkisiyle, Sovyetler Birliği'ne ve sosyalist ülkelere saldıran her sendikal hareketin, her sendika örgütünün, işçi sınıfının çıkarlarına hizmet etmekte kusur ettiğini anlıyorlar. Değişik politik-ideolojik doğrultulara sahip olan sendika örgütleri ve merkezleri, gerçeğin gerekliliklerine bağlı kalarak, sendika üyelerinin aynı sınıfın çocukları olduğunu hiçbir zaman unutmamalı ve savaşında uluslararası dayanışmanın oluşturduğu büyük gücü azımsamamalıdır.

Yüz milyonlarca emekçinin gücüne dayanan farklı yönelimli sendikalar, ortak ve koşut eylemler örgütlerken, Avrupa anarhasında ve tüm dünyada barış ve güvenliğin korunması için geçmişe oranla daha bir etkinlikle savaşıyorlar. Ortak eylemler, emekçilerin yaşamsal çıkarlarını daha etkili biçimde savunmaya, demokratik özgürlüklerin ve sendikal hakların genişleyip, yaşama geçirilmesine yardımcı oluyor.

Giderek yoğunlaşan işbölümü, birçok yenilik doğuruyor, gerek kimi ülkelerin ve ülke gruplarının sendikal örgütleri arasında, gerekse ayrı ekonomik-toplumsal sistemler arasında işbirliğini pekiştirme olanağını sağlıyor. Bu anlaşılır bir şeydir; çünkü ekonomik ilişkiler gitgide ulusal sınırların dışına taşmaktadır. Batı Avrupa işletmeleri ile sosyalist ülkelerin işletmeleri arasında sık sık işbirliği anlaşmaları imzalanıyor. Ekonomik

ilişkilerin bu gelişimi, emekçiler ve sendikalar arasındaki işbirliğini, bu alanda kimi engellerle karşılaşılsa da, güçlendirmek için elverişli koşullar yaratıyor.

Dünya Sendikalar Federasyonu, 25 yıllık varlığı boyunca, uluslararası sendikal hareketin birliği uğrunda savaşmıştır. DSF, her zaman, toplumsal sistem ve ideolojik ayrımların, sendikaların pratik işbirliğine engel olmaması gerektiği görüşünü savunmuştur, savunmaktadır. Sendikalar, belirli bir sınıfın politik, ekonomik ve ideolojik konumlarını temsil eden sınıfsal örgütler olsa da, ideolojik ayrımlar, birliğe karşı aşılmaz bir engel oluşturmazlar. Komünistler, sosyal demokratlar ve öteki politik partilerin üyeleri, inananlar ve tanrıtanımazlar vb. pratiğin de doğruladığı gibi aynı sendikal örgütün, federasyonun ya da konfederasyonun çatısı altında başarıyla savaşım yürütebilirler. Bu aynı zamanda sendikaların uluslararası faaliyeti için de geçerlidir. Kimi örgütlerin ve konfederasyonların içinde, uluslararası planda bile olsa, doğal olarak tartışma çıkabilir, çıkacaktır. Ama, eğer bu tartışmalar, karşılıklı hoşgörü havasında yürütülürse, nesnellığe aykırı davranılmazsa, tartışmaların düşmanca boyutlar almasına izin verilmezse, bölünmek şöyle dursun, tersine, emekçilerin çıkarlarını ve sendikal haklarını daha etkili biçimde temsil etmek ve savunmak olanağı doğacaktır. Bu tartışmalar, bugünkü ve gelecekteki ortak görevlerimizi daha iyi gerçekleştirmek konusunda bize yardım edecektir. Yalnızca tartışmak bir yana, bu görevlerin nasıl daha iyi ve daha etkili biçimde yerine getirileceği üzerine bir yarış bile başlayabilir. Bu yarışta kaybeden olmayacak, yalnızca uluslararası işçi sınıfı kazançlı çıkacaktır. Uluslararası sendikal hareketin birliği için savaşımın kızışması zorunludur.

Elbette bu, şimdide elde edilenleri bir yana atmak, uzun yıllar sonucunda kazanılmış deneyimi görmezden gelmek demek değildir. Tersine, birlik için savaşımın yeniden başlaması, ortak eylemlerimizin içeriğini ve hedefini en açık, en kesin biçimde belirleyeceğimiz, emekçilerin temel çıkarlarının çakışması temelinde uluslararası düzeyde somut eylemler konusunda anlaşmaya varacağımız anlamına gelir. Bu, birliğin önündeki engelleri aşmak zorunda olduğumuz anlamına gelir. Dünya Sendikalar Federasyonu bu görüşün bilincinde olarak ve onu kararlılıkla savunarak, özellikle önümüzdeki dönemde, dünya çapında örgütsel gücümüzü ve beraberliğimizi, daha da geliştirmek için geçmişteki gibi elinden geleni yapacaktır.

1970 yılından beri, farklı yönelimli uluslararası sendika federasyonları arasındaki bağların güçlenmesiyle, karşılıklı işbirliğini ilerletmek için koşullar ortaya çıktı. Ocak 1974'te, yıllarca süren bir hazırlıktan sonra, Avrupa'nın en önemli federasyonlarının yöneticileri ilk kez biraraya geldiler. Sonra, 1975'de Cenevre'de Avrupa sendikaları konferansının ilk toplantısı, 1977'de ikincisi, 1979'da üçüncüsü toplandı. Çeçitli uluslararası

federasyonların – DIK, DSF, UHSK – temsilcilerinin başından beri katıldıkları bu Avrupa konferanslarının önemi kuşkusuz bu anakarayla sınırlı kalmamaktadır.

Aynı dönem içinde, DSF ile DIK arasında düzenli görüşmeler başladı. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yıllık konferansları sırasında, DSF, DIK ve UHSK arasında bir işbirliğinin temelleri atıldı.

DSF, gelişme yolundaki ülkelerde sendikal hareketin gelişmesine yardımcı olmayı, bu hareketin güçlenmesine, özgül sorunlarını başarıyla çözümlenmesine ve ulusal ve ekonomik bağımsızlık için savaşım yürütmesine katkıda bulunmayı, kaynağını uluslararası işçi dayanışmasından alan bir ödev sayıyor. DSF Uluslararası Arap Sendikaları Birliği'yle, Latin Amerika emekçilerinin Sendikal Birlik Daimi Komitesi'yle sistemli bir işbirliği içindedir. Gelişme yolundaki ülkelerin sendikalarının uluslararası alanda yürüttükleri savaşımı destekliyoruz; işçi sınıfının uluslararası geleneklerine bağlı kalarak, uluslararası sendikal hareketin politik ve yönetsel deneyimini, savaşım pratiğini onlara iletiyoruz. DSF öteki sendika federasyonlarıyla yapılan karşılaşmalara ayrı bir önem veriyor. Bu tür buluşmalara katılanların, elde edilen sonuçlardan, görüş değiştokuşlarından, tartışmalardan henüz tümüyle hoşnut kalmadıklarını biliyoruz. Ne var ki, ortak davamızın başarısı, değişik yönelimli sendikaların temsilcileri olan bizlere bağlıdır. Hani, ancak olağanüstü günlerde biraraya gelen, birbirleri hakkında üzüntüleri, sevinçleri, endişeleri konusunda pek az şey bilen, karşılaştıkları zaman da ilgisiz şeylerden sözedemeyen, ender olarak uzak geçmişini anan ya da hiç konuşmayan, birbirinden kopmuş aileler vardır. Biz şimdi daha çok bunlara benziyoruz. Biz de genellikle biraz biçimsel tartışmalar yapıyoruz. Ya gerçekten ortak ilgiyi çeken sorunları hiç ele almıyoruz, ya da bu sorunları gerektiği gibi tartışmıyoruz. Sorunlar ortaya konduğunda daha fazla cesaret ve karşılıklı güven gerekiyor. Örneğin, şu ya da bu sendikanın karakterini belirleyen etmenleri incelememiz sözkonusudur. Bu, özgür ve açık bir görüş değiştokuşuyla gerçekleştirilebilir. Ücretler ve fiyatlar, yaşam düzeyi, üretimde demokrasi, emekçilerin kültürel gereksinimlerini karşılamak için sendikaların görevleri gibi konuları, eğer herkes bu konulara ilgi duyuyorsa ve bu genel olarak yarar sağlayacaksa, tartışabiliriz. Böylece, karşılıklı umutlarımızı, düşüncelerimizi, kaygılarımızı daha iyi öğrenmiş, ortak hedefimize daha yaklaşmış olacağız: Avrupa ve diğer bölgelerin işçilerinin, tüm emekçilerinin davasına daha etkili hizmet etmek.

Avrupa'ya orta menzilli füzelerin yerleştirilmesini öngören NATO'nun ve Pentagon'un son planlarının ışığında ve Carter'ın SALT-2 anlaşmalarının onaylanmasını erteleme kararıyla bağlantılı olarak, silâhlanma yarışına karşı savaşım sorununa ilişkin ortak bir politika geliştirmek özellikle gündeldir. Bu sorun kuşkusuz çok karmaşıktır; çeşitli sendika örgüt-

leri ve merkezleri ayrı, hatta yer yer karşıt konumlara sahip bulunuyorlar. Ama, eğer yeterince karşılıklı güven duyulursa, nesnellik gözetilirse ve hoşgörülü davranılırsa ve emekçilerin gerçek çıkarlarından yola çıkılırsa, bu alanda ortak eylemler için bir platform ortaya konabilir.

Kanımcı, sendikal hareketin birliği için savaşıma doğrudan bağlı olan bir başka sorun üzerinde de durmak yararlı olacaktır. Birbirine benzer ve hatta aynı nitelikte görevlerin varolması, ortak noktaların çokça olması nedeniyle, sosyalist ve kapitalist ülke sendikalarının eş yöntemleri kullanması gerektiği gibi sözleri sık sık duyuyoruz. Bizi eleştirenler, sosyalist ve kapitalist düzenlerde sendikaların aynı güçlüklerle karşılaştıklarını vurguluyorlar. Bunlar, kapitalist ve gelişme yolundaki ülkelerin emekçilerine sosyalist düzende sendikaların, işçi sınıfının çıkarlarını savunmaktan vazgeçtiklerini ve parti ya da devlet aygıtının bir uzantısı durumuna dönüşükleri inancını aşılama çalışıyorlar. Bu yüzden, sosyalist ve kapitalist toplumlarda sendikaların çalışmalarında varolan kimi temel ayrımlar üzerinde daha ayrıntılı biçimde durmak istiyorum.

Sanırım, sendika görevlileri emekçi ile işveren sözcüklerinin içeriğini ve anlamını bilirler. Sermayenin egemenliği koşullarında, işveren, çıkarları kendi sınıfı, devlet ve politik partiler tarafından savunulan kapitalisttir. Bundan ötürü, kapitalist ülkelerde sendikaların çoğunun devlet ve burjuva partileri karşısında bağımsızlık ilân etmesi ve bunu korumaya çalışması anlaşılır ve doğru bir şeydir. Bu durumda, sendikaların bağımsızlığı belgisi, sendikaların, işçi sınıfı ve emekçi halkın çıkarlarını savunmak için, kapitalist düzen karşısında tam bir eylem özgürlüğünü korumak istemesi anlamını taşır. Aynı şekilde, sendikaların, sosyalist devlet ve komünist partisi karşısında da tam bir bağımsızlık elde edebilecekleri öne sürülüyor. O zaman, bu belginin gerçek içeriği ne olacaktır? Çünkü sosyalist düzende «işveren» işçi sınıfının, emekçi halkın kendisidir; işçi sınıfı efendidir ve ötekilerin hepsi – parti, hükümet, sendikalar – bu patrona hizmet ederler, yalnızca işçi sınıfının istediği, değer verdiği, desteklediği şeyleri yapabilirler. Eğer bu durumda, sendikalar, parti ve devlete karşı çıkmaya kalkarlarsa, varlıklarını borçlu oldukları ve uğrunda yaşayıp, çalıştıkları sınıfa hizmet edemez duruma gelmiş olurlar. Bu nedenle, sosyalizm koşullarında, gerek politik, gerekse hukuksal açıdan bağımsız değil, özerk sendikalar sözkonusudur.

Elbette, sosyalist ülkelerde de sendikalar güçlükler ve sorunlardan arınmış sayılmazlar. Çünkü, sosyalist ülkelerin sendikalarının çoğunluğu, Sovyet sendikalarının deneyimine dayanarak, erkin işçi sınıfının eline geçtiği koşullarda çalışmayı topu topu 30 yıldır öğrenme yoluna girmişlerdir. Günümüzde Macaristan'da sendikaların sosyalist ilkeler temel alınarak yapılandırılmış olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte, temelin atılmış olmasına karşın, henüz tüm kuruluş çalışmaları bitmiş sayılmaz. Bu

nedenle kuruluşun tamamlandığını kabul etmek ve buradan hareketle her şeyi beklemek yanlış olur. Dahası, sosyalist toplum sürekli bir gelişme içindedir; bir işçi erkinin varolduğu, sendikaların çeşitli olanaklara ve geniş haklara sahip olduğu koşullarda bile, sendikaların sosyalizm kuruluşuna yapacakları katkının en uygun biçimlerini zaman zaman bulamadığımız oluyor. Bu da yanlışlara, kimi zaman çatışmalara yolaçıyor. İnsanlara özgü zayıflıklardan arınmış değiliz. Bürokratik uygulamalar, görevlerimizi zamanında gerçekleştirmekten alıkoyuyor. Sorumsuzluk, umursamazlık, işi önemsememe büyük zararlar veriyor. Ama yine de bizi eleştirenlere sesleniyoruz: gelin, bakın. Herhangi bir gelişmiş kapitalist ülkede emekçilerin bir bölümü şimdilik ülkemize oranla daha yüksek bir maddesel yaşam düzeyine sahip olsa da, bizim işçilerimizin yaşantısının kapitalist ülkelerin emekçilerinin yaşantısından gerçekten farklı olduğunu kendiniz de göreceksiniz. Gelin, bakın. Gerçek bir varlık olan ve gelişen genç sosyalizmin, en gelişkin kapitalist toplumu kat kat aştığını, emekçilere gelecekte, kapitalizmden çok daha fazlasını vaadettiğini kendi gözlerinizle görün. Sosyalizm sendikal faaliyet için nitelikçe farklı, yeni koşullar yaratıyor.

Örneğin Macaristan'da, öteki sosyalist ülkelerde olduğu gibi, sendikalar özerktir, gerek tüm ülkeyi ilgilendiren sorunlarda, gerekse belirli bir işletmenin sorunlarında sendikaya danışılmadan karar alınamaz.

Sosyalist toplum koşullarında, sendikaların özgürce kurulmasını hiç kimse, hiçbir şey kısıtlayamaz. Sendikalar, sosyalist toplumun, maddesel araçlar, politik ve hukuksal yetkilerle donanmış, güçlü toplumsal örgütleri haline gelmişlerdir. Ekonominin ve devletin yöneticileriyle etkin bir işbirliği içindedirler. Sosyalist erk ve sosyalist devlet karşısında yeni bir tutum belirlemiştir.

Sosyalist ülkelerde sendikalar binlerce yeni soruyla karşı karşıya bulunuyorlar. Hep birlikte ya da tek tek, bu sorunları yanıtlamayı, çıkan sorunları çözüme bağlamayı öğreniyoruz. Bunlar arasında, sosyalist demokrasinin gelişmesine ilişkin sorunlar vardır. Sendikalar, özellikle, işletmede demokrasi forumlarını oluşturma sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Emekçi yığınlarını işletmelerin ve ülkenin yönetimine hazırlama işlevinden büyük ölçüde biz sorumluyuz. Onlara, yönetimin işleyişini, sorumlu biçimde düşünüp, davranmayı öğretiyoruz. Emekçilerin, kararların hazırlanmasına katılması gelişmemizin temel koşullarından biridir. Emekçi halk, bu alanda şimdiden hak sahibi olmasına karşın, bu henüz yeterli sayılmaz. Bu hakların kullanım biçimlerini ve yöntemlerini yetkinleştirmek zorundayız. Bütün olarak toplum, kendi iç demokrasi gereksinimini sürekli geliştirmesini, halkın haklarını daha tam biçimde nasıl kullanacağını bilmesini ve bunun da ötesinde bunu ödev saymasını sağlayacak biçimde ilerletilmelidir.

Sendikaların bu alandaki faaliyeti özel bir önem taşıyor; çünkü sendikalar hemen hemen tüm emekçileri kucaklıyorlar. Sendikal yaşam, insanların yöneticilik yoluna ilk adımlarını attıkları geniş bir alan durumuna gelmiştir. Bir yandan, emekçiler sendikalarda, irili ufaklı çalışma topluluklarını nasıl yönetmek gerektiğini öğreniyorlar, öte yandan bu yönetimi kendileri üstleniyorlar. Çünkü, sosyalist toplumda bile olsa, insanlar bilinçli ve bilgiyle donanmış olarak doğmuyorlar. Beşikten çıkar çıkmaz değil, ülkenin günlük yaşamına katıldıktan sonra militan oluyorlar.

Birçok kez belirttiğimiz gibi, (ancak yinelemekte yarar var) sosyalist düzende sendikalar, erke ortak olurken, ne «iyi günlerde», ne de «kötü günlerde» hiçbir sosyalist ülke hükümetinin vaz geçemeyeceği, erkin bir parçası haline gelirler. Bunun nedeni, emekçi yığınların dayanışmasının, desteğinin ve ülkenin önünde duran sorunların ve görevlerin çözümüne etkin biçimde katılmasının her zaman zorunlu olmasıdır. Gerçekte, halkın çıkarlarını dile getiren hükümet, emekçi yığınların görüşünü yeterince derin biçimde gözönüne almadan yapamaz ve sendikaların yardımı olmaksızın yığınların aktifliğini gereğince seferber edemez. Bundan ötürü, örneğin Macar hükümeti, sendikalar için ülkenin yönetimine katılma olanaklarını sürekli genişletiyorsa, biz bunun, yalnızca sosyalist ilkelere uygun olmakla kalmayıp, aynı zamanda çok iyi kavranmış bir zorunluk olduğu görüşündeyiz.

Öte yandan, sendikalar, kendi yöntemleriyle, toplumsal gelişmenin irili ufaklı sorunlarının çözümlenmesine katkıda bulunuyorlar. Sosyalist ülkelerde sendikalar, devletin organlarıyla doğal olarak işbirliği yaptıkları halde, pratikte aralarında çoğu zaman tartışmalara yolaçan görüş ayrılıkları beliriyor.

Neden bu tartışmalar ortaya çıkıyor? Bizi eleştirenlere hemen güvence verelim ki, düşman sınıfların antagonist çıkar çatışmaları sözkonusu değildir. Bu tartışmaların nedeni, sosyalist gelişmenin de çelişkilerden bağımsız olmayışıdır. Pek çok bakımdan henüz yenilenme ve araştırma aşamasındayız. Sözelimi, Macaristan'da modern bir sosyalist toplum kurmak istiyoruz ama, buna ulaşmak için en kısa yolu her zaman bulamıyoruz. Sanayi, tarım, bilim, teknik ve kültürün gelişmesi büyük harcamalar gerektiriyor. Ama, bu yükü taşımak için her zaman gerekli koşullara sahip değiliz. Ülkemizin enerji ve hammadde sorunları şiddetleniyor. Enerji ve hammadde gereklerimizi güçlüklerle sağlıyoruz ve bunlara sürekli yüksek fiyat ödüyoruz. Kapitalist dünya ekonomisinin geçirdiği bunalımın bize kadar ulaşan etkisi ve arasıra kendi faaliyetimizdeki zayıflıklar durumu ağırlaştırıyor. Bu koşullarda ekonomi ve devletin yöneticileri, belirli işletmelerin ya da genel olarak tüm toplumun gündelik ya da uzun erimli sorunlarını çözüme kavuştururken (nesnel ya da öznel nedenlerle) emekçilerin tüm isteklerini her zaman gözönüne almıyorlar. Belirtmek gerekir

ki, kimi zaman yöneticiler, kimi zaman sendikalar haklı oluyorlar. İkinci durumda, kanımız odur ki, gerekirse, sendikalar işi halka açık bir tartışmaya kadar götürmelidirler. Bununla birlikte, sendikalar ve sosyalist devletin «aynı kayıkta» yeraldığı unutulmamalıdır. Eğer, içimizden biri, kürekleri bırakır ve tartışmaktan başka birşey yapmazsa ya da kürekleri habire kendisine en elverişli görünen hızda ve aynı yönde çekerse, kayığın kıyıya varmak için hiçbir şansı kalmaz. Devlet ve ekonomi organları ile sendikalar arasında ayrılıkların doğması olasıdır; zaman zaman bu tür anlaşmazlıklar çıkıyor ve tartışma sonucunda doğru kararlar oluşturuluyor. Ama biz tüm dikkatimizi en uygun çözümü aramak için harcıyoruz ve tartışmalar sırasında bile, yaşamın durmamasına gayret ediyoruz.

Sosyalist toplumun sorunları karşısında sendikaların yapıcı tutumu şöyle açıklanır: sendikalar toplumun karakterini çok iyi kavramış bulunuyorlar ve emekçilerin çıkarlarının temsilcisi olarak, hükümet ve öteki yönetici organlarla elele, sorunların çözümünde kendilerine düşen sorumluluk payını üstleniyorlar.

Sosyalist ülkelerin sendikalarının tutumu bu ilkeye dayanmaktadır. Kapitalist düzende, örneğin boykot, grev gibi emekçilerin haklarını savunmak için ortaya çıkan savaşım biçimleri, sosyalizm koşullarında, arzulanan hedeflere ulaşma olanağını vermez, dahası zararlı da olabilir. Sosyalizmin, ekonominin henüz komünist düzeye ulaşmadığı bir toplum olduğunu biliyoruz; gereksinimleri tümüyle karşılamayı sağlayacak koşulları henüz yaratamadık. Emekçilerin temel çıkarlarını gerçekleştirdiğimiz zamanlar bile, varolan nesnel olanakları hep düşünmek zorundayız. Bu durumda, bir boykot ya da bir grev, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunu aksatacak, emekçilerin gereksinimlerini daha tam biçimde yerine getirmeye elverecek koşulların yerleşmesini yavaşlatacaktır.

O nedenle, sosyalist ülkelerin sendikaları devlet erkiyle çatışmayı en önemli etmen olarak değerlendirmiyorlar. Tersine, karşılıklı çıkarları sergilemeyi, bunları gerçekleştirmek amacıyla iki taraf için de kabul edilebilir koşulları belirlemeyi ve o koşulları oluşturmak için uğraşmayı öne alıyorlar. Bu faaliyet belki, kapitalist ülkelerdeki grev hareketleri kadar yankı verici değildir. Hatta, sosyalist ülkelerin sendikalarının pasif oldukları ve emekçilerin çıkarları için savaşmadıkları yolunda yanlış yorumlara yolaçabilir. Hayır, onlar, aktif biçimde çalışıyor ve savaşıyorlar! Yalnız, onların eylem yöntemleri, kapitalist düzendeki yöntemlerden bütünüyle ayırdır.

Bununla birlikte, sosyalist ülkelerin sendikalarının, çağın kendilerine dayattığı tarihsel görevleri henüz bütünüyle yerine getirmediklerini elbette gizlemiyoruz. Kanımızca, kapitalist ülkelerin sendikal hareketi de emekçilerin çıkarları için savaşım ile ilgili tüm sorunları çözümlenmiş değildir. Bu, sosyalist ve kapitalist ülkelerin sendikalarını karşı karşıya koymanın

zorunlu olduğu anlamına mı gelir? Ya da tersine, sendikaların karşılaştıkları güçlüklerin eş düzeyde olduğu anlamını taşıır mı? Hayır, bu yalnızca şu demektir: emekçilerin çıkarlarına daha iyi hizmet etmek için yeni yollar aramak tüm sendikaların ortak sorunudur.

Uluslararası sendikal hareketin, tüm bir yüzyıl boyunca, canlı bir güç olmasını sağlayan nedir? Bu, öncelikle, insana yararlı olmak, kararlı bir savaşım vermek, emekçiler arasında dayanışma ve uluslararası birlik ülkülerine sadık kalmaktır. Enternasyonalizm, sendikal hareketin utkularının güvencesi olmuştur ve hâlâ da öyledir. Söylemeye gerek yok ki, ulusal çıkarların, hiçbir ulusun yadsıyamayacağı bir önemi vardır. Gelgelelim, enternasyonalizm ulusal çıkarlara ters düşmez. Tersine, tarihin bize öğrettiği gibi, enternasyonalizm her yerde, ulusal çıkarları en tam biçimde dile getirmeye yardımcı olur. Çünkü, işçi sınıfının günlük savaşımının görevleri ve yöntemleri arasındaki ayrımlar ne denli önemli olursa olsun, bu savaşımın kendisi, niteliği gereği hem ulusaldır, hem uluslararasıdır. Bu yüzden işçi sınıfının hizmetinde olmak her türlü ulusal bencilliği ve dar görüşlülüğü dışlar. Günümüzde enternasyonalizm değerini yitirmemiştir. Yalnızca koşullar değişmiştir: işçi sınıfı ve tüm emekçilerin düşmanları, enternasyonalizmin ne denli korku verici bir silâh olduğunu anlayınca, ona karşı gitgide yoğunlaşan genel bir saldırı başlattılar. Bu amaçla, uluscülüğa ve şiddete, anti-komünizme ve ırkçılığa başvurudular. Uluslararası emperyalizm güçlerini topluyor ve her türlü yoldan işçi sınıfının uluslararası birliğinin karşısına dikilmeye çabalıyor.

Kuşkusuz dünyamız daha karmaşık hale geldi. Evet, birçok cephede birden savâşmak gerekiyor. Ne var ki, eğer düşman kurnazlık ederse, biz daha kurnaz davranmak zorundayız; eğer görevler daha zorlaşıyorsa, saflarımızı daha da sıklaştırmamız gerekiyor. Dünya Sendikalar Federasyonu her zaman bu ilkeyi önesürmüştür. Uluslararası sendikal hareketin birliği, tüm dünya emekçilerinin beraberliği belgisinden biran olsun vazgeçmemiştir. DSF, bu enternasyonalizme bağlılığından yola çıkarak, tüm faaliyetini, sürekli olarak, işçi sınıfı ve tüm emekçilerin davasına hizmet etmeye, birlik, dayanışma ve işbirliğini pekiştirmeye, barış, ilerleme ve demokrasi güçlerini desteklemeye yöneltiyor. Dünya emekçileri, emek ve yazgılarının, daha özendirici, daha elverişli, daha insancıl perspektifler bulacağı yolu seçmeye çalışıyorlar. Bu hedef ve özlemlerin doğruluğuna ve haklılığına inanıyoruz ve buna ulaşılacağından eminiz.

Lenin'in Kalıtı ve Günümüz

V. I. Lenin'in 110. doğum yıldönümünü anmak için, BSS, Lenin'in teorik kalıtının bugünkü önemine adanmış bir mektupla yuvarlakmasa toplantısı düzenledi. Aşağıda Avusturya, İngiltere, Bulgaristan, Şili, Kıbrıs, Federal Almanya Cumhuriyeti, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve SSCB'nden gelen yazıları kısaltılmış biçimleriyle bulacaksınız.

I. Sosyalist Devrim Teorisi

İşçi sınıfının emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşımının temelini oluşturan ilkelerin işlenmesinde Lenin'in çalışmasının önemi Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Genel Sekreteri Ezekias PAPAYANNU tarafından ele alınıyor.

Lenin işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünün, yani Marksizm'in geliştirilmesine paha biçilmez bir katkı yaptı. Bu, devrimci bilimimizi adlandırmak için kullandığımız «Marksizm-Leninizm» teriminin kendisinde de dile geliyor. Bu katkı değerinden bugün de hiç bir şey yitirmemiştir: Lenin'in fikirleri pratik tarafından sürekli doğrulanmakta ve bir meşale gibi, emperyalizme, faşizme, ırkçılığa, yenisömürgeciliğe ve kapitalist sömürüye karşı milyonlarca işçi sınıfı savaşçısının yolunu aydınlatmaktadır. Burjuvazi ve onun kiralık sözcüleri, Lenin'in fikirlerinin eskimiş ve ömrünü doldurmuş olduğuna halkı inandırmak için her çareye başvuruyorlar. Ama, kimsenin köhneleşmiş ya da ölüp gitmiş bir şeyle savaşmayacağı açıktır.

Emperyalizmin sözcüleri, devrimci teorinin ilkelerini zayıflatmak için, çağımızda sınıf savaşımının yerine «refah devleti»ndeki sınıfsal işbirliğine bırakmış ya da bırakmakta olduğu ve bilimsel ve teknolojik devrimin işçi sınıfının, proletaryanın yitip gitmesine yol açtığı savını ileri sürüyorlar. Ama gerçeklik bu savları yalanlıyor. «Refah devleti» yalnız kapitalizmi allayıp pullamaya çalışanların hayal dünyalarında vardır. Yığınsal işsizlik, enflasyon ve kapitalist ülkelerin ekonomik, ideolojik, politik, ahlaksal, ekolojik ve öbür yaşam alanlarındaki bunalımı emperyalizme sürekli eşlik eden olgular haline gelmiş değil midir? Tüm bu fenomenler onun bağrında yatmıyor mu? Kapitalizmin gelişimi, Lenin'in, sermayenin daha da yoğunlaşması ve merkezileşmesine, tekellerin uluslararasılaşmasına ve, bir avuç tekel ile finans oligarşisi tarafından sömürülen işçilerin, öbür emekçilerin muazzam yığını arasındaki kutuplaşmanın daha da artmasına ve çelişkilerin kızışmasına ilişkin öngörüsünü doğruluyor.

Lenin'in, kapitalizme sonverme ve yeni, daha üst bir toplum – sosyalizm ve komünizm – kurma tarihsel özgöreviyle yüklü en ileri sınıf olarak sınırsız bir güven beslediği işçi sınıfı, yitip gitmek şöyle dursun, sürekli büyüyor, daha örgütlü ve savaşkan bir hale geliyor. Bunu kapitalist ülkelerin resmi istatistikleri bile gösteriyor. 20. yüzyılın başlarında 80 milyon, yüzyılın ortalarında 300 milyon (sosyalist olmayan ülkelerde) ve 1977'de 500 milyon işçi vardı. Proleterleşme şimdi orta katmanlara da yayılmıştır: Büro çalışanları ve aydınlar gittikçe artan sayılarda burjuvazinin sömürdüğü ücretliler haline geliyor ve bu da onları işçi sınıfına sürekli yaklaştırıyor. «İşçiler burjuva toplumuyla bütünleşiyor» savına gelince, bunun dayanıksızlığı, kapitalist dünyada sınıf savaşlarının yükselmekte ve ekonomi, politika ve ideolojiyi sarmakta olduğunu gösteren olguların ışığında açıkça görülüyor.

Bu, Lenin'in gerek sınıf savaşımının ve işçi sınıfının örgütlenmesine ilişkin ilkelerin ve işçi sınıfının köylülük ve öbür emekçi halk katmanlarıyla bağlılığının işlenmesine yaptığı katkının değeri hakkında gerekse, demokratik merkezîyetçilik ilkeleri uyarınca işleyen yeni tip parti üzerine, Marksizm teorisinin sürekli yolgöstericilik ettiği devrimci parti üzerine öğretisinin yaşama gücü hakkında hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor.

Sınıf düşmanlarımız ve ayrıca reformcular, Lenin'in devrim teorisine, özellikle, diğer işlevlerin yanısıra devrimci kazanımları koruma işlevini de yerine getiren proletarya diktatörlüğü önermesi üzerinde yoğunlaşarak saldırıyorlar. Kana boğulan Şili'nin acı deneyimi; işçi sınıfının erki barışçı biçimde eline geçirebileceğini teslim ederken, eski devlet aygıtını parçalayarak ve, işçi sınıfı için, bütün emekçiler için demokrasiyi yaşama geçirecek ve sömürücülerin zorbalık düzenlerini yeniden kurma yönündeki her girişimine karşı halkın devrimci kazanımlarını savunacak yeni, sosyalist bir devlet kurarak utkuyu pekiştirme gereğini görmezden gelenlerin görüşlerinin şiddetle çürütülmesidir.

Lenin'in uluslararası proleter bağlaşmasına – yalnızca (proletarya enternasyonalizminin belkemiğini oluşturan ve Marks ve Engels'in formüle ettikleri «Bütün Ülkelerin İşçileri, Birleşin!» belgisinde dile gelen) bütün ülkelerdeki sınıf kardeşlerinin değil, aynı zamanda işçi sınıfının emperyalizm tarafından ezilen halklarla da bağlaşıklığı – ilişkin önermesi temel önemdedir. Uluslararası işçi sınıfının ve sosyalist topluluk uluslarının, ulusal kurtuluş hareketiyle ve birçoğu kapitalist olmayan gelişme yolunu seçmiş bulunan genç bağımsız devletlerle doğal bağlaşıklığında, Lenin'in fikirlerinin pratikte somutlanışını görüyoruz.

Denebilir ki, Lenin çağımızın en yakıcı sorunu olan barış sorununun çözümünün temellerini ortaya koydu. Savaşların toplum yaşamından çıkarılması, Marksizm-Leninizm'in temel ve en yüksek ülkülerinden biridir.

Lenin, farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşaması ilkesini önesürerek, çağımızda bu ülküye erişmenin pratik yol ve araçlarını tanımladı. Sovyetler Birliği ve SBKP'nin Leninist dış politikası dünya çapında barışı sağlamakta temel bir rol oynuyor. Bu politika, ardıcıl barışçılık ile emperyalizme kesin karşıkoyuşu uyumlu kılıyor. Barış içinde yanyana yaşama, yumuşama ve silâhsızlanma, içinde bulunduğumuz nükleer çağda insanlığın varolma ve ilerlemesinin temel koşullarını güvence altına almanın tek yoludur.

Güncelliği değişmeden kalan Lenin'in davası yaşıyor ve çağlar boyunca yaşayacaktır. Lenin'in teorik kalıtı ve tüm yaşamı, baskı ve sömürüye karşı, barış ve demokrasi için, sosyalizm ve komünizm için savaşımında her zaman tükenmez bir esin kaynağı ve yolgösterici olacaktır.

Lenin'in devlet-tekelci kapitalizmi çözümlemesinin, onun yeni, özgül biçimlerinin araştırılması ve anti-tekell savaşımın stratejisinin tanımlanması için taşıdığı önem, *Avusturya Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi ve «Volksstimme» gazetesinin Başeditörü Hans KALT* tarafından incelendi.

Ekonomiye devlet müdahalesini karakterize eden yeni özellikler, Avusturya'nın sosyal-ekonomik sisteminin çeşitli değerlendirmelerine yolaçıyor. Avusturya, devletin ağır sanayinin büyük bir bölümünü ve büyük bankaları kontrol ettiği bir grup ülkeden biridir. Avusturya ekonomisine devlet müdahalesinin özelliklerinden biri, Sosyal Demokrat yöneticilerin ve sağ sosyal demokrat sendikaların bu müdahaleye katılıp onu yönlendirmeleridir. İşveren kuruluşları ve sendikaların üst yöneticilerini içeren ve ekonomi politikanın bütün temel sorunlarını düzenleyen merkezler olarak hareket eden sözümona toplumsal ortaklık kurumları ortaya çıkmıştır. Sosyal Demokratlar «toplumsal ortaklığın» bu kurumlaşmasını ve ayrıca bir dizi nedenden ötürü 1974–1975 üretim fazlası bunalımı sırasında bile Avusturya'da ciddi bir işsizliğin olmamasını, şimdi ülkede varolan toplumsal ilişkiler sistemine artık sözcüğün gerçek anlamında kapitalist denemeyeceği hayalini işçi sınıfı arasında yaymak için kullanıyorlar.

Bu, Lenin'in devlet-tekelci kapitalizmi öğretisini bizim için özellikle büyük ölçüde önemli bir hale getiriyor. Birinci Dünya Savaşı sırasında, başta Alman Sosyal Demokratları (özellikle Şaydeman ve Lenç) olmak üzere, sağ sosyal demokratlarla yürüttüğü şiddetli polemik, Lenin'e tekelci kapitalizmin devlet-tekelci kapitalizmi haline evrimini çözümleme olanağını verdi. O yıllarda sağ Sosyal Demokratlar emperyalist savaşın muazzam ekonomik zorlamasından kaynaklanan ekonomiye devlet müdahalesini (çalışma zorunluğu, hammaddeler, emek gücünün dağılımı, besin vb. üzerinde devlet kontrolü) bir tür «savaş zamanı sosyalizmi» sayıyorlardı. Lenin bu «savaş zamanı sosyalizmi»nin «savaş zamanı devlet-

tekelci kapitalizmi» olduğunu (1), emperyalist savaşın «tekelci kapitalizmin devlet-tekelci kapitalizmine dönüşmesi sürecini muazzam ölçüde hızlandırdığını ve yoğunlaştırdığını» (2) açıklığa kavuşturdu. Kapitalist ülkelerde bugün ekonominin doğrudan askerselleştirilmesine, fabrikaların ve işkollarının devletleştirilmesi, para ve vergi politikaları, parasal destekleme politikası, dış ekonomik ilişkilerin düzenlenmesi, vb. eşlik ediyor. Herzaman olduğu gibi, doğrudan zorlayıcı önlemler, hammadde temininin düzenlenmesi ve benzer başka önlemler kritik durumlarda ulusal ve uluslararası ölçülerde yürürlüğe konuyor. Sözün kısası, şimdi (iki dünya savaşının örneklediği gibi, savaş zamanından hiç sözetmeden) barış zamanında bile kapitalizmin yeniden üretime gittikçe artan devlet müdahalesinden artık vazgeçemeyeceğini görüyoruz. Tüm bu devlet yönetimi önlemleri, tek ve aynı sınıfsal amacı, yani tekel kârlarını en yüseğe çıkarmak ve aynı zamanda kapitalist sistemi korumak, yani 1920'lerin sonu ile 1930'ların başındaki dünya bunalımı gibi felaket getiren sarsıntılar olmadan kapitalist ekonominin yeniden üretimini sürdürmek amacını güdüyor.

Ayrıca önemli bir nokta da, Lenin'in devlet-tekelci kapitalizmine ilişkin ilk tanımlarında, ekonominin devletçe yönetiminin sınıfsal karakterine başta gelen bir önem vermesidir: «Şimdi, Junkerler ve kapitalistler devletini, toprakbeyleri ve kapitalistler devletini, bir *devrimci demokratik* devletle, yani devrimci yoldan *bütün* ayrıcalıkları ortadan kadiran ve devrimci yoldan en tam demokrasiyi getirmekten korkmayan bir devletle değiştirmeye çalışın. Geçekten devrimci demokratik bir devlette, devlet-tekelci kapitalizminin zorunlu ve kaçınılmaz olarak, sosyalizme doğru bir adımı ve bir adımdan da fazlasını ifade ettiğini göreceksiniz!» (3)

Avusturya'nın sosyal-ekonomik sistemini, bu sistemin özelliklerinin tümünü çözümlerken, devletin sınıfsal özünü teşhis etmeye istisnai bir önem veriyoruz. Lenin'in getirdiği bu ölçüt, Partimiz'in «toplumsal ortaklık» sisteminin, son otuz yılda Avusturya'da varolan özgül koşullarda yeralmış olan devlet-tekelci kapitalizminin bir çeşidi olduğu sonucuna ulaşmasında belirleyici oldu. Devlet-tekelci kapitalizminin bir Leninist çözümlenmesine dayanan bu vargı, Partimiz'in Avusturya'daki somut durumu hesaba katan anti-tekelci stratejisinin temelini oluşturuyor. Bu stratejisinin temelini oluşturuyor. Bu strateji, daha geniş demokrasi için, demokrasinin emekçi halkın çıkarları doğrultusunda yaşama geçirilmesi için savaşıma yöneliyor; bu da devlet-tekelci kapitalizmi koşullarında sosyalizm savaşımının başta gelen yönelimidir.

Lenin'in ortaya çıkardığı kapitalizmin eşitsiz ekonomik ve politik gelişme yasasından, İngiltere'de günümüzdeki sınıf savaşımı stratejisi için ne

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 25, s. 357.

(2) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 25, s. 383.

(3) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 25, s. 357-358.

gibi sonuçlar çıkıyor? Bu, *Büyük Britanya Komünist Partisi Yürütme Komitesi Ekonomik Komisyon üyesi Ron BELLAMY* tarafından irdelendi.

Kapitalizm koşullarında ekonominin ve politikanın eşitsiz gelişmesi yasası, Lenin'in Marksizm'e en önemli katkılarından biridir. Lenin'in teorisindeki bütün bulguları gibi, bu da somut gerçekliğin yeni özelliklerinin bir incelemesinden çıktı ve devrimci hareketin önüne dikilen en somut politik sorunlara uygulandı. Bu yasanın özümsemesi ve kullanılması her yerde işçi partilerinin stratejileri için dirimseldi ve bugün de dirimseldir.

Lenin, eşitsiz gelişme yasasından, sosyalizmin önce bir ya da birkaç ülkede utkuya ulaşabileceği sonucunu çıkardı. Daha 1915'in başlarında Lenin sosyalizmin bir ülkede utku kazanamayacağı savını reddediyordu. ⁽⁴⁾ 1919'da ise şöyle yazıyordu: «Herhangi bir Marksiste, ya da gerçekten modern bilim hakkında genel bir bilgiye sahip bir kişiye, değişik kapitalist ülkelerin proletarya diktatörlüğüne geçişinin özdeş ya da uyum içinde orantılı bir biçimde yeralmasının olanaklı olup olmadığı sorulsaydı, onun yanıtı kuşkusuz olanaklı olmadığı şeklinde olurdu. Kapitalist dünyada hiçbir zaman uyumlu ya da orantılı gelişme diye birşey olmamıştır, olamazdı da.» ⁽⁵⁾ Bu vargılar tarihin akışı tarafından doğrulanıyor.

Kapitalizmde, artı-değer birikimi ve teknik ilerlemenin hızlanması eşitsiz gelişme yasasının etki alanını genişletiyor. Büyük şirketler ve değerlendirilmesi daha uzun süre tutan ve daha uzun ömürlü sabit sermayenin artan rolü, değişen koşullara az-çok kolay bir biçimde ayak uydurma kapasitesini düşürüyor. Dahası, rekabet ve üretim anarşisi altında hızlı teknik ilerleme, şu ya da bu kapitalistin yeni buluşlar yapmasını ve yerleşik oranları bozmasını gerektiriyor. Kredi, birikim olanaklarının eşitsizliğini artırdığından, kapitalist ekonomide beklenmedik ve şiddetli bozulmalar meydana geliyor. Tekelci ve mali sermayenin ortaya çıkmasıyla, ayrıcalıklı alanları korumak için güçlü engeller dikme olanaklarının doğduğu doğrudur. Bu, kimi Marksistleri, kasıtlı olmasa da fiilen Kautski'yi izleyerek, fiyat rekabetinin varlığını ya da daha büyük şirketlerin iflas etme olanağını yadsımaya götürmüştür. Oysa dev sermayeler (Rolls-Royce, British Leyland, Chrysler ve AEG de içlerinde) ya iflas etmiş ya da iflastan ancak devlet müdahalesiyle kurtulabilmiştir.

Kimi iktisatçılar da, devlet-tekelci müdahalenin ve bütünleşmenin, gelişmeyi düzene soktuğu ve eşitsizliği ertelediği savını önesürüyorlar. Böylesi savlar daha 1915'in başlarında Lenin tarafından delilleriyle çürütülmüştü: «Kuşkusuz, kapitalistler arasında ve devletler arasında geçici anlaşmalar olanaklıdır. Bu anlamda *Avrupalı* kapitalistler arasında bir an-

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c. 21, s. 342.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c. 29, s. 308.

laşma olarak bir Avrupa Birleşik Devletleri olanaklıdır. ... ama ne amaçla? Yalnızca, Avrupa'da sosyalizmi birlikte ezmek, Japonya ve Amerika'ya karşı sömürge ganimetlerini birlikte korumak amacıyla»⁽⁶⁾ dünya para pazarını «rasyonel» bir temel üzerinde baştan kurmak gibi küçük-burjuva düşlerini, AET mekanizmalarının aracılığıyla kapitalist ekonomiyi yeniden istikrara kavuşturma umutlarını işte böylesi bir bakış açısıyla değerlendirebiliriz.

Eşitsiz gelişme ekonomik olduğu kadar politiktir de. Lenin şöyle yazıyordu: «Her ülke, kapitalizmin ve işçi sınıfı hareketinin önce bir, ondan sonra bir başka yanını ya da özelliğini ya da bir grup özelliğini güçlölce geliştirmiştir ... Birkaç onyıldır bu ileri kapitalist ülke (İngiltere-Yayıncı) proletaryanın devrimci savaşımında geride kaldı.»⁽⁷⁾ 1870'lerdeki «büyük utku»nun sonu, İngiltere'nin sınai gücüne dayanan dünya ticaretindeki tekel durumunun aşınmasıyla başladı. Ama işçi sınıfının uyanışı geciktirildi ve İngiliz işçi sınıfı hareketindeki oportünist akım, mali sermayeye ve sermaye ihracına dayanan modern emperyalizmin gelişmesi tarafından berkitildi. Gerçekten de, birinci emperyalist savaş sırasında ödenen bedele ve üretici güçlerin gelişmesinde gitgide belirginleşen göreceli gerikalmaya karşın, emperyalist anavatanın mali ve ticari gücü İkinci Dünya Savaşı boyunca ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, hele ki savaş sonrasındaki belli bir dönem sürecince ekonomik yaşamın kimi alanlarında kısmi ve göreceli ekonomik istikrara kavuşmanın hatırısayılır bir iş güvenliği ve yüksek bir yaşam düzeyi sağlamasıyla oportünizmi besleyen temel hizmetini gördü.

Ne var ki günümüzde sınai bakımdan Japonya, Batı Almanya ve Fransa tarafından geçilmiş olan bir emperyalist devlet (İngiltere-Yayıncı), çürüten emperyalizm dünyası içinde eski uluslararası konumlarını yitirdi ve 1972'de dünya para sisteminin iflasından sonra mali istikrarsızlığın pençesinde debeleniyor; bunalımın tüm yükünü emekçilerin sırtına yılmaya çalışıyor. Toplumsal ilerleme geri dönüş içine giriyor. İngiltere sanayisi durgunluk içinde olan, bir yüksek işsizlik ve düşük ücret ülkesi haline geliyor.

Ticaret tekelinden emperyalist ayrıcalığa evrimleşen İngiltere'nin nesnel dış ilişkileri, Lenin'in kaydettiği ileri kapitalizm ile politik bakımdan gerikalmış bir işçi sınıfı hareketi arasındaki çelişkiyi doğurdu. Ama eşitsiz gelişme yasasının çokyönlü işleyişi bu çelişkinin maddesel tabanını aşındırmıştır. Oportünist akımı yenilgiye uğratmak ve işçi sınıfı, devlet-tekelci sermayenin erkine baskınlar düzenleyebilecek ve devrimci perspektifi yeniden açabilecek olan geniş bir demokratik bağlaşıksığın önderi olarak birleştirmek için yeni yeni olanaklar ortaya çıkıyor.

(6) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 21, s. 341.

Şili Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Paulo DIAZ Leninizm'in devrimci yaşam gücünden, onun yaşamda yeni olan herşeyi sürekli özümsemesinden ve Şili'de Leninizm için verilen savaşımdan söz ediyor.

Kanımızca, Lenin'in sosyalist devrim teorisi sönmez önemini şu olgulara borçludur: birinci olarak, insanlığın çoğunluğu için sosyalist devrimin, nesnel olarak henüz çözülmemiş olmakla birlikte sınıf savaşımının derinleşmesinin somut bir perspektif içine getirdiği bir görev olması; ikinci olarak Leninizm'in değişik ülkelerde proletarya partilerinin strateji ve taktiklerinin teorik ve yönetsel temeli olarak devrimci yaşam gücünü ortaya sermeyi sürdürmesi olgusu.

Lenin sosyalist devrim teorisini, Marksizm'i yüksekte tutup yaratıcılıkla geliştirme süreci içinde evrimleştirdi. O, sosyalist devrimi, insanoğlunun tarihinde tüm bir çağın, içinde yaşadığımız çağın içeriğini oluşturan dünya çapında, eşitsiz bir süreç olarak görüyordu. Büyük Ekim Devrimi, Lenin'in teorisinin ve Marksist bilimin bütünü'nün pratikte ilk somutlanıştı. Ondan sonraki istisnasız tüm devrimler Lenin'in bilimsel vargılarını ve öngörülerini doğrulamıştır. Devrimci güçlerin şu ya da bu ülkede uğradığı geçici gerilemeler bile, Leninizmden yana ampirik olgular sağlar, çünkü çoğu durumda bu gerilemeler Lenin'in genelleştirdiği sosyalist devrim yasalarının yeterince gözönüne alınmamasının sonucudur.

Emperyalist propaganda Leninizm'in değerini yadsıyor. Burjuva ideologları Lenin'in kalıtının işçi sınıfının savaşımı için yararsız olduğunu söylüyorlar.

Lenin'in sosyalist devrim teorisi, onun emperyalizmi çözülmesinden kaynaklanır. O, emperyalizmin kapitalizmden özü bakımından farklı olduğu ve sosyalist devrimin ve proletarya diktatörlüğünün artık sosyalizmin yerleştirilmesi için gerekli olmadığı yolundaki oportünist savları çürüttü. O'nun önermeleri, onyıllar boyunca sayısız yeni olgu ve delille kantılanmış olduğu halde, burjuvazi, tekelci kapitalizmden sosyalizme geçişin devrimsiz, yavaş yavaş yürütülebileceği yolundaki oportünist düşünceleri sistemli bir biçimde saçıp beslemeyi sürdürüyor.

Devrimci hareket içinde, Leninizm'in «aşılmış» olduğu ve dünyada yeni birşeyin meydana çıktığı yolunda görüşler son zamanlarda yayılır olmuştur. Bu «yeni»yi, değişik ülkelerdeki savaşımı birbirinden ayırdeden ulusal özgüllüklere bağlıyor, bu özgüllükleri de bir düzenliliğin özel bir dışavurması biçimi olarak değil de, kuralın bir istisnası olarak sunarak genelden kopartıyorlar.

Söylemeye gerek yok ki, araştırılması ve çözülmesi gereken yeni olgular ve politik fenomenler, özgül durumlar ve sorunlar hergün her yerde ortaya çıkıyor. Toplumsal dinamikler, devrimci sürecin kendisinin gelişimi

(?) V. I. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c. 29, s. 308–309.

ve saflarının ve potansiyellerinin büyümesi, bütün bunlar sürekli çözüm- lenmesi gereken benzeri görülmedik durumlar doğurarak, yaşamı etkili- yor. Bunu, yenilgilerinden dersler çıkaran ve halk hareketlerine karşı koymak ve onları demagoji, yalan ve ideolojik bozgunculuk araçlarıyla bastırmak ya da yolundan saptırmak için en inceltilmiş yöntemlere baş- vuran sınıf düşmanının eylemleri de gerektiriyor.

Ne var ki, «yeni» uğruna, Lenin'in öğretisini reddetmek saçmalaktır. Gerçek olan şudur ki, Leninizm'in en karakteristik özelliklerinden biri, kesinlikle onun yeniye her zaman açık olmasıdır. Bilimsel sosyalizmin ku- rucuları için olduğu gibi, Lenin için de, devrimci teori her zaman bir dogma değil, bir eylem kılavuzuydu. Lenin'in her yaptığı bir fikir tazeli- giyle ve değişen gerçekliğin özüne varmak için sürekli bir çabayla do- luydu. Ama O her durumda, Marks ve Engels tarafından bilimsel temele oturtulmuş ilkelere dayanırdı. Onun için devrimci eylem, devrimci teori olmadan düşünülemezdi. Yeni sorunlar ele alınırken, sınıfsal yaklaşımın reddedilmesi ve işçi sınıfının kapitalizmin mezarkazıcısı ve sosyalizmin ve komünizmin kurulmasında önder güç olarak tarihsel özgörevinin gözardı edilmesi, Marksist-Leninist teoriyi terketmek, Leninizmi yadsımak demektir.

Şili'de 1970'den 1973'e kadar olan dönemde, birçok bakımdan benzeri görülmedik bir devrimci süreç gelişti, ama 1973 faşist darbesinden sonra kimileri, Leninizm'in Şili devrimine zarar verdiği ve bu yüzden de onun reddedilmesi gerektiği savını ileri sürmeye başladılar. Partimiz bu savları kesin biçimde geri çevirdi. Parti, Şili proletaryasının özellikle Salvador Allende'nin Halk Birliği hükümeti zamanındaki bütün başarılarının, Ko- münistlerin Leninizm'i ülkemizde varlığını sürdüren somut koşullara yara- tıcılıkla uygulamasına çözülmecesine bağlı olduğunu haklı olarak vur- guladı. Bunun da ötesinde, Şili devriminin geçici gerilemesi, öteki neden- ler arasında, Lenin'in sözünü ettiği savaşımın bütün biçimlerini özüm- leyip kullanma sorununa yanlış yorumlanmış bir yaklaşımdan ötürüydü.

Dahası, Şili'de kimi demokratik unsurlar, hatalı olarak, Pinoçet'e karşı eylem birliği ve Komünistlerle bir bağlaşıklık kurmak için, Leninizm'den ayrılmayı koşul olarak getiriyorlar. Partimiz, nasıl ki politik bağlılık ve ilkelerden vazgeçmeyi kendisiyle eylem birliği için şart koşmuyorsa, aynı şekilde, bu isteme de kendisinin hiçbir zaman uymayacağını hiçbir tere- düde yer bırakmayacak bir biçimde bildirdi. Luis Corvalan şunları söy- ledi: «Biz Lenin'in öğrencileriyiz ve öyle kalacağız. Partimiz bizi böyle eğitti. Ve biz de yeni üyelerimizi böyle eğiteceğiz.»⁽⁸⁾

Anti-faşist savaşımın acılı yıllarının deneyimi, bizi, Partimiz için değiş- memiş ve değişmeyecek olan bu tutumun doğruluğuna inandırmıştır.

(8) «Boletín del Exterior del Partido Comunista de Chile», No. 22, Mart- Nisan, 1977, s. 3.

Lenin'in genel demokratik ve sosyalist amaçlar için savaşımında işçi sınıfı partisine ilişkin öğretisinin önemi *Frankfurt-on-Main'deki (FAC) Marksist Araştırmalar Enstitüsü'nün Direktörü Josef SCHLEIFSTEIN* tarafından vurgulandı.

FAC Komünistleri için, Lenin'in «demokrasiyi *sonuna dek* geliştirmek, bu geliştirmenin *biçimlerini* bulmak, onları *pratikte* sınamak vb. bunların tümü sosyal devrim savaşımının bileşken görevlerinden biridir» biçimindeki savı büyük önem taşır. ⁽⁹⁾ Demokrasi savaşımıyla sosyalizm savaşımının bağı sorunu, 1978 Ekiminde kabul edilen Alman Komünist Partisi'nin yeni Programı'nda önde gelen bir yer tutar.

İşçi sınıfı demokratik ve sosyalist amaçlarına, devrimci teoriyi yaratıcılıkla uygulayan ve sosyal reformcu oportünizmden arınmış bir Marksist parti tarafından yönetilirse, ulaşabilir. Lenin'in bu vargısı, işçi sınıfı hareketinin deneyiminin geliştirilmesine dayanır ve sosyalist devrimlerin pratiğiyle doğrulanmıştır. Öte yandan, Batı ve Kuzey Avrupa uluslarında Sosyal Demokrat partiler birçok yıl, kimi zaman onyıllarca, hükümette bulunmuşlar, çoğu kez hükümetlere başkanlık etmişler, ama sosyalizme doğru en küçük bir ilerleme bile yapmamışlardır.

Kuşkusuz, Lenin'in hep vurguladığı gibi, devrimci partinin rolü, onun yalnızca Marksist teoriyi yolgösterici almasına ve doğru bir politika izlemesine değil, ama aynı zamanda, belirleyici bir ölçüde, yığınlar arasındaki etkisine de bağlıdır. Komünist Partisi'nin yığınlar arasında saygınlık kazanması, özellikle işçi sınıfı hareketi içinde reformcu geleneklerin güçlü olduğu ülkelerde, uzun bir zaman alır. Ne var ki, güçlükler Lenin'in savının temel doğruluğunu azaltmaz. Lenin'in işçi sınıfının Marksist partisinin rolüne ilişkin önermelerinden, Komünistlerin sosyalizme tekbaşlarına yürüme niyetinde oldukları, onların Sosyal Demokratlarla, öbür anti-tekelci ve anti-emperyalist güçlerle eylem birliğini reddettikleri anlamı çıkmaz. Bu önermeler, Komünistlerin işçi sınıfı hareketinin yöneticiliğini tekeline almak savında buldukları anlamına gelmez, çünkü Komünist Partisi'nin öncü rolü her zaman gerçek sınıf savaşımının ürünüdür.

II. Sosyalist Ekonomiye Kurma Teorisi

Polonya'yı örnek olarak alan *Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi ve Polonya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Başkan yardımcısı Jan SZIDLAK*, toplumsal dönüşümler stratejisinin ve sosyalizm kuruluşunun geliştirilmesinde Lenin'in ekonomik kalıtının rolünü inceliyor.

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 25, s. 452.

Lenin, kapitalizmin kendisiyle çağdaş olan gelişim evresinin ve bu sistem içinde olgunlaşmakta olan bir sosyalist devrimin önkoşullarının incelenmesine, bu devrimin stratejisinin ve taktiğinin hazırlanmasına ve, bir sosyalist devlet ve bir sosyalist toplum kurmak gibi muazzam, yenilik isteyen ve son derece zor görevlerin yerine getirilmesine ilişkin bir sorunlar demetini ele aldı. O'nun araştırmaları, vargıları ve genelleştirmeleri Rusya'ya olduğu kadar tüm uluslararası gelişmeye ilişkindi.

Lenin'in teorik kalıtının herhangi bir parçasını bir diğersinin karşısına dikmeye, Lenin'in «uzmanlaştığı» alanlar ve onun yapıtında sözümona ikincil kalan alanlar bulup çıkarmaya kalkışmak boşunadır. Komünist ve işçi sınıfı hareketinin ekonomik düşüncesine, genel olarak ekonomik teoriye, varolan sosyalizmin pratiğinin bütünsel parçası haline gelmiş olup, onun gelişimini yararlı biçimde etkileyen herşeye Lenin'in yaptığı katkının değeri ve yüksek güncelliğinden sözederken de, bunun belirtilmesi gerekir.

Gereğince değerlendirilebilecek nedenlerden dolayı, reel sosyalizm ülkelerindeki komünistler, Lenin'in muazzam ekonomik kalıtının 1917–1923 dönemine ilişkin bölümüne özel olarak ilgi duyarlar. Sovyet devletinin yaratıcısı ve önderi Lenin bu dönemde, esas olarak sosyalizmin ekonomik teorisi sorunları üzerinde, Parti'nin yeni toplum kuruluşuna yönelen ekonomik politikasının ilkeleri ve doğrultuları üzerinde yoğunlaştı. Bu, geniş çaplı teorik araştırmaları ve pratik çalışmayı kapsadı; biz burada ancak Lenin'in en önemli ve – şöyle demek daha yerinde olur – yenilikçi fikir ve kavramlarını kısaca karakterize edebiliriz.

Bunlardan biri üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına ilişkindir. Paris Komünü'nün «Fransa Bankası'nın kapıları önünde saygıyla elikolu bağlı kaldığı»⁽¹⁰⁾ anımsanacaktır. Lenin bundan ders aldı ve tarihsel Nisan Tezleri'yle başlayarak, bankaları, madenleri, metalurji işletmelerini, büyük ve orta boy fabrikaları ve ulaşımı işçilerin kontrolü altına sokmak için bir plan hazırladı. Ekonominin ana öğelerinin emekçilerin elinde toplanmasını ve sosyalist devlet sistemi altında kamu iyeliğinin kurulmasını öngören Lenin'in programının uygulanması, bir dönüm noktası, tarihte yeni bir sayfa – üretim araçları ve aletlerinde kamu iyeliği ve milyonlarca emekçi tarafından üretilen malların toplumsal bakımdan adil dağılımı çağı – açan bir adım oldu. Bir zamanlar geri bir tarım-sanayi ülkesi olan Polonya Halk Cumhuriyeti bu Leninist ilkeyi ardıcıl bir biçimde uygulayarak, hızla gelişmiş bir sanayiye sahip bir ulus haline gelmiş ve dünyanın en önde gelen on sanayi devleti arasında yerini almıştır.

Lenin'in ekonomik kalıtının bir başka temel fikri de, ekonomik gelişmede bir araç ve bu gelişmeye yölgösterici bir alet olarak, merkezsiz planlamanın gerekliliğidir. Bu, bir toplumsal sistem olarak sosyalizmin

⁽¹⁰⁾ Karl Marks, Friedrich Engels, Seçme Yapıtlar, c. 2, s. 186.

temelini oluşturan demokratik merkezîyetçilik ilkesiyle uyumludur. Merkezsel planlama sosyal-ekonomik süreçlerin bütünlüğünü güvenceler, maddesel ve mali kaynakları yeni toplumun maddesel temelini kurmanın belli başlı görevleri üzerinde yoğunlaştırmayı, halkın yaşam düzeyini iyileştirmeyi olanaklı kılar ve örgütsüzlükten, kendiliğindencilikten, dağınıklıktan ve merkezaç eğilimlerden kaynaklanan tehlikeleri ortadan kaldırır. Merkezsel planlama ilkesi Polonya'nın gelişmesiyle de tümüyle doğrulanmıştır ve Partimiz bu ilkenin güçlendirilmesi ve yetkinleştirilmesine sürekli özen göstermektedir.

Lenin merkezsel planlama kavramını geliştirirken, bürokratik aşırı yoğunlaşma varyantlarını reddetti ve yönetimde teknokratik eğilimleri mahkum etti. Üretimde gerçek bir toplumsallaşmasının koşulunu belirledi ve işçilerin ekonominin yönetimine katılmasının etkili yollarını, halk kontrolünün etkin yöntemlerini sürekli araştırdı ve ekonominin yönetimde sendikaların aktif bir rol oynamasına büyük değer verdi. Bizim hatırısayılır ölçüde değer verdiğimiz, işçilerin kendi kendini yönetim konferansları yoluyla sosyalist işletmelerin yönetimine Polonya halkının genel katılımı ve yönetimde işçi kontrolünün ilerletilmesi ve güçlendirilmesi bu Leninist ilkenin Polonya'da pratikte uygulanışının bir ifadesidir.

Lenin'in tarım sorununa ilişkin çözümlenmesi bugün son derece önemlidir. Devrimci proletaryanın bir bağlaştığı olarak emekçi köylüler sorunu, Lenin tarafından nitel bakımdan yeni bir biçimde ortaya atıldı. Onun bu soruna ilişkin yapıtları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Halk Demokrasilerindeki devrimci dönüşümler sorunlarının çözümünde değeri ölçülemeyecek bir rol oynadığı gibi, kesinlikle aynı şekilde, bugün de komünist hareketin temel fikirlerinin, sosyalist devletler ile Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın gelişme yolundaki ulusları arasındaki ilişkilerin ilkelerinin gelişme temelidir. Köylülere, sosyalist devrimin yerine getirilmesinde işçi sınıfının bir bağlaştığı olarak yaklaşım, Polonya'da sosyalist toplumsal dönüşümlerin temelini oluşturur; işçi sınıfı ile köylülük arasındaki bağlaşıklık Parti politikamızın ana ilkelerinden biridir. Lenin'in kooperatif planı da çok büyük bir önem taşır. Bu plan, işçi-köylü bağlaşıklığının daha üst biçimleri için ve bütün varolan sosyalizm ülkelerindeki tarım yapısının aşamalı sosyalist dönüşümleriyle, kent ve kırsal arasında ekonomik bağların kurulması için yolu açmıştır.

Zaman ve mekan koşullarına uygun olarak, Lenin, çok büyük ama o günlerde geri ve harap bir ülke olan Rusya'da elektrifikasyon, ağır sanayinin temellerinin atılması ve, toplumun çeşitli gereksinimlerini gitgide daha tam olarak gidermeyi sağlayacak «B» grubu sanayilerin potansiyelini artırmaya temel oluşturmak durumunda olan «A» grubu sanayilerin kuruluşu kurulması gibi görevleri yerine getirmeye yönelik sosyalist ekonomik gelişme stratejisinin ana çizgilerini geliştirdi.

Lenin'in ekonomik kalıtının belli başlı öğeleri, sosyalist devletin dış ticaret üzerinde tekeli kavramını; kapitalist ülkelerle ekonomik ilişkiler politikasının ilkelerinin geliştirilmesini; bilimsel araştırma doğrultularının belirlenmesini ve sosyalist ekonomi sorunları üzerinde öğütleri de içerir. Ayrıca ekonomik bakımdan bütünleşen kardeş sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğine ve aralarında uzmanlaşmanın ve işbirliğinin ilerletilmesinde ete kemiğe bürünen yeni bir tipte uluslararası ilişkiler kurulması için Lenin'in getirdiği ilkeler de belirtilmelidir.

Polonya Birleşik İşçi Partisi, hükümet ve Polonya halkı, sosyalist Polonya'nın geçtiğimiz 35 yıl içinde başarılı gelişiminde Lenin'in fikirlerinin oynadığı çok büyük rolü gereğince değerlendiriyor. Onun öğütleri ve önermeleri, ulusal ekonomimizi güçlendirme, ülkemizi geliştirme, halkın gönencini sağlama ve sosyalist ülkelerle kardeşçe ekonomik işbirliğini genişletme çalışmamızda baktığımız pusuladır. Sosyalist Polonya'nın sosyal-ekonomik gelişmesinin temelini oluşturan ilkeler haline gelmiş olan Lenin'in fikirleri ülkenin yapısını değiştiriyor ve halkımızı gelişmiş bir sosyalist toplum yolunda yönlendiriyor. İçinde yaşadığımız çağ, uğrunda savaştığımız dava ve üzerinde çalıştığımız görevler kaynağını Lenin'in fikirlerinde buluyor. O'na şükran borcumuzu en iyi biçimde, fikirlerini yaratıcılıkla uygulamakla ödeyebiliriz.

Lenin'in geliştirdiği sosyalist kuruluş teori ve politikasının ve O'nun işlediği sosyalist ekonomi yönetimi ilkelerinin uluslararası önemi, *Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Yüksek Parti Okulu Rektör Yardımcısı ve Macaristan Bilimler Akademisi Muhabir üyesi Aldar SIPOS* tarafından incelendi.

Lenin'in ölümsüz başarılarından, biri, Rusya'da Sovyet erkinin ilk yıllarının son derece karmaşık ortamında sosyalist kuruluş teorisini geliştirmiş olmasıdır. Bu teoriyi yolgösterici alan komünist partileri ülkelerinin halklarını varolan sosyalizme ulaştırmışlardır. Lenin sosyalist kuruluş programı üzerinde çalışmaya başladığı zaman, sosyalizm hakkındaki genel tasarımların, yeni sistemin nasıl, hangi sosyal-ekonomik ve örgütsel biçimler içinde kurulabileceğini işaret etmemesi, büyük bir teorik ve yöntemsel güçlük oluşturuyordu. Eldeki pratik deneyimi irdeleyerek, sosyalizm teorisini açıklamak gerekiyordu. Lenin Marksist öğreتيye dayanarak ve Sovyet Rusya'nın ekonomik ve politik durumuna ilişkin olgulardan hareketle, ülkenin sosyalizme doğru ilerleme yasalarını tanımladı ve sosyalist ekonominin teorik temellerini ortaya çıkardı. Sosyalizme ilişkin Marksist öğretini Lenin'in çalışmaları sayesinde belli başlı özelliklerine kavuştu.

Sosyalizm kuruluşu için somut bir program en başta, Lenin'in çizdiği ve RKP (B) 10, Kongresi'nde kabul edilen *Yeni Ekonomik Politika*'da (NEP)

dile geldi. Lenin'in bu Yeni Ekonomik Politika üzerine öğretisi sosyalist ekonominin temellerinin kurulması bakımından son derece önemlidir. Bu öğreti kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin ekonomisi için teorik temeli sağladı. Bu yüzden, Yeni Ekonomik Politika'yı yalnızca güçlerin yenibaştan gruplaştırılması ve kapitalizme daha ileri bir saldırı için üretimde bir yükselme sağlamak amacıyla köylülere verilmiş bir ödün olarak görmek yanlış olur. Yeni Ekonomik Politika uluslararası önemini bu özelliklere değil, onun temelini oluşturan fikre, yani proleter olmayan katmanların sosyalizm kuruculuğuna çekilmesi fikrine borçludur. Onda ifadesini bulan sosyalist dönüşüm yasaları, yalnızca orta ya da düşük bir gelişme düzeyine sahip ülkelerin ekonomisi için değil, ama aynı zamanda, birçok bakımdan, sanayileşmiş kapitalist ülkeler için de geçerlidir. Sosyalist kuruculuğun pratiği tarafından tümüyle doğrulanan Lenin'in geçiş dönemi ekonomisine ilişkin öğretisi, Marksizm'in daha öte bir açınlanması, tek ülkede sosyalizmin utkuya ulaşabileceği teorisinin doğrudan devamıydı.

Lenin, üretim araçlarının sosyalist kamu iyeliğinin yaratılmasıyla meta üretiminin sona ereceği biçimindeki o zamanlar tartışılan görüşü reddetti. O, pazar ilkelerinin sürdürülmesi ve kullanılması koşuluyla, geçiş döneminin çokyapılı ekonomisinin tabanı üzerinde sosyalizmin kurulabileceğini ve ekonomik büyümenin ilerletilebileceğini kanıtladı. Dahası, pazar kategorileri, devlet işletmelerinin etkin yönetimini örgütlemek, başta köylü üretimi olmak üzere küçük meta üretimini geliştirmek ve köylülerin tarlalarını kooperatifler içinde birleştirmenin koşullarını yaratmak için de kullanılmaktadır. Sosyalizm iki temel gücün, yani işçi sınıfı ile köylülerin bağlaşıklığı olmadan kurulamaz. Yeni Ekonomik Politika bu bağlaşıklığın güçlendirilmesine yardımcı oldu.

Lenin Marksist politik ekonomiye ölçülemeyecek bir katkı yaptı. Onun sosyalist ekonominin örgütlenmesi için geliştirdiği ilkeler tüm değerini günümüze değin korumuştur. Ülkemizde sosyalizmin politik ekonomisi üzerinde yürütülen araştırma açısından, biz Lenin'in ekonomik kalıtının şu öğelerini özellikle önemli görüyoruz:

– Planlı sosyalist ekonominin ve sosyalist planlamanın genel teorik ve yöntemsel ilkeleri. Lenin ekonomik gelişme programını, Parti ve hükümet tarafından hazırlanmış olan ve işletmelerden ve emekçi halktan girişkenlik, sorumluluk ve bağlılık duygusu isteyen bir program olarak görüyordu. Onun koyduğu görevlerin yerine getirilmesini güvenceleme ve cesaretlendirmenin yol ve araçları planın bütünsel bir parçasıdır ve yığınları onun yerine getirilmesi için seferber etmeye yardımcı olur. Lenin'in gördüğü gibi, bir plan yalnızca ekonomik faaliyetin rasyonel bir ögesi değil, ama toplumun çabalarını sosyal-ekonomik gelişmenin belirli görevleri üzerinde yoğunlaştıran bir etkidir;

– Planlı yönetim ile meta-para ilişkilerini uyumlu kılma ilkeleri, plan ile pazar arasındaki bağ ve bugün genel olarak kabul edilen maliyet hesabı kategorilerinin işlenmesi de aynı şekilde Lenin'le bağlıdır. Lenin Yeni Ekonomik Politika'yı tanımlarken, pazar ilişkilerini kullanmanın ve işletmelerin büyüyen bağımsızlığının merkezsel planlama ilkelerinin reddi anlamına gelmediğini yazdı: «Yeni Ekonomik Politika tek devlet ekonomi planını *değiştirmez* ve onun çerçevesinin *ötesine taşmaz*, ama onun gerçekleştirilmesine *yaklaşımı* değiştirir.»⁽¹¹⁾

– Lenin'in sosyalist sanayileşme üzerine ve tarımın kooperatifleştirilmesi ve sosyalist dönüşümü üzerine öğretisi sosyalizmin politik ekonomisinin ana öğeleridir. Onun, sosyalizmde «A» ve «B» grubu sanayilerin arasında denge kurulmasının temelini oluşturan ilkeler üzerindeki çalışması; bir sosyalist toplumda genişletilmiş yeniden üretim yasalarını göstermekte dirimseldir. Bunun da ötesinde, O, tarıma, büyük ölçekli makineleli üretimli örgütlemenin teknik koşulları ve biçimlerini sokmanın zorunlu olduğunu gösterdi.

Önemli bir nokta da, Lenin'in teorik çalışmalarına ek olarak, Parti'nin politikasını yürütmesini olanaklı kılmak için gereken pratik önlemleri de tanımlamış olmasıdır.

Lenin'in fikirlerinin değeri, kuşkusuz, onların sözümona her zaman ve her durum için uygun reçeteler sunmasında değildir. Leninizm sosyal-ekonomik sorunları teorik ve pratik bakımdan çözüme yöntemini cisimleştirir. Ekonomik gelişmenin dış ve iç etkenlerinin önemli değişikliklere uğradığı ve ekonomiyi güçlendirme koşullarının birleşik bir hal aldığı günümüzde, ekonomik görevleri üstlenirken ve ekonomik planlama, yönetim ve örgütleme sistemini iyileştirirken Lenin'in teorik kalitini uygulamak, onu Leninist anlayışla ve tek tek sosyalist ülkelerin kendine özgü özelliklerini dikkate alarak uygulamak özellikle önemlidir.

III. Dünya Görüşü ve Metodoloji Sorunları

SSCB Bilimler Akademisi Başkan Yardımcısı Akademisyen Pyotr FEDO-SEYEV Marksist felsefenin gelişiminde Lenin'in adıyla bağlı yeni evreyi niteliyor.

Felsefi fikirlerin toplumsal önemi ve bunların tarihsel gelişmeyi, halkın davranış ve bilincini ne ölçüde etkilediği, doğrudan doğruya, bunların pratiğin gereksinimlerine ne ölçüde uygun düştüğüne ve bilgi edinme olanaklarını gitgide ne ölçüde genişlettiğine bağlıdır. Lenin'in fikirlerinin altedilmez gücü bunların pratikle olan canlı bağında, değişen gerçekliği

(11) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 35, s. 530.

yanşıtan görüşlerin sürekli gelişmesinde yatar. SBKP Merkez Komitesi'nin «Vladimir İliç Lenin'in 110. Doğum Yıldönümü Üzerine» kararında şöyle diyor: «Leninizm'in sönmöz değeri, onun işçi sınıfının ve tüm emekçilerin çıkarlarını, dünya çapındaki toplumsal ilerlemenin gereklerini de rin ve kesin bir biçimde bildirmesinde; zamanımızın yakıcı, dirimsel önemdeki sorunlarına doğru yanıtlar getirmeyi, güncel sorunlara cesur ve yaratıcı bir yaklaşım benimsemeyi olanaklı kılmasında ve toplumsal gelişme perspektiflerinin bilimsel bir kavranışını vermesindedir. Lenin'in bıraktığı geniş kapsamlı ideolojik kalıt, onun öğretisinin devrimci-eleştiriçi ruhu, O'nun Marksizm'in temel ilkelerini bütün oportünist çarpıtlamalara karşı korumadaki ardıcılığı, şaşmazlığı ve tüm yaşantısı, günümüzün uluslararası komünist, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi için tükenmez bir devrimci düşünce ve devrimci eylem kaynağıdır.»⁽¹²⁾

Marksist felsefenin gelişiminde önemli bir aşama Lenin'e bağlıdır. Bu aşamanın özü, Lenin'in, canlı bilimsel gelişmeye tanık olan bir çağ olan kapitalizmden sosyalizme devrimci geçiş çağında insanlığın karşısına dikilen önemli sorunlara yanıtlarında kullandığı felsefi kavramlardır. Felsefeyi toplumsal, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin derinde yatan yasalarının anlaşılmasına, bilimdeki en son başarıların genelleştirilmesine yöneltme yeteneği, somut, tarihsel süreçlerin dinamiklerini açıklamak için materyalist diyalektiği geniş ve esnek bir biçimde kullanma yeteneği, teorik bulguları devrimci pratiğe geçirmenin yol ve araçlarını geliştirme yeteneği, Marksizm ilkelerine bağlılık Marksizmin yaratıcılıkla geliştirilmesi, Parti ilkelerine ardıcıl bağlılık ve ideolojik savaşımında uzlaşmaz tutum Leninizm'i 20. yüzyılın bütün öteki felsefe ekollerinin üstüne çıkaran ve Lenin'in felsefi fikirlerinin kalıcı yaşam gücünü ve yüksek güncelliğini açıklayan şeylerdir.

Lenin her zaman, doğru bir teorinin basitçe yaratılamıyacağını söyledi. O yaşamdan çıkarılır, savaşım koşulları ve deneyimi tarafından oluşturulur ve toplumsal gelişmenin nesnel süreçlerini yansıtır. Marksist öğretinin geliştirilmesinde Lenin'in öndegelen rolü ve Komünist ve işçi partilerinin teorik deneyimlerinin ortak hazinesine SBKP'nin katkısı, dünyanın ilk sosyalist devriminin Lenin'in ve Parti'nin önderliğinde bizim ülkemizde gerçekleştirilerek şimdi yüksek bir olgunluk düzeyine ulaştırılmış bulunan bir sosyalist toplumun kurulmuş olması nesnel durumundan geliyor.

Lenin'in felsefi ilğilerinin alanı alışılmışın ötesinde geniş ve çeşitliydi: Bunlar toplumsal felsefe ve bilgi teorisi sorunlarını, özel bilimlerin yönetsel sorunlarını ve tarihsel felsefe sorunlarını içeriyordu. O, toplumsal gelişmenin, doğal bilimler ve teknolojideki ilerlemenin ortaya çıkardığı

⁽¹²⁾ «Pravda», 16 Aralık 1979.

yeni sorunları Marksist araştırmanın yörüngesine soktu ve Marks'dan sonra toplum, bilim ve kültürün gelişiminin ürettiği, değer taşıyan her şeyi yaratıcı biçimde irdeledi.

Bu temel üzerinde, toplumsal düşünceyi, toplumsal pratikte, modern bilimin canlı ilerlemelerinde doğrulanan metodolojik vargılarıyla zenginleştirdi.

Lenin'in ilgilerinin odak noktasını, metodoloji sorunlarını incelerken her zaman muazzam önem verdiği sorunlar grubunu tanımlamak zor değildir. Bunlar, materyalist diyalektiğin sorunlarıdır.

Lenin diyalektiği, en başta, doğanın gelişme yasaları ile toplumun ilerleme yasalarını kavramanın bilimsel bir yöntemi olarak görüyordu. O, doğanın diyalektiği sorunlarına eğilirken felsefi ilgilerini toplumsal süreçlerin diyalektiği üzerinde yoğunlaştırıyor, diyalektik materyalizm yöntemini ve teorik önermelerini toplumsal gerçekliği araştırmada yaratıcılıkla kullanıyordu. Narodniklerin özneci sosyolojik teorilerine saldırdığı ilk polemik yapıtlarında, materyalist diyalektiği toplumsal gerçekliğin çözümlenmesine parlak biçimde uyguladı. Bu temel üzerinde, doğal-tarihsel bir süreç olarak toplumsal evrime ilişkin Marksist önermeyi geliştirdi. Dahası, tarihsel ilerlemenin ekonomik olmayan etmenlerini hafife alan, gerçek görünümü kabalaştıran ve ilerlemeyi cansız soyutlamalar ve şemaların Prockrüstes yatağı (*) içine sıkıştırılan toplumsal gelişmenin vülger-ekonomik yorumlarının dayanaksızlığını gösterdi.

Lenin, tarihsel sürecin otomatikliği görüşlerine, toplumsal gelişmede nesnel ile öznelin diyalektiğinin bir çözümlenmesiyle, toplumun devrimci dönüşümü için öznel etkenin önemi üzerine bir öğretiyle karşı çıktı. O, kaderciliği, varolan burjuva ilişkileri ile uyumlaşmanın ideolojisi ve devrimci savaşım yönteminin reddi olarak açığa vurdu ve tarihsel zorunluğun kaçınılmaz bir yazgı olmadığını gösterdi; tarihsel zorunluğun, değişik akımlar arasındaki savaşımın her tarihsel anında, tarihsel olarak zorunlu yoldan gelişen doğal olanaklar olarak ortaya çıktığını belirtti. Bununla birlikte, tarihin sözkonusu her anında, özellikle kritik anlarda değişik yönde bir gelişme de dışlanamaz. Tarihin somut seyri sınıf savaşımına bağlıdır.

Lenin, materyalist diyalektiğin metodolojik ilkelerini uygulayarak, kapitalizmin emperyalist aşamasını ayrıntılı bir incelemeden geçirdi. Yaptığı yeni toplumsal gerçekliğin bilimsel çözümlenmesi, onun emperyalizmi yalnızca kapitalizmin en yüksek değil, aynı zamanda son aşaması, sosyalist devrimin öngünü olarak karakterize etmesine olanak verdi; emperyaliz-

(*) Prockrüstes yatağı: Yunan mitolojisinde, yatağın boyuna uydurmak için konuklarını uzatan ya da kırıp kısaltan eşkiyanın yatağı. Gerçekleri kendi görüşüne göre yontup değiştirmek anlamında kullanılır. — Çn.

min gelişme yasaları ve çelişkileri üzerine yaptığı inceleme O'nu, sosyalizmin utkusunun önce birkaç, hatta bir kapitalist ülkede olanaklı ve kaçınılmaz olduğu sonucuna vardırdı ve bu sonuç bizim haklı olarak Leninizm diye adlandırdığımız sosyalist devrim teorisinin temeli haline geldi.

Diyalektik, Lenin'in, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarında doğa bilimlerinde başlayan ve günümüzde bilimsel bilginin hızlı gelişimine itki veren devrimin kıyaslanamayacak ölçüde derin ve tek olan felsefi çözümlemesini yapmasına olanak sağladı.

O'nun doğa bilimlerindeki devrimi incelemesinin başlıca sonuçlarından biri, bilimsel ilerlemeye genel diyalektik yasaların yönverdiği vargısıdır; bunun sonucu olarak, bilimsel bilginin gelişmesi, kesiksizlik ile kesiklilik ve ardarda geliş ile yenilik arasında birlik olarak görülüyor. Bilginin tarihsel hareketinde, bilginin görece yavaş, evrimsel birikim aşamasını, bilinen kavramların genelleştirilmelerini ve yerleşik görüş ve geleneklerde ani devrimci yıkılma dönemlerini tam apaçık bir biçimde teşhis edebiliyoruz. Lenin, onun sayesinde evrimin devrime yolu açtığını, ona götürdüğünü ve onun tarafından tamamlandığını, bu sırada devrimin de kendi payına bilgi birikiminde yeni, daha yüksek bir aşamaya girişi başlattığını, bu iki gelişme biçimi arasındaki karmaşık ilişkilerin karakterini gösterdi.

Özel olarak, Lenin'in materyalist diyalektik ile felsefi görecelilik arasında, göreceli hakikat ile mutlak hakikat arasındaki ilişki konusunda temel bir ayrım bulunduğu vargısı felsefi ve metodolojik açıdan başlıca öneme sahiptir. Bu vargı, özellikle şu ya da bu çağda biçimlenmiş olan bilgi sisteminin köklü, devrimci yıkım dönemlerinde, bilimsel bilginin büyüme yasaları ve mekanizmasını anlamamıza olanak verir. Bu sorunun bilimsel bir çözümünün gerekliliği 70 yıl önce çok büyüktü, çünkü kimi felsefeciler ve doğa bilimcileri bilimsel devrim sürecinde günışığına çıkan bütün doğa bilimleri kavramlarının göreceliliği konusundaki gerçeklere başvurarak, bilginin göreceliliğini bilimsel doğruların özneliliğinin kanıtı saymaya başladılar ve nesnel gerçekliği anlama olanağını yadsıdılar.

Lenin'in vargısı, belki bugün, yüzyılın dönümünde olduğundan daha da günceldir. Mutlak göreceliliğin savunucuları, çoğunlukla bu göreceliliği bilimsel bilginin tamamlanmamışlığına bağlıyorlardı. Bugün, görecelilik, bu ögenin yanısıra, gittikçe daha sık, teorik düşüncenin ve onun ürünlerinin kültürel tarihsel koşullara bağlı olduğu savına dayandırılıyor. Örneğin, «post-pozitivist» teorilerinin savunucuları, bir ve aynı bilgi alanına ilişkin olan, ama değişik kültürel-felsefi koşullarda formüle edilen teorilerin ortak noktalarının olamayacağı savını önesürüyorlar. Bunlar, bilimsel devrimlerin bilimadamlarının görüşlerinde, eski ve yeni teoriler arasında kesiksizlikten sözetmeyi anlamsızlaştıracak ölçüde derin atılım-

lar oluşturduğunu savlıyorlar. Bu kavramlar, gelişmenin tekdüze kavramlarından köklüce farklı olduğu halde, yine de ani patlamaları, niteliksel dönüşümleri mutlakaştırıyor ve gelişmenin içsel birliğini ve yasa hükmündeki kesiksizliğini yadsıyor.

Günümüzde mutlak görecelilik doğal bilimden politik bilime yayılmıştır ve burjuva ideolojisinde popüler hale gelmiş olan sözümona çoğulcu kavramların bilgi teorisine ilişkin temelidir. Çoğulculuğu, modern bilim anlayışına uygun düşen biricik felsefi ilke ve metodoloji olarak sunma girişimlerinde bulunuluyor. Bunun yanı sıra, bu kavram gittikçe artarak daha vurgulu bir anti-marksist ve anti-sosyalist yönelime kavuşuyor.

Lenin'in öğretisi, modern burjuva felsefesinin «çoğulcu» ekolleriyse ideolojik savaşta güçlü bir araç olarak kalıyor. Lenin, bilimsel hakikatlerin gerçekliğin yaklaşık bir yansıması olmasına karşın, bilginin nesnelliliğinin onları tamlığıyla karıştırılmaması, ve ancak tükenmez, mükemmel bilginin nesnel sayılabileceğinin sanılmaması gerektiğini göstermek için gelişmeye ilişkin diyalektik materyalist öğretiyse kullandı. O, göreceli hakikatin aynı zamanda bir nesnel hakikat olduğu ve bir mutlak hakikat zerresi içerdiği biçimindeki Marksist önermeyi derinleştirdi ve genişletti. Göreceli hakikat mutlak hakikatten, yalnızca onun bir parçası olmasıyla, başka bir deyişle onun içeriğini eksik ve tekyanlı biçimde dile getirmesiyle ayrılır.

Lenin, bilgi edinme sürecinde göreceli ile mutlakın diyalektiği üzerindeki araştırmasını özetlerken, şunları yazdı: «Diyalektik – Hegel'in kendi zamanında açıkladığı gibi – bir görecelilik, olumsuzlama, kuşkuçuluk ögesi içerir, ama göreceliliğe indirgenemez. Marks ve Engels'in materyalist diyalektiği göreceliliği kesinlikle içerir, ama göreceliliğe indirgenemez, yani nesnel hakikati yadsıma anlamında değil, ama bilginin bu hakikate yaklaşma sınırlarının tarihsel olarak koşullu olması anlamında bütün bilginin göreceliliğini tanıır.»⁽¹³⁾

Bu bakışaçısından bir mutlak hakikat göreceli hakikatların toplamıdır ve burada gelişme halindeki ve nitel bakımdan tükenmez nesnelere ilgilenebilmekte olduğumuz için bir mutlak hakikatin oluşması süreci hiçbir zaman tümüyle tamamlanmaz.

Bunun gibi, Lenin'in madde tanımı önemli bir bilimsel felsefe öğretisidir ve bir felsefi kategori olan maddeyi, çevremizdeki maddesel dünyanın yapısı ve özellikleri ile ilgili somut doğa bilimleri kavramlarıyla özdeşleştirmenin dayanaksızlığını göstermeye olanak sağlamıştır. Bu bakımdan bu tanım, materyalist dünya görüşünün temelinde bir başka köşetaşıdır.

Ayrıca Lenin, metodolojik bakımdan önemli bir başka savı daha formüle etti. Maddenin tükenmez olduğu biçimindeki bu savı şu ünlü söz-

⁽¹³⁾ V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 14, s. 137.

cüklerle belirtti: «Elektron atom kadar tükenmezdir, doğa sonsuzdur.»⁽¹⁴⁾ Bu savın bulgusal ve metodolojik değeri, maddenin «son öğeleri»ni bulmanın ve derinlerde gizli özellik ve ilişkilerin mutlak, nihai bilgisine ulaşmanın olanaklı olduğu biçimindeki yanlış yorumlanmış vargılara karşı araştırmacıyı uyarmasında, bilimsel bilgiyi yeni fenomen ve yasalar için aralıksız arayışlara yöneltmesinde ve bilimsel araştırmanın teorisi ve pratiğinin daha da geliştirilmesi için sınırsız perspektifleri günışığına çıkar-masındadır.

Toplumsal fenomenlere somut tarihsel yaklaşımı öneren diyalektiğin kendisi sürekli gelişim içindedir. Doğa bilimlerinde yeni bir çağ açan her buluşla, insanlığın tarihindeki her yeni çağla birlikte, felsefi görüşler yeni bir biçim kazanır.

Bu diyalektik için de tümüyle geçerlidir. Her çağ, kendi özgül, tarihsel olarak koşullu biçimleri içindeki vurgularıyla, sorunlarını etkiler, Lenin, diyalektik yöntemin bir değişmez yasa olarak görülmemesi gereğinde ısrar ederek, bu yönün altına kalın bir çizgi çekti. O, yalnızca diyalektik materyalist yaklaşımı dünya tarihindeki yeni çağın özünün çözümlenmesine yaratıcılıkla uygulamakla kalmadı, aynı zamanda diyalektik öğretisinin, onun yasalarının ve kategorilerinin işlenmesine de öndegelen bir katkı yaptı.

Lenin diyalektiği yalnızca bilgi ya da mantık üzerine bir öğreti olarak değil, ama aynı zamanda varlık üzerine bir felsefi öğreti olarak da geliştirdi. Özel olarak, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının özünü dile getiren yeni, asli öğeleri saptayarak, bu çağın nesnel diyalektiğinin kapsamlı bir araştırmasını yaptı. Marks'ın burjuva toplumu örneği üzerinde geliştirdiği diyalektiğin temel felsefi ve genel metodolojik önemini belirlerken, burjuva toplumunun diyalektiğinin, diyalektiğin yalnızca özel bir durumu olduğunu gösterdi. Özel'in bir genel yasa düzeyine yükseltilmesi ve kapitalizmin bağrındaki toplumsal çelişkinin sosyalizmin bağrında da varmış gibi görülmemesi gerektiğini, yine aynı şekilde özel'in istisnai, genel'i dile getirmeyen birşey sayılmaması gerektiğini söyledi.

Marks ve Engels gibi Lenin de, kapitalist, antagonist toplumsal sistemin devrimci dönüşümü ve sosyalizme geçiş sorunları üzerinde yoğunlaştı. Bu geçiş, çağımızda dünya çapındaki bir boyutta yerine getiriliyor ve bu yüzden toplumsal gerçekliği teorik ve pratik olarak anlamının temel metodolojik ilkeleri, Marksizm-Leninizm klasikleri tarafından geliştirilen ilkeler, kapitalizmden sosyalizme geçmenin yolları ve araçlarının aranmasında taşıdıkları önemi koruyorlar.

Ne var ki, çağdaş toplumsal gerçekliği yalnızca kapitalizme karşı devrimci savaşımın genişleyen alanı değil, ama aynı zamanda temelden yeni

(14) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 14, s. 262.

bir toplumsal gerçekliğin, yani kendi temeli üzerinde gelişen reel sosyalizm gerçeğinin ve gelişmiş sosyalizmden komünist toplumsal formasyonun en üst aşamasına adım adım geçiş gerçekliğinin ortaya çıkması da karakterize ediyor. Kuşkusuz, bu geçişin merkezsel sorunu toplumun sosyalist örgütlenmesinin, toplumsal yapılarının sürekli iyileştirilmesi ve sosyalizmin bütün yanlarının yeni ve daha üst komünist uygarlık biçimlerine sürekli dönüştürülmesi sorunudur.

Diyalektiğin bu yeni görevini formüle etme onuru bütünüyle Lenin'e aittir. Sosyalist toplumun diyalektiğinin şu başlıca özelliğini günışığına çıkaran odur: Antagonizm yitip gider, çelişkiler kalır. O, antagonist çelişkilerden antagonist olmayan çelişkilere geçiş yarasını formüle etti ve her yönüyle temellendirdi, böylelikle de sosyalist toplumun gelişme diyalektiğini anlamının anahtarını sundu.

Çağımızda kapitalizm ile sosyalizm arasındaki ilişkinin diyalektiğini işleme onuru da yine Lenin'e aittir. O, işçi sınıfının sosyalizm savaşımında uluslararası etmenlerin önemini ve uluslararası durumun sosyalist kuruluşun gerçek akışı üzerindeki etkisini kaydetti ve sosyalist devletin dış politikasının bilimsel ilkelerini temellendirdi. Sovyetler Birliği ve bütün öbür sosyalist topluluk ülkeleri bu ilkeleri kapitalist ülkelerle ilişkilerinde yol gösterici olarak kullanıyorlar.

Lenin iki karşıt toplum sistemi arasındaki çelişkileri ve dünya politikalarında boygösteren uluslararası ilişkilerde emek ile sermaye arasındaki antagonizmanın belirlişine bağlı «gerilim alanları»nın kaçınılmazlığını hesaba kattı. Aynı zamanda, durmak bilmez dünya çapındaki sınıf savaşımına karşın, iki toplum sistemi arasındaki çelişkilerin zorunlu olarak bir askersel karşılaşma yoluyla çözülmesi gerekmediğini öngördü. Sınıf savaşımının ulusal ve uluslararası etmenlerinin diyalektiğine ilişkin çözümlemesi O'nu, farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış içinde yanyana yaşamının olanaklı olduğu vargısına götürdü. Bu uluslararası ilişkiler ilkesi devrimci sürecin çıkarlarına en tam biçimde uyaktadır.

Lenin, Marksist felsefe öğretisine değeri ölçülemeyecek bir katkı yaptı. Marks ve Engels'in buyrultularını izleyen Lenin, felsefeyi aktif toplumsal ve tinsel bir güç olarak geliştirdi. Onun felsefi fikirleri devrimci hareketin gelişimi için, barış demokrasi ve sosyalizm savaşımı için, eskiden olduğu gibi, muazzam bir öneme sahiptir.

Modern çağımızın Marksizmi olarak Leninizm, SBKP'nin politik çalışmalarının teorik temeli olarak kalıyor. Bu nedenle, Lenin'in kalıtını, onun önemini ve rolünü küçültme, içeriğini çarpıtma yeltenişlerine karşı korumak, Parti'nin temel bir görevi olmuştur ve öyle kalmaktadır. SBKP ve öbür kardeş partiler teoriye yaratıcı biçimde yaklaşma yolundaki Leninist

geleneği sürdürürken ve Marksizm-Leninizm'i yeni önerme ve vargılarla zenginleştirirken, devrimci düşüncenin gelişiminin kesiksizliğini sağlamaya uğraşiyor ve anti-leninist teorik ve politik akımlara karşı kararlı bir savaşı yürütüyorlar.

Lenin'in felsefi kalıtına sürekli başvurmak, Lenin'in yaratıcı yöntemini özümsemek ve onun sorunlara yaklaşımını ve onları araştırma tarzını incelemek, sosyalizm ve yeni toplumu kurma savaşımının pratik görevlerini yerine getirmelerinde komünistlere yardımcı olur.

Alman Demokratik Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Prezidyum üyesi, Akademisyen Herbert HÖRZ Lenin'in materyalist dünya görüşünün ve bilimsel gelişmenin sorunlarına ilişkin felsefi çözümlemesinin önemini irdeliyor.

Lenin'in felsefi kalıtı şu nedenlerle önemlidir. O, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağımızda işçi sınıfının ve bağlaşıklarının dünya görüşünün ana teorik-felsefi temellerini geliştirdi. Materyalist diyalektiği ve Marksist toplumsal gelişme teorisini, sınıfsal güçlerin dinamiğinin ve sosyalist devrim için hazırlık ve sosyalist erkin perçinlenmesi döneminde işçi sınıfının devrimci savaşımının temel yasalarının çözümlenmesine uygulayarak, Marksizm'i yeni metodolojik ve teorik vargılarla zenginleştirdi. Onun teorik kalıtı, diyalektik materyalist düşüncenin ve toplumun bilimsel çözümlemesinin bir deney hazinesidir. Onun yaptıklarının içerdiği teorik hazinenin tamamının özümsemiş olduğu kolay kolay söylenemez.

Doğa bilimlerinin hızlı ilerlemesi karşısında ve özel olarak bilim konusunda sosyalist politikanın teorik ilkelerini işlemeye ilişkin pratik gerekliliğin karşısında, Lenin bilimin ilerlemesinin felsefi bir çözümlemesini yapmaya koyuldu. Bilgi edinmeye ve metodolojiye ilişkin sorunlarına (göreceli, nesnel ve mutlak hakikat diyalektiği, bilginin ilerlemesinin temeli olarak doğanın tükenmezliği ve benzeri) yapıcı bir çözüm sunarak, felsefi materyalizmi pozitivistimin ve idealizmin saldırılarına karşı savundu. Lenin, yeni bilimsel bulguların mekanik ve idealist yorumlarıyla bir polemiginde, bilimsel gelişmenin felsefi, teorik, bilgi edinmeye ilişkin ve metodolojik sorunlarının somut bir çözümlemesini yapma ilkelerini, bilimsel başarılar ile onların felsefi yorumu arasındaki ayrım çizgisini ve ayrıca militan materyalistlerin mistisizm ve irrasyonalizme karşı bağlaşması ilkesini savladı. Bunun da ötesinde, sosyalizmde işçi sınıfı ile aydınlar arasındaki bağlaşıklığın politik, ekonomik, felsefi ve ahlaksal temellerini bilimsel tabana oturttu. Doğa bilimi çalışmalarının, sosyalizmin maddesel ve teknik temelini geliştirilmesi için taşıdığı önemi gösterdi. Sosyalist planlamanın önkoşullarını yaratan GOELRO planının hazırlanması, bilimsel-teknik ilerleme ile toplumsal ilerlemeyi birbirine bağlama sorununa temel bir çözüm getirdi.

Lenin'in felsefi fikirleri, modern bilimin gelişimini verimli bir biçimde etkiler. Lenin, bilimsel ilerlemeye ve bilimadamlarına sağladığı destekle ve tartışmalı bilimsel ve politik konular üzerine demecleriyle, bilim alanında politikasının ilkeleri uyarınca hareket eden, bilimde bir görüşlerin çarpışmasını teşvik eden ve Marksist bakış açısına ardıcıl biçimde sahip çikan bir devrimci bilimadamı örneğini sundu.

Günümüzün Marksizmi olarak Leninizm'in güncelliği felsefe sınırlarından çok ötelere uzanır. Kimi burjuva ideologları Lenin'den, onu bir felsefeci olarak yoksayararak, bir politikacı olarak sözediyorlar. Söylemeye gerek yok ki, Lenin, sözcüğün burjuva anlamında felsefi Kuruluş'a mensup değildir. Bununla birlikte, onun bir politik önder olarak yürüttüğü faaliyetler ve toplum bilimlerindeki ve felsefedeki çalışmaları bilimsel araştırmayı belirleyici biçimde etkilemektedir.

Lenin'in felsefe alanındaki çalışmasının bir karakteristiği, onun yeni ampirik ve teorik malzemeyi yaratıcı biçimde incelemekten geçmesidir. O, eskimiş felsefi doktrinlerin zorunlu bir yeniden değerlendirilmesi ile diyalektik ve tarihsel materyalizm ilkelerini reddeden felsefi revizyonizm arasında ilkeli bir ayrım çizgisi çekti. Lenin'in, bilgimizin kaynağı sorusu (bu sorunun yanıtı nesnel gerçekliğin kabul edilmesinden geçer ki bu da felsefi madde kavramını oluşturur) ile maddenin yapısı sorusu (ki bu konuda nihai hakikatler yoktur) arasında yaptığı ayrım felsefe için muazzam bir önem taşır. Bu yüzden, felsefe sorunlarını ve buluş yapma faaliyetini aydınlığa kavuşturmak için, bilimsel ilerleme düzeyinin titiz bir çözümlemesinin yapılması gereklidir.

Lenin'in gelişme teorisi, bilginin diyalektiği ve bilimsel çalışma ilkeleri konusundaki yaratıcı vargıları, felsefi faaliyetimiz için önkoşulları sağlıyor. Onun dikalektiğin çekirdeği – diyalektik çelişkiler, bu çelişkilerin değişik biçimleri (asli ve tali, temel ve temel olmayan, antagonist ve antagonist olmayan) ve ayrıca bunları çözenin yol ve araçları – üzerindeki araştırması sınırsız bir önem taşıyor.

Lenin, paha biçilmez çözümlemeleri ve bulgusal öngörülerıyla, materyalist diyalektiğin yasalarının ve ilişkiler sisteminin daha da geliştirilmesi, bilgi teorisinde bilim tarihinin kullanılması için araştırma programlarını teşvik etti. Lenin'in fikirlerinin yolgösterdiği Marksist felsefe belli başlı güncel araştırmalarda aktif bir yer alıyor ve yeni malzemeleri inceleyerek felsefi önermeler belirtiyor. Böylelikle, teorik gelişmenin salt bir izleyicisi olarak kalmak ve bu gelişmeye gecikmiş bir felsefi yorum getirmek yerine, görüş değiş tokuşunu özendiriyor. Daha yapılacak çok şey var. Ve bu çalışmada da, Lenin'in bilimde politikaya ilişkin öğütleri, O'nun felsefecilerle öteki disiplinlerden bilimadamları arasındaki işbirliği deneyimi ve O'nun felsefe çalışmasındaki stiline temel özellikleri yani Parti ilke-

lerine bağıllığı, somutluğu ve pratikle olan bağı araştırma ve eylem kılavuzu olarak hizmet görüyor.

Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi, Felsefe Doktoru Robert STEIGERWALD Lenin'in «Materyalizm ve Ampiriokritisizm» kitabında işlediği materyalist dünya görüşüyle ilişkili temel sorunların güncelliğinden söz ediyor.

Lenin'in bu temel felsefe kitabının neden kalıcı bir değer taşıdığı, yalnızca felsefenin kendisi içinde aranmamalıdır. Bugün burjuva yazarlarınca bile, Lenin'in «Materyalizm ve Ampiriokritisizm»de yürüttüğü polemğin «hiçbir öznelliliğe ve karar almada belirlenmemiş hiçbir entellektüel özgürlüğe izin vermeyen . . . genel olarak bağlayıcı bir teori sorunu»na ilişkin olduğu kabul ediliyor. ⁽¹⁵⁾ Lenin'in kitabında merkezsiz sorun hakikat sorunudur. O doğa, toplum ve düşünce yasalarının bilgisini, sosyalizmin bilimsel karakterini ve Marksizm'in kendisinin varoluşunun ya-saya uygunluğunu ele alıyor. Eğer bilgimiz toplum yaşamına yönelen yasaları ortaya çıkarmaya yeteneksiz olsaydı; sosyalizm bilimi diye bir şey olmazdı; sosyalizmin ne olduğunu, onun işçi sınıfının politik erkini, belli başlı üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını ve halkın çıkarına planlı ekonomik gelişmeyi ifade ettiğini söyleyemezdik. Sosyalizme götü-recek yol konusunda cahil kalırdık: Amaçsız Bernsteyncü reformu «hareket», tepeden inmecilik kadar haklı olurdu.

Lenin'in bilimsel temelli bir yanıt verdiği dünya görüşümüzün bu genel, belli başlı sorunlarına, özellikle reformcular ve goşistlerle olan ideolojik ayrılıklarımızda tekrar tekrar dönmek zorundayız. İki örnek vereceğim.

Modern burjuva felsefesinin savunduğu «görüşlerin çoğulluğu» kavramı bilinemezliliğe (agnostisizm) dayanır; bir başka deyişle, bu konum yalnızca, nesnel bilginin olanaklılığını yadsıyanlarca savunuluyor. Öte yandan, Marks, Engels ve Lenin'in felsefi materyalizmi, sonsuz ilerleme seyrinde insan zihninin nesnel hakikatin giderek daha yakınına gelmeye yetenekli olduğunun kabul edilmesinden yola çıkar. Lenin şöyle yazı-yordu: «Modern materyalizm, yani Marksizm'in bakış açısından, bilgimizin nesnel, mutlak hakikate yaklaşmasının sınırları tarihsel olarak koşullu-dur, ama böylesi hakikatin varlığı koşulsuzdur ve bizim ona daha yakın-laşmakta olduğumuz da koşulsuzdur . . . Tek söyle, her ideoloji tarihsel olarak koşulludur, ama her bilimsel ideolojiye (örneğin dinsel ideolo-jiden farklı olarak) bir nesnel hakikatin, mutlak hakikatin karşılık düştü-ğü koşulsuz olarak doğrudur.» ⁽¹⁶⁾ Bilgi edinme iyimserliğine bu yaklaşım açısından, «hakikatin çoğulluğu» kavramı bilim dışıydı ve öyle kalmakta-

⁽¹⁵⁾ «Debatte um Engels», c. 1, Hamburg, Rowohlt, 1973, s. 154.

⁽¹⁶⁾ V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 14, s. 136.

dır. Nesnel hakikatin olup olmadığı sorusu «çoğulcu» bir yoldan yanıtlanamaz. Yanıt ya «evet» ya da «hayır» olmalıdır. Aynı şekilde, doğa, toplum ve düşüncenin gelişme yasalarının olup olmadığı sorusu da açık ve basit bir yanıt ister. Kuşkusuz, bilinmeyen birşey, tartışma götürür birşey her zaman olacaktır. Ama bilgi edinme süreci birikimine, öğrenilmiş bulunan göreceli hakikatlerin yardımıyla ilerlemeye, güvenilir bilginin çoğalmasına yolaçar. Bu vargı yalnızca doğa bilimleri için değil, toplum bilimleri için de geçerlidir. «Görüşlerin çoğulluğu» üzerindeki güncel tartışma, dünya görüşlerinin belli başlı soruları üzerinde materyalizm ile idealizm arasındaki eski bir ayrılığı sürdürmektedir ve proletarya ile burjuva ideolojileri arasındaki savaşımdan ayrılmaz. Bir «görüşler çoğulluğu»nu savunanlar, aslında, yalnızca dünyayı öğrenme olanaklarını yadsımıyor, aynı zamanda felsefede taraflılıktan da kopuyorlar.

Öbür örnek. Bugün, ülkemizde nükleer enerji ve modern kimyanın barışçı kullanımı konusundaki tartışmalarda, orta katmanların kimi üyeleri ve kimi aydınlar dünya görüşleri sorunlarında bir kuşkuculuk ve biline mezcilik konumu benimsemeye eğilimlidir. Ekoloji reformları hareketi adını verdiğimiz hareketin kimi savunucuları, bilim ve teknolojinin, toplumun artık onları kontrol edemeyeceği kadar yüksek bir düzeye ulaşmış ve karmaşık bir hale gelmiş olduğunu savlıyorlar. Böylesi görüşler, bir kişi bilim ve teknolojinin gelişmesini kontrol edecek güçten yoksun olduğuna göre, insanlığın tümünün de hatta oldukça daha uzun bir tarihsel dönem boyunca bu gelişmeyi kontrol edecek güçten yoksun olduğu yolundaki yanlış bir fikre dayanıyor. Böyle düşünenler, bu denli karmaşık hale gelenin yalnızca teknoloji olmadığı, ama bilgimizin de daha üst bir düzeye erişmiş olduğu gerçeğini görmezden geliyorlar. Gerçekten de, insan tarafından yeni teknikler yaratılmıştır ve bilgimizin toplumsal insan tarafından elde edilenlerin önünde gerileyeceğini düşünmek için hiçbir neden yoktur. Nesnel gerçeğin maddesel ve zihinsel özümsemesinin tarihi, çoğu kez uzun bir süreç içinde, yeni üretici güçlerin gelişmesini ilerleten bilimin ta kendisinin, sonunda aynı zamanda kendimizi bu güçlerin olası hasarına karşı korumakta yararlanabileceğimiz araçları da ürettiğini gösteriyor. Bilim bu araçları kendiliğinden, çoğu kez en son teknolojinin uygulanmasıyla eşzamanlı ve toplumsal koşullardan bağımsız olarak üretmez. Ama insanlar uygun çözümler aramaktan vazgeçse ve yeni sorunlar karşısında yüzgeri etseydi, bu sorunlar hiçbir zaman çözülemezdi.

Bu örnekler, Lenin'in «Materyalizm ve Ampiriokritisizm» de işlediği önermelerin günümüzdeki fikirler savaşında, bunların formüle edildiği zamankinden daha az önemli olmadığını gösteriyor. Bunu yalnızca Lenin'in bu kitabı, modern bilimsel-teknolojik devrime yolaçan bilim ve teknolojideki devrimden hemen önce yazmış olması açıklamıyor. Bunun gibi önemli bir başka neden de, kapitalizmin yükselen genel bunalımı döneminde, farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış

içinde yanyana yaşama koşullarında süren ideolojik savaşta felsefe sorunlarının büyüyen rolüdür.

Lenin'in teorisinin komünist ahlak sorunları için önemi *Bulgaristan Bilimler Akademisi Felsefe ve Sosyoloji Birleşik Merkezi Direktörü, Felsefe Doktora Profesör Stefan ANGELOV* tarafından incelendi.

Lenin, sosyalist devrimin kendisini erk ve toplumsal ve ekonomik yapıyı değiştirme sorunlarıyla sınırlayamayacağını, kaçınılmaz olarak toplumsal bilinç, felsefe, yığın psikolojisi, ahlak ve kültür alanına uzandığını gösterdi. Lenin'in komünist eğitim sorunlarına, proleter, sosyalist ahlakın oluşturulmasına gösterdiği büyük özen buradan kaynaklanır. O, tinsel etkeni, proletaryanın kapitalizme karşı savaşımında, sosyalist devrimin etkusunda, bu utkunun pekiştirilmesinde ve yeni bir toplumun kurulmasında belirleyici bir harekete getirici güç olarak görüyordu. Bir yanda ahlaksal otoriterliğin aşırılıklarını, öte yanda öznelciliği inceleyerek, proleter ahlak normları ve ilkeleri ile tarihsel gelişmenin nesnel yasaları arasındaki ilişkiyi buldu: Komünist ahlakın özü işçi sınıfı davasına, onun yüce ereğine bağlılığa ve bu ereğe ulaşma çabasına katılmaya dayanır.

Lenin Marksist ahlak sorunlarının araştırılmasına muazzam bir katkı yaptı. Ben yalnızca, *Bulgar bilimadamlarının Lenin'in kalıtı üzerinde işlediği* böyle birkaç sorunu ele alacağım. Bunlardan biri, Lenin'in gösterdiği gibi yığın savaşımının nesnel gereksinimlerinden kaynaklanan, onun çıkarlarını yansıtan ve toplumun devrimci dönüşümü yüce davasına katılan her kişide bir iç inanç haline gelmesi gereken tinsel ödev kategorisidir. Bu, ortak davanın çıkarlarını kendininkilerin üzerinde tutabilmesi, sınıfsal çıkarları bir grubun çıkarlarının üzerinde, işçi sınıfının dımsel çıkarlarını geçici olanlarının üzerinde ve uluslararası çıkarları yöresel çıkarların üzerinde tutabilmesi gereken bir devrimcinin ahlakıdır. Bu aynı zamanda işçi sınıfı savaşımının ilkelerinin manevi ve ahlaksal yönlerini de içerir: Dayanışma ve kolektivizm, burjuva bireyciliği ve bencilliğin reddi. Burada kastettiğim, yalnızca sözkonusu bir ülkede değil, aynı zamanda uluslararası ölçüde emekçilerin dayanışması ve kolektif çabasıdır.

Araştırmacılarımız, proleter enternasyonalizmi ile yurtseverliğin uygun bir bileşimi temelinde enternasyonalist eğitim sorunları üzerinde yoğunlaşıyorlar. Ulusal ile uluslararası birliği mutlak bir karakter taşımaz; ona kendiliğinden ve derhal ulaşılmaz. Bu konuda Komünist Partisinin öbür alanların yanısıra, eğitim alanında da amaçlı bir çabasıyla üstesinden gelmesi gereken bir takım çelişkiler ortaya çıkabilir.

Komünistlerin önerdikleri ahlak normları ardıcıl insancılıkla örülüdür. Lenin, işçi sınıfının gerçek insancılığının onun kurtuluş savaşımından, insanı bir köleye, bir uşağa çeviren ve çıkarıcılığa, insanlararası ilişkilerde ikiyüzlülüğe neden olan aşağılayıcı koşullara son verme savaşımı-

mından ayrılmaz olduğunu, bu insancılığın bireyin özgür bir toplumda özgürce gelişmesi için verilen savaşımın ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu vurguladı.

Bulgar komünistleri, Lenin'in maneviyat ve ahlak sorunları üzerindeki araştırmasında, olgun sosyalizmi kurma döneminde yeni insanı eğitmenin ilkelerini buluyorlar. Lenin'in tanımladığı ideal Marksist – yüksek ahlak sahibi uyumlu gelişmiş birey –, bizim koşullarımızda, Komünist Partisi tarafından, devletin ve politik ve halk örgütlerinin yardımıyla pratikte çözülmekte olan sorun haline geliyor. Marksist-Leninist ahlak bireyin her yönlü gelişimine giden yolu ahlak aşılama değil, halkın basit kendini yetkinleştirmesinde değil, ama onların birlikte çalışmalarında, ekonomiyi geliştirme, toplumsal ilişkileri, kültürü ve sosyalist toplumun bütün öbür yönlerini yetkinleştirme çabasının planlı örgütlenmesinde görüyor. Yönetimdeki Komünist ve İşçi Partilerinin başlıca bir ereği olan emekçilerin komünist eğitimi olmadan sosyalist toplum hiçbir ilerleme elde edemez.

Devrimin Yeni bir Aşaması

Afgan Basınından

1979'un son günlerinde, Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nde önemli olaylar meydana geldi. 27 Aralıkta Kabul radyosunun duyurduğu gibi, Afganistan Demokratik Halk Partisi'nin ve Afgan toplumunun yurtsever güçleri, geniş halk yığınlarının iradesini dile getirerek ve ulusal ordunun desteğiyle, Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk başkanı olan N. M. Taraki'nin devrilip, katledilmesinden sonra kurulan H. Amin ve kliğinin kanlı rejimine sonverdiler. Devlet erki, kesin biçimde, ADC Devrim Konseyi'nin yeniden eline geçti. Afganistan Demokratik Halk Partisi (ADHP) Merkez Komitesi Politik Bürosu'nun olayları izleyen toplantısında, 1978 Nisan Devrimi'ne en etkin biçimde katılanlardan biri olan Babrak Karmal, oybirliğiyle Merkez Komitesi Genel Sekreteri seçildi. Aynı zamanda, Devrim Konseyi Başkanlığına, başbakanlığa ve ADC silâhlı güçleri başkomutanlığına atandı. Afgan halkına mesajında Babrak Karmal şöyle dedi: «Büyük Nisan Ulusal Demokratik Devrimi yeni bir aşamaya girmiştir.» (1)

Afgan basınında belirtildiği gibi, Amin'in canice faaliyetleri sonucunda, devlet aygıtı tümüyle dağılmıştı; insanlar yarınlarına giderek daha az güven duyuyorlar, cumhuriyetin zayıfladığını farkediyorlardı. Bu, ADC'nin kuruluşunun daha ilk günlerinden beri, halk rejimine karşı savaşım yürüten dış düşmanların işini kolaylaştırıyordu. Emperyalist Batı ve onun bölgedeki bağlaşıkları, ülkeyi yeniden feodal geçmişe döndürmek, kır ve kent sömürücülerinin erkini yeniden kurmak, ülkede bunların etkisini güçlendirmek için olanaksız olanı yapmaya kalkıştılar.

Büyük Nisan Devrimi, diye yazıyor «Kabul New Nimes»in başyazısında, Nadir, Zahir ve Davud'un ülkeyi yönettikleri dönemin özellikleri olan rüşvete ve cinayetlere son vermeyi, Afganistan'ın ezilen halkına ve emekçilere mutluluk ve gönenc getirmeyi amaçlamıştır. Ne var ki Amin haini, buna taban tabana ters hedefler ve planlar öneriyordu.

«Amin, ülkeyi despotça ve zorbalıkla yönetti, binlerce masumu sorgusuz sualsiz hapse attı. Ülkeyi içsavaşın eşiğine sürükleyerek, emperyalistlerin ve devrimimizin öteki düşmanlarının iç işlerimize müdahale etmesinin önünü açtı.» (2)

1 Ocak 1980'de, ADC'nin merkez organı olan «Hakikat-ı İnkılab-ı Saur»da (Nisan Devriminin Gerçeği) yayınlanan demecinde Babrak Karmal, eğer Nisan Devrimi'nin utkan düşüncelerinden yola çıkan gerçek

(1) «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

(2) «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

devrimci ve yurtsever güçler, yaratıcı devrimci girişkenliği göstermemiş olsalardı, Afganistan'ın ulusal egemenliği, bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve bölge barışı ciddi biçimde tehdit edilmiş olacaktı, diye belirtiyor.

Daha Mayıs 1979'da haftalık Amerikan dergisi «Newsweek», Washington'da, Afganistan'ın iç işlerine «gizli bir müdahale» ile ilgili geniş bir tartışmanın yapıldığına işaret ediyordu. Dergi, Brzezinski'nin – başkanın ulusal güvenlik danışmanı – ve CIA'nın kimi sorumlularının böyle bir müdahaleden yana olduklarını kaydediyordu. Daha o dönemde, diye yazıyor Afgan basını, CIA'nın denetiminde, Afganistan-Pakistan sınırı boyunca, yoğun bir Afgan düşmanı faaliyet örgütlenmişti. Sınırdaki bir çok askersel kamp, uzman eğitim merkezleri kurulmuştu. Çeşitli karşıdevrimci Afgan örgütlerinin üyeleri buralarda eğitim görüyorlardı. Amerikalı, Çinli, Mısırlı ve Pakistanlı deneyli uzmanlar, onlara sabotaj ve bozgun operasyonları örgütlemeyi öğretiyorlardı. Afganistan sınırına gönderilen haydut çeteleri sivil halka yığınlık aşıyorlardı. Köyleri tamamen yakıyorlar, yaşlı, çocuk, kadın demeden öldürüyorlar, terör yoluyla yerel halkı karşıdevrim safına geçmeye zorluyorlardı.

Geçen yılın sonlarında, dış düşmanların müdahaleci faaliyeti genç cumhuriyet için son derece tehlikeli boyutlar aldı. 28 Aralıkta Kabul radyosu, Nisan Devrimi'nin kazanımlarını savunmak, toprak bütünlüğünü, ulusal bağımsızlığı, barışı ve güvenliği korumak amacıyla, ADC hükümetinin, Afganistan'ın dış düşmanlarının sürekli artan provokasyonlarını müdahale ve saldırı olarak kabul ederek ve 5 Aralık 1978'de imzalanan Dostluk, İyi Komşuluk ve İşbirliği Anlaşmasına dayanarak, derhal Sovyetler Birliği'ne çağrıda bulunduğunu ve kendisinden ivedi olarak politik, moral, ekonomik ve askersel yardım istediğini haber verdi. Yanısıra, hükümetin, daha önce birkaç kez böyle bir istekte bulunduğu da belirtildi. Bildiride, Sovyetler Birliği hükümetinin Afganistan'ın isteğini yerine getirdiğine işaret edildi. Daha sonra bildirinin içeriği «Hakikat-ı İnkilab-ı Saur»da ve «Kabul New Times»da yayımlandı.

Afganistan yığın iletişim araçlarının da vurguladığı gibi, Afgan hükümetinin, sayısı sınırlı birliklerin geçici olarak gönderilmesi istemi de içinde, SSCB'ne yaptığı yardım çağrısı yasalıdır. Çünkü bu, Sovyet-Afgan ilişkilerinin ruhuna ve 1978 Sovyet-Afgan Anlaşması'na tümüyle uygundur. Bu Anlaşma'nın 4. maddesi şöyle der: «Taraflar geleneksel dostluk ve iyi komşuluk ruhu doğrultusunda, BM Anayasası'nın ruhu doğrultusunda davranarak birbirlerine danışacaklar ve birbirleriyle anlaşarak, her bir tarafın güvenliğini, bağımsızlığını ve birliğini güven altında tutmak için gerekli önlemleri alacaklardır. Anlaşma'yı imzalayan tarafların savunma gücünü pekiştirmek için, bu alandaki işbirliğini sürdüreceklerdir.»

Afgan halkı, SSCB'nin olumlu yanıtını şöyle değerlendirdi: SSCB, üze-

rine aldığı yükümlülüklerle bağlı kalmaktadır; SSCB, yalnızca ve yalnızca Afgan halkının, kendi gelişme yolunu belirleme ve öteki devletlerle istediği biçimde ilişki kurma hakkına sahip olduğunu tanımaktadır. Bunun da ötesinde, diye belirtiyor Afgan basını, dış saldırıyı püskürtmemize yardımcı olmak için ÷lkemize gelen Sovyet birlikleri ADC'nin iç işlerine karışmıyorlar, karışmaya da niyetleri yok. ADC hükümeti, diye yazıyor «Kabul New Times», yardım isteğine olumlu yanıt verdiği için Sovyetler Birliği'ne teşekkür borçludur. SSCB'nin dostça davranışı, Afganistan'ın bağımsızlığının, barış ve güvenliğin çıkarlarına hizmet etmektedir. (3)

Bir başka Afgan gazetesi, Hakikat-ı İnkılab-ı Saur, 1 Ocakta, ADHP'nin 15. yıldönümü dolayısıyla Babrak Karmal'ın yaptığı konuşmadan bir bölüm aktarıyor. Burada, Afgan hükümetinin ve partinin yöneticisi, Sovyetler Birliği'nin, Afganistan'ın dış düşmanlarının saldırgan eylemlerini püskürtmek için askersel yardım yaptığını vurguluyor ve şöyle sürdürüyor konuşmasını: ADC hükümeti istediği zaman, Afganistan'a karşı dış saldırı sorunu çözümlendiği ve bölgede barış ve güvenlik sağlandığında sayısı sınırlı Sovyet birlikleri Afgan topraklarını terkedeceklerdir. (4)

Afgan kamuoyu, Afganistan'ın SSCB'ne yaptığı başvurunun uluslararası hukuk kurallarına da tümüyle uygun düştüğünü belirtmektedir. ADC Dışişleri Bakanı Şah Muhammed Dost, BM Güvenlik Konseyi'ndeki konuşmasında, ülkesine gönderilen Sovyet yardımının, ancak resmi başvuru yapıldıktan sonra gerçekleştiğini söyledi. Afganistan hükümeti, tıpkı herhangi bir başka hükümet gibi, dış kaynaklı bir askersel tehlike durumunda, kendisini savunmak amacıyla, herhangi bir dost ÷lkeden yardım isteme hakkına tümüyle sahiptir. Bu hak, yeni devletlerin tek başlarına ya da topluca kendilerini savunma ve barışı yeniden kurma vazgeçilmez hakkı, diye belirtiyor Afganistan bakanı, BM Anayasası'nın 51. maddesine öngör÷lmüştür. (5)

Afgan basını Sovyetler Birliği'ni «devrim ihraç etmekle» suçlamaya yönelik tüm provokatif girişimleri kesin biçimde çürütüyor. Ülkede meydana gelen son olaylar üzerine, emperyalist, sömürgeci ve gerici güçlerce yönlendirilen artniyetli kampanyayla ilgili olarak, 1 Ocak 1980'de Bahtar Ajansı tarafından yayımlanan Afgan hükümetinin bildirisinde belirtildiği gibi, kazanımları bu güçler tarafından tehdit edilen gerçekleşmiş bir devrime destek olmak sözkonusudur. Sovyetler Birliği, bu yardımı yaparak, ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketlerine verdiği geleneksel ve ardıcıl desteğe uygun biçimde, enternasyonalist ödevini yerine getirdi. ADC hükümeti bir kez daha belirtir ki, dış müdahale ve saldırı sona erdiğinde, yardım zorunluğu ortadan kalkacaktır.

(3) «Kabul New Times», 2 Ocak 1980.

(4) «Hakikat-ı İnkılab-ı Saur», 3 Ocak 1980.

(5) «Hakikat-ı İnkılab-ı Saur», 7 Ocak 1980.

Afgan iletişim araçlarının kaydettiğine göre, Afganistan'ın uğradığı dış saldırıyı püskürtmek için ADC ile SSCB'nin ortaklaşa aldıkları önlemler üçüncü ülkelerin güvenliğini ve çıkarlarını hiçbir biçimde zedelememektedir. Sovyetler Birliği, birçok kez açıkladığı ve olguların da kanıtlandığı gibi, tüm ülkelerle ve bu arada komşularıyla, eşitlik, karşılıklı saygı ve içişlerine karışmama ilkelerine dayalı gerçek dostluk ilişkilerini geliştirecektir. Babrak Karmal İran halkının anti-emperyalist ulusal İslam Devrimini selâmladı ve ADC'nin, tarihsel bağları bulunan iki devlet arasında yakınlaşmayı ve dostluğu güçlendirmeye gayret edeceğini söyledi. ADC'nin, Pakistan'la olan bütün görüş ayrılıklarını ve anlaşmazlıkları görüşmeler yoluyla çözümlenmeyi önerdiğini belirtti. Afganistan'ın, komşusu olan Çin ile dostluktan yana olduğuna işaret etti. ⁽⁶⁾

«Sözleşmeyi imzalayan taraflar Asya devletleri arasında bir işbirliğinin gelişmesine, bunlar arasında barış, iyi komşuluk, karşılıklı güven ilişkilerinin kurulmasına ve Asya'nın tüm devletlerinin ortak çabaları temelinde, bu anakarada etkili bir güvenlik sisteminin kurulmasına yardımcı olacaklardır» diyen Sovyet-Afgan Anlaşması'nın 8. maddesi, Sovyetler Birliği ve Afganistan'ın Asya ülkeleri karşısındaki barışçı dış politikasının kanıtıdır.

Afgan gazeteleri, ADC'ndeki olaylarla ilgili olarak, emperyalist güçler ve bölgedeki bağlaşıkları tarafından örgütlenen iftira kampanyasını kesinlikle mahkum ediyorlar. Yanısıra, yapay bir «Afgan sorunu» yaratma ve bunun BM Genel Konseyi'nde ve Güvenlik Konseyi'nde tartışılmasını dayatma girişimlerini de kınıyorlar.

Amerikan emperyalizmi, haydut çetelerini örgütlemek için milyonlarca dolar harcıyor, diye yazıyor «Kabul New Times». Egemen ve bağımsız bir devletin topraklarında yabancılar tarafından eğitilen karşıdevrimci grupları Afganistan'a yolluyor. öte yandan ikiyüzlü biçimde Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırıyor. Bu yıkıcı faaliyetlerin arkasında CIA'nın bulunduğunu bilmeyen kaldı mı, CIA'nın ajanlarını ülkemize gönderdiğini bimeyen var mı? diye soruyor gazete.

Çin Halk Cumhuriyeti yöneticileriyle kolkola giren emperyalistler, dış saldırıyı püskürtmek için SSCB'nin Afganistan'a yardım etmesine karşı başlatılan kampanyanın ardına sığınarak, dünya kamuoyunun dikkatini, ABD'nin özellikle Asya'da ve Ortadoğu'da dünya jandarması rolüne çıkma arzusundan ve Pekin'in, birçok komşusunun kendi deneylerinden bildiği hegemonyacı özelemlerinin barış için oluşturduğu gerçek tehditten uzak tutmaya çalışıyorlar.

ABD, Afganistan'daki son olaylardan epey önce, izledikleri bağımsız politikayla Amerikan tekellerinin çıkarlarını tehdit eden genç devletlere

⁽⁶⁾ «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

karşı askersel güç kullanımını öngören bir «olağanüstü önlemler» politikasını yürürlüğe sokmuştu. Bu politika çerçevesinde bir «yıdırım müdahale ordusu» ve bu orduyu taşıyacak ve lojistik destek sağlayacak yeni deniz filoları kurulması kararlaştırıldı; eski üsler genişletildi; şimdi, özellikle Hint okyanusu bölgesinde ve Yakınoğu'da yeni üsler açmak isteniyor. Mısır, İsrail, Suudi Arabistan ve başka birtakım ülkeler bu saldırgan planların gerçekleşmesi için Washington'a payanda görevini üstleniyorlar. ABD, Pakistan'dan örgütlenen Afgan düşmanı yıkıcı faaliyetleri durdurmak için bu ülkedeki nüfuzunu kullanacağı yerde, İslamabad'a toplam 100 milyon dolar tutarında çeşitli tipte füze, top, askersel araç gibi büyük silâh yardımı yapmayı kararlaştırıyor. Bu, diye altını çiziyor Kabul gazeteleri ve radyosu, Nisan Devrimi'ni tehdit eden dış tehlikenin yok olmadığını bir kez daha gösteriyor.

Öte yandan, «Kabul New Times»ın 6 Ocak tarihli başyazısında belirtildiği gibi, emperyalistlerin egemen olduğu kimi örgütler, gıda yardımı, Afgan yöneticilerini, kendi politik isteklerine ve planlarına bağımlı tutmak için politik bir araç olarak kullanmaya yelteniyorlar. Özellikle AET, diye bildiriyor gazete, Afganistan'a yaptığı gıda yardımını kaldırmaya hazırlanıyor. Bunun nedeni, Afganistan'ın bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve egemenliğinin, emperyalizm ve gericiliğin provokatif eylemleriyle tehlikeye düşürüldüğü bir sırada Sovyetler Birliği'nin Afgan hükümetine ve halkına yardım etmesiymiş. Gazete, Ortak Pazar'ın ADC'ne yaptığı gıda yardımını durdurmaya niyetli gözükmesi ile ABD'nin İran'a karşı önerdiği ekonomik yaptırımlar arasında belirgin bir koşutluk bulunduğunu kaydediyor. Bu gıda yardımını Afganistan üzerinde baskı aracı olarak kullanma isteği apaçık ortadadır. «Kabul New Times» şu sonuca varıyor: ADC hükümeti politik nedenler şart koşan hertürlü yardımı mahkum etmektedir. Bağımsızlık ve özgürlüğümüzün pazarlığa çıkarılmasını hiçbir zaman kabul etmeyeceğiz.

Dış saldırıyı püskürtmek için Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a yardım göndermesi ve Amin'in uzaklaştırılması, ülkede, devrimci kazanımları ve yasallığı perçinlemek için elverişli koşulları yarattı.

2 Ocakta Hakikat-ı İnkilab-ı Saur'da yayımlanan genel af duyurusunda, «hangi sınıf, din, dil, oymak ya da milliyet, ideoloji ve politik görüşe bağlı olduğuna bakılmaksızın» tüm politik tutukluların salıverildiği açıklandı.

Bu açıklama, ADHP'nin 15. yıldönümü dolayısıyla, Babrak Karmal tarafından yapıldı. Babrak Karmal, ADC hükümetinin, gazeteler ve radyo aracılığıyla, Afgan yurttaşlarına ve uluslararası kamuoyuna, Amin'in buyruğu üzerine hapsedilen ve öldürülen binlerce kişinin adını açıklayacağını belirtti. Hükümet, Amin ve yarıdakçılarının cinayetlerini, işkence yön-

temlerini aydınlığa kavuşturacaktır. 11 Ocak'a doğru, Afgan basınına göre, 10 bini aşkın politik tutuklu serbest bırakılmıştır.

ADC Devrim Konseyi'nin bildirisinde belirtildiğine göre, «Amin'in despot ve zorba yönetimi sırasında göç etmek zorunda kalan tüm yurttaşların geri dönmesi için elverişli ve sağlam koşullar yaratılacak, hükümete karşı savaşımlar sorunu politik yollardan halledilecektir.» (7)

Aynı zamanda hükümet, ADHP MK Plenumunun tavsiyelerine uygun olarak, uluslararası emperyalizm ve gericiliğin ajanları olan cinayet, yağma ve terör şebekelerini safdışı bırakmak için gerekli önlemleri alacaktır.

ADC basını, yeni yöneticilerin önerdiği toplumsal ve ekonomik dönüşümler programını Afgan kamuoyuna açıkladı. Bu program, olanaklar ölçüsünde en kısa sürede şu görevlerin gerçekleştirilmesini öngörüyor: Kirsal alanda feodalizmin kalıntılarını ortadan kaldırmayı amaçlayan demokratik tarım reformu uygulamasını sürdürmek; yabancı sermayenin ve emperyalist tekellerin egemenliğini yoketmek; ülke ekonomisinde devlet sektörünün rolünü artırmak; kent küçükburjuvazisine, küçük ve orta toprak sahiplerine, ulusal sermayenin temsilcilerine etkin biçimde destek olmak; toplumsal ve politik yaşamı demokratikleştirmek; Afganistan'ın tüm milliyet ve oymaklarının ulusal dil ve kültürlerini geliştirmek; bir kültür devrimi gerçekleştirmek; toplumsal yaşamın tüm alanlarından sömürgeci, yenisömürgeci ve emperyalist etkiyi silmek. (8)

Afgan basını, programda yer alan toplumsal yaşamı demokratikleştirmeyi hedefleyen görevlere özel bir önem veriyor. Bu görevlerden bazıları şunlardır: Erkin kötüye kullanımının, özellikle yasadışı tutuklamaların, arama ve kovuşturmaların önünü kesmek için etkili önlemler almak; Müslümanlığın kutsal ilkelerine, inanç ve ibadet özgürlüğüne saygılı olmak; ilerici yurtsever partiler, toplumsal yığın örgütleri kurma hakkı, basın, toplanma ve gösteri yapma özgürlüğü, çalışma ve öğrenim yapma hakkı gibi demokratik hak ve özgürlüklerin geçerlik kazanması için gerekli koşulları sağlamak. Ülkede bir ulusal cephe oluşturulacaktır. (9)

Yeni yöneticilerin önerdiği dış politika hedefleri de Afgan basınında yer aldı. ADC, etkin ve olumlu bir bağlantısızlık ve barış içinde yanyana yaşamaya dayanan ilkel bir politika, stratejik nükleer silâhların azaltılması ve tam silâhsızlanma için savaşıma destek olan, insan haklarını savunan bir barış ve yumuşama politikası izleyecektir. Afganistan, gelecekte de Birleşmiş Milletler'in ve bağlantısızlar hareketinin onurlu bir üyesi olacaktır. ADC, dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi hareketi ve

(7) «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

(8) «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

(9) «Hakikat-ı İnkılab-ı Saur», 1 Ocak 1980.

Asya, Afrika, Latin Amerika ülkelerindeki ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketiyle uluslararası dayanışmasını güçlendirip, geliştirecektir. ⁽¹⁰⁾

Afgan halkı, yeni ve sağlıklı bir ortamda, barışçı ve yaratıcı bir çalışma içindedir, geleceğe cesaretle bakıyor. 3 Ocak tarihli «Kabul New Times» şöyle belirtiyor: eninde sonunda utkuyu kazanacağımıza ve emperyalistlerin ve gericilerin, ülkemizde, kimsenin kimseyi sömüremeyeceği yeni bir toplum, bir genel refah toplumu kurmamıza engel olamayacaklarına inanıyoruz.

BSS'nin parti basını, görüşler ve bibliyografya bölümü tarafından özetlenerek hazırlanmıştır.

⁽¹⁰⁾ «Kabul New Times», 1 Ocak 1980.

Amaçlarımız ve Politikamız

Pedro Saad

Ekvator Komünist Partisi Genel Sekreteri

Ülkemiz, emperyalizme bağımlılığın büyüdüğü ve geri üretim biçimlerinin korunduğu koşullarda, hızlı bir kapitalist gelişme sürecini yaşıyor. Bu süreç uzun süre önce başlamış, son yıllarda keskin bir yoğunluk kazanmıştır. 1970'de ancak 1,3 milyar dolar olan Gayri Safi Milli Hasıla, (GSMH) 1978 yılı sonlarında 6,8 milyar dolara yükseldi. GSMH'nın artış oranı 1964–1970 yıllarına oranla iki kat fazla oldu ve bu, Latin Amerika'da en yüksek oranlardan biridir. Kişi başına düşen gelir önemli bir artış gösterdi: 1970'de 257 dolardan, 1978'de 842 dolara çıktı. Ülkenin para rezervler 1971–1977 arasında 23 kat çoğaldı. Birçok dalda üretim arttı.

Yönetici çevreler, Ekvator'da yaşam düzeyinin belirli ölçüde yükselişini ve toplumsal alanda ilerlemeler kaydedileceğini kanıtlamak için bu olguları kullanıyorlar. Oysa ki, komünistler, ülkede, yalnızca bir ekonomik büyümenin gerçekleştiğini savunuyorlar, çünkü meydana gelen değişiklikler, emekçi yığınların ve tüm ulusun yaşantısını iyileştirmemiştir.

1967'de ülkenin batısında keşfedilen büyük petrol yataklarının işletilmeye başlanması, bu büyümenin başlıca etmeni oldu. 1972'de işbaşına gelen askersel hükümet, başlangıçta, yabancı kumpanyaların aslan payını aldığı sözleşmeleri oldukça enerjik biçimde gözden geçirmeye koyuldu. Amerikan tekellerine bırakılmış olan petrol yataklarının çoğunun devlete verilmesini sağladı. Petrol çıkarımını denetimine aldı, çokuluslu şirketlerin ülkedeki nüfuzunu kısıtlayan yeni bir vergi sistemi getirdi. Ekvator Petrol Şirketi kuruldu, pay senetlerinin çoğunu devlet satınaldı, geri kalanı Amerikan tekeli Texaco-Gulf'a bırakıldı. Petrolü aramak ve çıkarmak (yalnız işbirliği anlaşmaları temelinde), petrol ürünlerini artırmak ve dağıtımını yapmak, şirketin amaçları arasındadır. Petrolün özel şirketlerce (ister yabancı, ister yerli olsun) arıtımı yasaklanmıştır. Dışarıya satılan petrolün en az yarısını taşıyan Ekvator Petrol Taşıma Filosu kuruldu. Ekvator, petrol satan ülkeler örgütü OPEC'e üye oldu. Bu, ulusal zenginlikleri koruma önlemlerinin uygulanışını kolaylaştırdı, Asya ve Afrika'nın petrol üreten ülkeleriyle ilişkiler kuruldu.

Kısa zamanda Ekvator, Latin Amerika'nın en fazla petrol dışsatımı yapan ikinci ülkesi haline geldi. Devletin gelirleri ve döviz girdileri büyük artış gösterdi. Kapitalist sistem çerçevesinde bile olsa, bunlar akılcı biçimde kullanılarak, ülkenin sanayileşmesine, kamu sektörünün geliş-

mesine, bir tarım reformunun gerçekleşmesine, sulama ve elektrifikasyonun gelişmesine, halk sağlığı ve öğretim sisteminin iyileşmesine, konut sorununun çözümlenmesine katkıda bulunabilir, başka bir deyişle, ülkenin toplumsal havasını dönüşüme uğratabilirdi. Ne var ki, askersel yönetimde, «gelişmek için gelişme» modelini savunanlar ağır bastığı için, yatırımların büyük bölümü, kredi ve sübvansiyon yoluyla özel sektöre yöneltildi. Buna koşut olarak, yönetici çevreler yabancı sermayenin faaliyetini ve karma işletmelerin kurulmasını özendirilmeye başladılar.

Araştırmalar gösteriyor ki, 1960–1975 arasında çokuluslu şirketler Ekvator'da 134 yeni şube kurmuşlardır. 1975–1980 döneminde, emperyalist tekeller ülkeye yerleşmeyi sürdürdüler. Günümüzde yerli tekeller olgusu üzerine çok şeyler yazılıyor, söyleniyor. Gerçi son yıllarda, ekonominin kimi dallarını (muz, şeker, un üretimi) denetimine alan birkaç büyük şirket kuruldu. Ama, bu olgu, özenli bir çözümlenmeden geçirilirse, tüm bu şirketlerin ya doğrudan doğruya yabancı sermaye tarafından denetlendiği, ya da bütün ona bağımlı olduğu görülecektir. Bu nedenle, Latin Amerika'da gelişme düzeyi bakımından en alt sıralarda yer alan bir ülkede, dışarıya yönelik otomobil ve buzdolabı üretiminde uzmanlaşmış fabrikaların varoluşu, ancak, bu tür tekellerin General Motors ve General Electric gibi Amerikan tekelleriyle bağlı olmasıyla açıklanabilir.

Para rezervlerinin artmasına karşın, Ekvator'un dış borçları, 1970'de 241 milyon dolardan hızla yükselerek 1979'da 2,9 milyar dolara ulaştı. Dahası, 2,9 milyar oldukça küçültülmüş bir sayıdır çünkü askersel borç (güvenlik nedenleriyle deniyor) buna dahil edilmemiştir. 1980 yılında ulusal bütçenin yaklaşık % 20'si dış borçların ödenmesine ayrılacaktır. Aynı süre içinde çokuluslu şirketler çok büyük kârlar elde ediyorlar: Yalnız Amerikan tekelleri her yıl ülkeden 160 milyon dolar götürüyorlar. Yabancı sermayeye ve kapitalist dünyanın finans merkezlerine bağımlılığın artması bu sürece eşlik ediyor. Hükümet, yeni kredi ve borç ertelemelerinden yoksun kalmamak için, kendisine dayatılan «ekonomik büyüme programlarını» kabullenmek zorunda kaldı.

Fidel Castro, Birleşmiş Milletler'de bağlantısız devletler adına konuşurken, çokulusluların bu tür «faaliyetlerini» mahkûm etti. O nedenle, komünistler, ekonomik büyümeye karşın, Ekvator'un, emperyalizme bağımlı bir devlet olmayı ve, bunun ulusal egemenlik ve ekonomiye getirdiği tüm olumsuz sonuçlarına katlanmayı sürdürdüğünü belirtiyorlar.

Bu dönemde kırsal alanda kapitalist ilişkiler az da olsa gelişti. 1964 yılında ilk tarım reformu yasası kabul edildi. Ne var ki, yasa, köylü yığınlarının beklentilerine yanıt vermedi. Latifundiya sistemi tarımın gelişmesine ket vuran başlıca engel olarak duruyor. Yalnız, bu yasadan sonra benimsenen kararname ve önlemler feodalizmin kalıntılarına önemli bir darbe indirdi. Ekvatorlu yazar Jorge Icaza'nın ünlü romanı «Guasi-

pongoda anlattığı toprak dağıtım sistemini (1) yürürlükten kaldırdı. 1973'te, askersel hükümet, büyük toprak sahiplerinin haklarını kısıtlayan bir dizi maddeyi kapsayan ikinci bir tarım reformu yasası çıkardı. Gelgelim, yasa tümüyle uygulanmadığı için latifundiyalar ülkede hâlâ varlıklarını sürdürüyorlar. 1974 sayımına göre 709 toprak sahibi ekili toprakların % 20'sine sahiptir. Ocak 1979'da, toprak reformu uygulamasıyla ilgili olarak yayımlanan verilere göre, dağıtılan 220 bin hektar toprağın 200 bin hektarı devlete ve yalnızca 20 bin hektarı latifundiya sahiplerine aitti.

Tarımda kapitalist ilişkiler Marks'ın belirttiği iki klasik yoldan gelişmektedir: «Prusya» yolu ve «Amerikan» yolu. Bir yandan, orta toprak sahiplerinin birçoğu, tarım makinelerini geniş ölçüde kullanarak, feodal tip çiftliklerini kapitalist işletmeler haline dönüştürüyorlar. Öte yandan, kıyı şeridinin ve orta bölgelerin en verimli kesimlerindeki toprak savaşımının yolaçtığı gerilimi azaltmak için boş arazilere yerleşme özendiriliyor. Sahip oldukları küçük toprak parçasını yitiren köylülerin büyük bir bölümü tarım proletaryasının saflarına katılıyor ya da iş bulmak için kentin yolunu tutuyor.

«Petrol patlaması» dönemi apaçık kanıtlamıştır ki, döviz girdilerinin ve GSMH'nin artması, ekonominin henüz dengeli bir gelişme gösterdiği anlamını taşıyor. Ülkede toplumsal çelişkiler şiddetleniyor, maddesel nimetlerin bölüşümündeki dengesizlikler büyüyor. Komünist Partisi'nin Ulusal Planlama Konseyi'nin araştırmalarına dayanan değerlendirmelerine göre, Ekvatorluların % 50'si ulusal gelirin % 19'unu alırken, % 5'lik bir azınlık ulusal gelirin 1,4'üne el koyuyor. İşsizlik önemli boyutlar aldı. Ulusal Planlama Konseyi işsizlerin sayısını 110 bin olarak belirliyor. Oysa bu sayı yalnızca hiçbir geçim aracına sahip olmayan kişileri içeriyor. Bunların yanısıra, belirli bir işi olmayan büyük bir yığın var. Resmi istatistikler bile, çalışabilir nüfusun yaklaşık % 52'sinin sürekli bir işi bulunmadığını teslim ediyorlar. Dış borçların artmasıyla ivme kazanan enflasyon yüksek bir düzeye ulaştı. Yaşam pahalılığı, hele son yıllarda % 100 arttı. Ekvator Emekçileri Konfederasyonu, Ulusal Planlama Konseyi ve üniversiteler tarafından yapılan bir çözümlemeye göre, bir işçi ailesinin geçimi için ayda enaz 5 bin sucre (2) gerekirken, gerçek ücret 3 bin sucre'yi bulmuyor. Başka bir deyişle, enaz geçim ücretinin yarısından biraz fazla.

8 milyon nüfusu olan bir ülkede 1 milyon 300 bin konut açığı vardır. Sosyal güvenlik, ülkenin çalışabilir nüfusunun ancak % 17'sini kapsa-

(1) Yerlilere, ailelerini beslemek için bile yeterli olmayan toprak dağıtım sisteminden sözediliyor. Bu yüzden, yerliler, emek güçlerini latifundiya sahiplerine satmak zorunda kalarak, onlara ucuz el emeği sağlıyorlardı. Çünkü yerliler topraklarından asla kopamıyorlar ve kendilerine dayatılan tüm koşulları kabul ediyorlardı.

mına alıyor. Özellikle en yoksul bölgelerde yaşam koşulları dünyanın en çarpıcı tablolarından birini oluşturuyor. Ekvatorluların % 40'ı yetersiz besleniyor; kentlerde oturanların % 90'ı içme suyu sıkıntısı çekiyor; kırsal bölge yurttaşlarının % 99'u, kentlilerin % 74'ü kanalizasyon donanımı olmayan evlerde oturuyor. Doğaldır ki, bütün bunlar, ülkede toplumsal gerilimin artmasına ve sınıf savaşımının genişlemesine yolaçıyor. Yoksulluk ve dayanılmaz yaşam koşullarıyla boğuşan işçi sınıfı yaşam hakkını savunuyor ve hak savaşımı veriyor. Emperyalizme ve çokuluslu şirketlere bağlı olan burjuvazi ise emekçilerin sömürsünü yoğunlaştırıyor, yığınların demokratik kazanımlarını ortadan kaldırmaya çalışıyor. İşçi sınıfının örgütlenme ve bilinç düzeyi yükseliyor, sayısal gücü büyüyor. 1970'de sanayide 39 bin işçi çalışırken, bugün bu sayı (ulaşım, inşaat ve tarım alanlarında çalışan işçiler dışında) 100 bine ulaşmıştır. Nüfusun % 60'ını oluşturan köylüler tarım reformu yasasının uygulanmasını, feodalizmin kalıntılarının yokedilmesini, latifundiya sisteminin kaldırılmasını ve değişik kooperatif biçimlerinin özendirilmesini istiyorlar. Orta katmanlardan umudunu yitirmiş bazı kişiler, arasına terörizme ve anarşizme saparak yanlış bir yol izleseler de, varolan durumdan bir çıkış yolu arıyorlar.

Emekçilerin direnişi askersel diktatörlüğün ayakta tutulmasını olanaksız kılan koşullar yarattı. Rejim, ödün vererek, Anayasal düzene dönüş sürecini başlatmak ve kısıtlı burjuva demokratik güvenceleri yeniden getirmek zorunda kaldı. Bu süreç uzun ve karmaşık oldu. 1978'de düzenlenen referandumda halk, daha demokratik bir Anayasa tasarısından yana olduğunu gösterdi. Bu tasarı, – Komünist Partisi de içlerinde – çeşitli politik güçlerin katıldığı hukuk komisyonlarıncaya hazırlandı. Bu Anayasa, ülkenin ekonomik gelişmesi için perspektifler açıyor, tam ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme savaşımı için elverişli hukuksal koşullar getiriyor. Anayasaya uygun olarak, başkanlık ve yasama seçimleri yapıldı. Seçimleri, ülkenin içinde bulunduğu yoksulluk ve gerikalımlılığa son vereceğine ilişkin bol bol vaadlerde bulunan popülist partinin – Halk Güçleri Topluluğu – adayı kazandı. Nitekim, oyların dökümü, bu partinin programının onaylanmasından çok, askersel diktatörlüğe duyulan genel hoşnutsuzluğu ve halkın değişiklik özlemini yansıttı.

Cumhurbaşkanlığına seçilen Jaime Roldos Aguilera görevine Ağustos 1979'da başladı. Yeni hükümet yasama ve yürütme erki alanında bazı ilerici reformları yürürlüğe soktu. Küba ile yeniden ilişki kurdu, Somoza'ya karşı savaşan Nikaragua halkına yardım etti. And Paketi'nin anti-emperyalist girişimlerini destekledi. ⁽³⁾ Hükümet, halk yığınlarının baskısıyla, sendikal hakları zedeleyen kararnameleleri yürürlükten kaldırdı. Ücretlerin ve maaşların artmasını kararlaştırdı. Bütün bunlar, kuşkusuz yığınların aktifliğinin oldukça yüksek bir düzeyde olması koşuluyla, demok-

(3) 1 Amerikan doları 26,5 sucre'ye eşittir. – Editör.

ratik yolda ilerleme sağlanabileceğini kanıtlamaktadır. Gelgör ki, erk partisi içinde derin bir bölünme meydana gelmesi ve biri partinin önderi ve parlamentonun başkanı olan Assad Bucaram'ın yönetiminde, öbürü Cumhurbaşkanının önderlik ettiği iki kanat arasında bir çatışmanın sürmesi nedeniyle, durum karışmaktadır. Bu, belli ölçüde, yasama erki ile yürütme erki arasında bir çatışmadır. Bu durum, ilerici dönüşümlerin uygulanmasına önemli ölçüde engel oluyor. Komünistler bunu büyük bir tehlike olarak görüyorlar. Eğer çatışma daha da kızışacak olursa, askerlerin yeniden müdahale etmesine yolaçabilir. Bundan ötürü komünistler olayların bu yönde gelişmesini önlemek için savaşıyorlar.

Bu durumda Komünist Partisi, Ekvator halkını demokratik haklara saygı gösterilmesi, ücret ve maaşların yükseltilmesi, petrol sanayinin ve elektrik enerjisi üretiminin tümenden ulusallaştırılması için, emperyalist tekellerin nüfuzunun kırılması için; kamu sektörünün korunup genişletilmesi için; demokratik tarım reformunun gerçekleştirilmesi için; kooperatiflere ve kollektif çiftliklere etkin biçimde yardım edilmesi için; yığınların yaşam koşullarının iyileştirilmesi için; tüm halklarla barış ve dostluk ilişkilerinin kurulması için; sosyalist ülkelerle bağların geliştirilmesi için savaşıma çağırıyor. Komünistler, askersel harcamaların ulusal savunmayı sağlamak için gerekli olan düzeye indirilmesini savunuyorlar. Tüm dünyanın ilerici güçleri silâhlanma yarışına son verilmesi için savaşım yürütürken, büyük ekonomik güçlüklerle karşı karşıya olan Ekvator gibi küçük bir ülkenin bu yarışa katılmasını anlamak zordur. Askersel bütçede bir indirim yapılması büyük para kaynaklarının serbest kalmasını sağlayacak ve dış borçları temizleme olanağı doğacaktır. Tek kelimeyle Partimiz, bir ulusal bağımsızlık ve toplumsal kurtuluş programı önermektedir.

Komünistler, hükümetin, yukarda belirtilen istemleri dikkate alan girişimlerini destekleyeceklerini, ama, emekçilerin ve tüm ulusun yaşamsal çıkarlarına zarar verecek girişimlerine karşı çıkacaklarını açıkladılar. Biz, «muhalefet için muhalefet» yanlısı değiliz. Komünist Partisi proletaryanın çıkarlarını temsil etmektedir ve dolayısıyla hükümet karşısında sınıfsal bir konum almaktadır.

Bu çizgi, ulusal sorunlara bütünsel yaklaşımımızdan ve programımızdan kaynaklanmaktadır. Programımızda belirtildiği gibi, Ekvator'da ulusal kurtuluş devrimini, ulusal ve uluslararası koşullar kaçınılmaz kılmaktadır; sosyalist toplumu kurmaya başlamadan özgürlüğe, gönence ve ilerlemeye ulaşmak olanaksızdır.

Ekvator Komünist Partisi, Küba halkı da içlerinde insanlığın önemli bir

(3) And Paketi, And ülkelerini içine alan – Bolivya, Venezuela, Kolombiya, Peru ve Ekvator – ekonomik ve ticari bölgesel bir örgüttür. Kuruluş anlaşması 1969'da imzalanmıştır. – *Editör.*

bölümünün ulaşılmış olduğu bu hedef için kurulmuştur ve ona varmak için savaşılmaktadır. Ne var ki, yeni toplumun kuruluşuna ancak devrimci dönüşümlerin sonucunda geçilebilir. Bu geçiş, anti-emperyalist, anti-feodal, demokratik ulusal kurtuluş devriminin çapına ve bu devrimin gelişimi boyunca ortaya çıkacak olan güçlerin mevzilenişine bağlıdır. Komünistler, Ekvator devriminin, yalnızca bir ulusal kurtuluş devrimi olmakla kalmayarak, aynı zamanda anti-kapitalist ve sonunda sosyalist bir devrim olacağına inanıyorlar. Komünistler devrimi, en başta ulusun baş düşmanı olan emperyalizme karşı yöneltilen bir savaşım olarak değerlendiriyorlar. Emperyalizm, bilim ve tekniğin son buluşlarını kullanıp, kendini gizleyerek, ülkemizin toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel alanlarına sızmakta, toplumun bugünkü iç yapısının bir ögesini oluşturmaktadır.

İşçi sınıfı, anti-emperyalist kurtuluş hareketinin başını çekiyor. Daha önce işaret ettiğimiz gibi işçi sınıfının nicel gücü artıyor. Gerçi bu hızlı büyüme, ideolojik olgunlaşmada bir ilerlemeyle eşdeğerli değildir. İşçi sınıfı büyük bir değişiklik özlemi duymasına karşın, reformist eğilimler ağır basıyor. Bu yüzden, proletaryanın ideolojik eğitimini yetkinleştirmek en önemli görevlerimizden biri olarak duruyor. İşçi sınıfının, devrimci sürecin gerçek yönetici gücü haline gelmesi zorunludur. İşçi sınıfının temel bağlaştığı olan köylülük, küçükburjuva ideolojisinin etkisinde olsa da, toplumda önemli bir rol oynuyor. Komünistler, köylü yığınlarının proletaryayla bağlaşılarak, geleceğin ulusal kurtuluş cephesinin çekirdeğini oluşturması için çalışıyorlar. Orta katmanlar (zanaatçılar, küçük tüccar ve mülk sahipleri, aydınlar ve öğrenciler), burjuvazinin emperyalizme karşı olan kimi kesimleri de bu cephede temsil edileceklerdir. Komünistler, burjuvaziyi bir bütün olarak görmüyorlar. Kimi burjuva çevrelerin (sanayiciler, tüccarlar ve hatta bankerler) zaman zaman emperyalizme, büyük latifundiyacılarla ve egemen sınıfların değişik kesimlerini temsil eden hükümete karşı geldiklerinin bilincindedirler. Bunun sonucu olarak, burjuvazinin bir bölümünün konumları ve eylemleri halkın çıkarlarıyla çoğu kez çakışıyor. Bu durumu gözönüne almak ve ezilen yığınların savaşımında bundan yararlanmak zorunludur.

Ülkemizde halkın savaşımının gelişmesi karşısında dış gericilik aktifleşiyor ve özellikle Amerikan emperyalizmi bir yandan egemen sınıfların en tutucu kesimiyle varolan geleneksel bağlarını kullanıyor, öte yandan, atılım yapan teknelci burjuvaziyle kurduğu yeni ilişkilerden yararlanıyor. Bu alanda, halkımıza düşman öteki güçler de ondan geri kalmıyorlar. Sosyalist Enternasyonal, tüm Latin Amerika'da olduğu gibi, Ekvator'da da gerçek bir saldırı başlattı. Onun desteğiyle bir parti bile kuruldu. Demokratik Sol adını taşıyan bu parti, kapitalist düzen çerçevesinde birtakım dönüşümlerden yana konum alıyor ve Venezuela Demokratik Hareketi ile Peru'daki APRA gibi anakaranın ünlü sosyal reformist partileriyle

birçok ortak özellik taşıyor. Hristiyan Demokrat Enternasyonal de Ekvator'a sızma çabası içindedir.

Kıscacası, bir politik güçler yığılması, askersel diktatörlüğün yarattığı politik çıkmazdan ve halkın hoşnutsuzluğundan yarar sağlamaya çalışıyor. Komünistler reformizmin ideolojik planda (hangi kılığa girerse girsin) ne anlama geldiğini gayet iyi biliyorlar. Bu nedenle reformizmin ülkede yayılmasına etkin biçimde karşı koyuyorlar. Somut istemler konusunda ise, kimi durumlarda onunla aynı tutumu benimsiyorlar. Bu, gerek Demokratik Sol ile, gerekse erk partisi olan Halk Güçleri Topluluğu ile işbirliğini olanaklı kılıyor.

Ekvator'da politik yelpaze birhayli geniştir. Doğallıkla, konuları bize yakın olan partiler vardır. Bunlar, özellikle, Ekvator Sosyalist Partisi ve belirli işçi ve öğrenci çevreleri üstünde etkisi olan, geleneksel bağlaşığımız Devrimci Sosyalist Partidir. Devrimci Hristiyan Sol Hareketi ve kimi taşra örgütleri de bize yakındır.

Günümüzde, son derece karmaşık bir yığılma temsil eden ordunun rolünü unutmamak gerekir. Orduda demokratik düşünceli askerler olduğu kadar, halk düşmanı ve faşizm yanlısı tutumları savunan askerler de vardır. Şüphesiz, ordunun içinde kıyasıya bir savaşım sürmekte, ideolojik ve politik bir ayrışma oluşmaktadır. Ulusunu seven, ilerici ve yurtsever akımlar, eğilimler kendilerine yer edinmektedirler. Bu eğilimlerin güçlenmesi halk yığınlarının baskısına ve devrimci hareketin başarısına bağlıdır.

Sonuç olarak, Ekvator'da, ulusal ve toplumsal kurtuluşu, halkın utku kazanmasını isteyen güçlerin olabildiğince geniş birliğini sağlamak zorunludur, diyebiliriz. Bunu kavrayan yalnız komünistler değildir. Bunun içindir ki, üç yıl önce, bizimle birlikte, Devrimci Sosyalist Parti, Devrimci Hristiyan Sol Hareketi, Sol Güçlerin Birliği Hareketi, İkinci Bağımsızlık Hareketi ve Halk Komitesini içeren Geniş Sol Cephe kuruldu. Ortak bir dava uğruna savaşım veren eşit haklı bağlaşıklık durumunda olan bu örgütlerin hiçbirisi hegemonya savında bulunmuyor. Cephe, yalnızca seçimler için kurulmuş değildir. O, halk yığınlarının sürekli savaş birliğinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Yukarıda belirtilen yapısal değişikliklere uygun düşen bir ortak platform hazırlandı. Bu platform, sosyalizme açılan, anti-feodal, anti-emperyalist ve demokratik olarak tanımlanan Ekvator Devriminin karakterini ve amaçlarını belirliyor. Platform, kendi temel ilkelelerini paylaşan öteki politik güçlerle bir işbirliği olasılığını reddetmiyor. Seçimlerden sonra Geniş Sol Cephe faaliyetini yoğunlaştırdı ve halkın gözünde büyük saygınlık kazandı.

Bu bağlaşığın kurulmasına koşut olarak, üç büyük sendika merkezini – Ekvator Emekçileri Konfederasyonu, Ekvator Özgür Sendikalar Konfederasyonu ve Ekvator Sınıf Örgütleri Konfederasyonu – birleştirme

yolunda bazı başarılar elde edildi. Konfederasyonların yöneticileri, 6 yıl önce, taban örgütlerinin isteklerine uyarak, eylem birliği kararı aldılar. Bu da, güçlü hak isteme eylemleri örgütlenme olanağını açtı. Yine yöneticiler, Ekvator Emekçileri Birleşik Merkezini kurmanın zorunlu olduğunu açıkladılar. Bu öneri, öteki sendikalarla güçlerce desteklendi. Komünistler, tıpkı sendika temsilcileri gibi, birleşik Sendika Merkezini kurmak için koşulların henüz biraraya gelmediği görüşünde olsalar da, bu öneriyi tümüyle paylaşıyorlar. Bu koşullar, üç yönetici sendika arasındaki eylemlerin eşgüdümü iyileştirildiğinde ve işçi ve halk hareketi güçlendiğinde ortaya çıkacaktır.

Ekvator Emekçileri Konfederasyonu'nun 15. Kongresi için hazırlanan temel belgenin girişinde üç büyük sendika merkezinin zorunlu eylem birliğinin sendikal hareketin temel görevlerinden birini oluşturduğu görüşüne yer veriliyor. Hiç kuşkusuz, bu yönde önemli değişiklikler gerçekleştirildi. İki genel grev yapıldı. 1979'un sonlarında, parlamentoya ortak istemler sunuldu. Ücret ve maaşların artırılması, en az ücretin 5 bin sucre olarak saptanması, tarım reformu yasasının uygulanması, bütün sendikaların ortak kongresinin toplanması, bu istemler arasında yer alıyordu. Sendika merkezlerinin temsilcileri, bu konuda hükümet temsilcileriyle görüşmelerde bulundular.

Komünistlerin görüşüne göre, şimdiki durumda, değişiklik özlemi duyan bütün güçleri tek bir akım halinde toparlamak ve ülkede temel dönüşümlerin gerçekleşmesinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak olanaklıdır. Öte yandan komünistler politik, ideolojik ve örgütsel planda güçlü bir komünist partisinin varlığının, utkuyu elde etmenin temel bir koşulu olduğunu biliyorlar. Ne Geniş Sol Cephe içinde ne de geleceğin birliğinde hegemonya isteminde bulunmamakla birlikte, komünistler, yine de, devrimi yönetmek durumunda olan işçi sınıfının tarihsel özgörevini – Ekvator halkını emperyalist bağımlılıktan kurtarmak ve sosyalizme yöneltmek – ancak bu koşulla yerine getirebileceği konusunda ısrarlıdır.

Partimiz, bu yıl yapılması öngörülen 5. Kongresine bu görüşleri temel olarak hazırlanıyor.

Ulusal sorunlar, uluslararası durumun ve en başta dünya komünist hareketindeki durumun çözümlenmesinden ayrı olarak kavranamaz. Gerçek şu ki, Ekvator komünistlerinin faaliyeti tüm yeryüzünde ve Latin Amerika anakarasında yürütülen savaşımın bir bileşenidir. Doğaldır ki, Ekvator'da kapitalist gelişmenin düzeyi Latin Amerika'nın öteki ülkelerinin, örneğin bir Brezilya'nın ya da Arjantin'in düzeyiyle kıyaslanamaz. Bununla birlikte, inancımız odur ki, komünistlerin hedefleri eşyönlü, düşmanları ortak, politik platformları aynıdır. Bu, Latin Amerika ve Karayipler Bölgesi ülkeleri Komünist Partileri Konferansı'nda doğrulanmıştır. Hava-

na'da toplanan bu konferansın belli başlı sonuçları, kanımızca, tüm önemi korumaktadır.

Ekvator Komünist Partisi kendisini, Küba'da utku kazanmış olan bu büyük hareketin bir parçası sayıyor. Nikaragua halkının utkusundan kıvanç, Karayipler ülkelerindeki ilerici güçlerin başarılarından sevinç duyuyor. Doğallıkla bu savaşım, Şili'de olduğu gibi, geçici yenilgilere de uğrayabiliyor. Ama, Şili halkının utkuyu kazanacağına olan inancımız tamdır. Uruguay, Paraguay, Guatemala ve Brezilya komünistleri son derece güç koşullarda (her ne kadar Brezilya'da durum biraz olsun değiştiyse de) faaliyet gösteriyorlar. Salvador şimdi karmaşık bir aşamadan geçiyor. Bununla birlikte, savaşımız yükselen bir doğrultu izliyor. Bu, biz Ekvator komünistlerinin gücüne güç katıyor. Biz, programımıza bağlı olarak, Ekvator Devrimini dünya devrimci sürecinin bir ögesi sayıyor ve üstlendiğimiz görevden gurur duyuyoruz. Çin yöneticileri gibi Marksizm-Leninizm'e ihanet edenler ve artık komünist adını taşımaya layık olmayanlar dışında, tüm dünyanın komünist partileriyle ilişki kuruyoruz.

Komünistler, Ekvator'da Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinin utkusunu yakınlaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu ilkelerin çarpıtılmasına, keyfi biçimde yorumlanmasına ve halkın devrimci dönüşümlere doğru yönelmesine ayakbağı olan Maocu ve Troçkist görüşlere karşı çıkıyorlar. Uluslararası sorunlarda doğru ve ilkeli bir konuma sahip olan, emperyalizmin saldırı, provokasyon ve tehdit politikasını, silâhlanma yarışını durmaksızın ve etkin biçimde açığa vuran sosyalist ülkeler, bu alanda bize paha biçilmez bir yardımda bulunuyorlar. Komünistler, işçi sınıfının savaşımını ve eylemlerini örgütleyerek onun bilinç düzeyini yükseltmeye çalışıyorlar. Halk yığınlarını ideolojik bakımdan eğitmek ve tüm devrimci ve anti-emperyalist güçler arasında varolan dayanışmayı pekiştirmek için çabalarını esirgemiyorlar. Programımız, hedeflerimiz, yolumuz işte böyledir.

Halkla Birlikte, Tekellere Karşı

Vitali Møev

BSS Kadro Üyesi

Yunan Komünistlerinin Günlük Çalışmalarının Bir Dökümü

Daha uçaktan inip, Yunanlı yoldaşlar tarafından karşılandığım andan başlayarak, kendimi olayların hızlı akışı içinde buldum. (İlk kez düzenlenen) on günlük bir barış festivalinin açılışı, YKP Atina Kent Komitesi'nin bir toplantısı, Komünist ozan Yannis Ritsos'un onuruna bir gece, Yunanistan'ın Ortak Pazar'a üyeliğine karşı eylem konusunda bir Parti toplantısı ... Ama Komünistlerin çokyönlü faaliyetlerinin eksenidir? Parti'nin çalışmalarında bugün ana nokta nedir? MK Politik Büro üyesi Antonis Ambatielos, MK Sekreteryaya üyesi, Uluslararası Bölüm başkanı Orestas Kolozof, MK üyesi, İdeolojik Bölüm başkanı Dimitris Sarlis ve başka yoldaşlarla karşılaştığım Merkez Komitesi'nde bu konuda bir görüşmem oldu.

Parti'nin günlük çalışmasının üç ana çizgiyi izlediğini söylediler: Bu, ilk olarak Atlantik (NATO'culuk) politikasına karşı, Yunanistan'ın özgür ve bağımsız gelişmesi için; ikinci olarak, «kanaatkârlık» ya da kemerleri sıkıya karşı, emekçi halkın yakıcı gereksinimlerinin biran önce karşılanması için ve üçüncü olarak, otoriterliğe karşı, demokratik hakların, özgürlüklerin ve kurumların ilerletilmesi ve sosyalizme yolu açacak halk demokrasisi için bir savaşımdır.

Bu üç çizgiyi bulup çıkarmaya koyuluyorum.

I

Atina sizi bir diller karmaşasıyla selâmlıyor. Esso, Grundig, Toyota ... Her yer yabancı reklamlarla dolu; tebelalar, arabaların üstleri, iş pantolonları. Akropolis'in üzerinde seyreden bir havagemisinin karnında bile bir tane gördüm. Varoşlarda, köhne bir mağazanın üzerine «süpermarket» yazan yeni bir tabela asılmış. Tanıdık bir gazeteci, «bir köşe yazarı için tam bir malzeme» dedi. «Yaşlı Diyojen yattığı yerden kalkacak olsa, paslı fenerini kapıp, Yunanistan'ı aramaya başladı.»

1974'de Kara Albaylar cuntası düştüğünde, Yunanistan'da cesaret verici değişiklikler başladı. Politik partiler, Komünist Partisi de içinde olmak üzere, illegaliteden çıktılar. Ulus çapındaki bir referandumdan sonra,

krallık yerini cumhuriyet rejimine bıraktı. Yönetime gelen Yeni Demokrasi Partisi (YDP), ülkenin bağımlılık ve kölelik zincirlerinden kurtarılması da içinde, daha ileri değişiklikler vaadetti. Bolkeseden egemenlik, Yunanistan'ı NATO'nun askersel örgütünden çıkarma, ABD askersel üslerini kaldırma, sosyalist ülkelerle ilişkileri geliştirme sözleri etti. Ne var ki gelişmeler farklı bir yol izledi.

1978'de Amerika Birleşik Devletleri'nin Yunanistan'daki üslerinde, «boşanma» girişimi öncesinde olduğundan bile daha fazla askeri vardı. Yunan güçleri NATO'nun savaş oyunlarına katılıyor. Bir «özel ilişki» bahanesiyle, hükümet ülkeyi NATO'nun askersel örgütüne geri sürüklemeyi tasarlıyor.

Yunanistan'ın dışa ekonomik bağımlılığı, askersel politik bağımlılığın yanısıra büyümeye başladı. YDP, uluslarüstü şirketlerin ve yabancı sermayenin ayrıcalıklarına anayasal onay vererek, son derece açık bir adım attı. Yabancı sermaye, göreceli olarak alçakgönüllü yatırımlar pahasına, Yunan hükümetinin kendisinin mali yardımından yararlanarak ve diğer ulusal kaynakları tüketerek, Yunan ekonomisinde kilit konumları güvence altına aldı. O, Yunanistan'ın sanayi üretiminin enaz üçte birini ve özel bir tercih gördüğü metal, enerji, kimya ve petrol artma sanayilerinin %50-90'ını kontrol ediyor.

Bu koşullarda, işçilerin ve ulusun çıkarlarını savunan Komünist Partisi'nin dış politikası, rejimin politikasına karşı bir almaşık olarak biçimleniyor. Komünister, cuntanın çöküşüyle oluşan durumu daha ilk günden itibaren duru bir biçimde değerlendiriyorlar. Oluşan değişikliklerin önemine gözlerini kapamıyorlar, ama bunları abartmıyorlar da. Parti, YKP Merkez Komitesi'nin 10. Parti Kongresi'ne (Atina, 1978) sunduğu raporda işaret edildiği gibi, cunta yanlıları, ABD ve diğer burjuva politik güçleri arasında bir anlaşma olduğu ve bunların stratejisinin «halk hareketine asgari ödünlerde bulunurken, oligarşi rejimini yeni koşullara uyarlamak ve Yunanistan'ın emperyalist sistem içinde sarsılan konumunu sağlamlaştırmak» olduğu sonucuna vardı. Buna yanıt olarak, Parti «ülkeyi ABD-NATO bağımlılığından kurtarma, gerçek bağımsızlığı kazanma, iç ve dış tekellerin erkini ortadan kaldırma ve gerçek demokrasiyi yaratma savaşımında anti-emperyalist, anti-tekel demokratik birlik» bayrağını yükseltti.

Bir almaşık, kesinlikle, egemen çevrelerin savundukları şeylerin yalnızca reddi demek değildir. Orestes Kolozof, Parti'nin kendi kavramlarına ve gerçekliğe ilişkin kendi çözümlemesine göre, dış politikasına kendi başına biçim verecek deneyim ve güce sahip olduğunu söyledi. Geçen yıl boyunca tüm ülkenin dikkatini üzerinde toplamış bir konu olan Ortak Pazar'a üyelik konusunda Parti'nin konumunun tanımlanması bunu doğruluyor. Benzer bir sorunun uluslararası komünist hareketin başka müf-

rezelerinin önüne daha önce çıkmış olması, Komünistlerin görevini kolaylaştırmıyor. AET dokuz ülkeden oluşuyor. Bunun yanısıra, İspanya ve Portekiz hükümet çevreleri ona katılma fikrini görüşüyor. Bu ülkelerin Komünist Partilerinin Ortak Pazar'a üyelik konusuna yaklaşımlarında hatırısayılır farklılıklar vardır.

Yunan Komünistleri konularını nasıl belirlediler? Bu konum nedir ve onu ne esinlendirmişti?

Hükümet, kamuoyu ne olduğunu anlamadan, ülkeyi çabucak Ortak Pazar'a sokmak istedi. Ne var ki, YKP kararlarını sağlam bir teorik, bilimsel temel üzerine oturma görevinin hakkından çok iyi geldi.

Marksist-Leninist yapıtları yayımlayan Synchroni Epochi yayınevi Yunanistan ve Ortak Pazar, Yunanistan'ın Doğal Kaynakları ve Gelişmesi ve Yunanistan'ın Ekonomik Gelişme Sorunları'nı çıkardı. Bunlar, Yunanistan'ın AET'ye üyeliği konusunda Marksist-Leninist monografilerdir. Sorun, kararları sayısız ekonomik çözümlemeyi içeren MK'nin bir özel toplantısında tartışıldı. Bu çözümlemeler, böyle bir adımın doğal kaynaklar, enerji, sanayi, tarım, küçük ölçekli girişim, devlet bütçesi, vergiler, bankacılık, sigorta, ulaşım, ticari deniz taşımacılığı, dış ticaret, turizm, el sanatları ve başka alanlar için neler getireceğini gösteriyor.

İdeoloji Komisyonu'nun Ekonomi Bölümü Sorumlusu MK kadro üyesi Yannis Dragasakis bana Parti'nin kararları ve genel sonuçları hakkında ayrıntılı bilgiler verdi.

Dragasakis şunları söyledi: «Genellikle bir istikrar ve dinamik ekonomik kalkınma güvencesi sayılan makina sanayiinin zayıf olması, ekonomimizin tipik özelliğidir. Tarım, gıda maddeleri istemini karşılayamamaktadır. Yunanistan dışarıya çoğunlukla hammadde ve yarıişlenmiş ürün satar, karşılığında pahalıya malolan teknoloji ve makinalar almak zorundadır.»

Yunan Komünistlerinin görüşüne göre, ekonominin yapısını kökünden yenilemek gerekiyor. Bu, büyük güç ve kaynaklara hükmetmeyi ve bunların ulusal planlar ve kalkınma hedefleri uyarınca kullanılmasını güveneyecek hükümet kontrolünü gerektiriyor.

Ortak Pazar'a üyeliğin buna yardımı olabilir mi? Olgular olamayacağı ve hatta AET'yle daha sıkı ilişkiler yönündeki adımların Yunanistan'ı her zamankinden daha bağımlı ve tabi hale getirdiğini, böylelikle de halkın çıkarlarını zedelediğini gösteriyor. Bunun göstergelerini Teselya'ya gittiğimde gördüm.

Geçen yaz Teselya ovası kızıl haşhaşla kaplıydı. Bu, kış ekinlerine don vurduğu anlamına gelen bir felaket işaretiydi. Mayıs'ta şiddetli sağnak

yağmurlar tütün ve pamuk tarlalarını mahvetmiş, Zantos Mitroulias adlı bir köylü «Halimiz ne olacak, bilmiyorum» dedi.

Mitroulias'ın köyü Zarko hafif eğimli bir tepenin yamacında kurulmuş. Onun 50 stemma ⁽¹⁾ toprağı var. Yunan ölçülerine göre küçük sayılmaz, çünkü köylülerin % 70'i ancak 20–30 stemma'ya sahip. Sekiz yıl önce Mitroulias elden düşme bir traktör satın almış. Yeni bir traktör 600 bin–700 bin drahmi tutuyor. Ya onun geliri? Geçen sefer 25 stemma ekmiş ve sekiz ton ürün almış. Üretim ona kilo başına 32,5 drahmiye malomuş, ama pamuğun kilosunu 16–18 drahmiden satmak zorunda kalmış. Bu, yeni bir traktör alma düşüncesini kafasından çıkarmasına yetmiş. Bankaya 90 bin drahmi tutarında borçlu durumda.

Kazançlar böylece masraflardan daha az oluyor. Ama acaba Mitroulias, babası ona sabanı ilk emanet ettiği zaman henüz onbir yaşında olduğu halde, beceriksiz bir köylü müdür? Hiç de değil, köylü sendikasının il kurulu bana, çoğu kez çeşitli ürünlerin satınalma fiyatlarının masraflarının altında kaldığını gösteren ayrıntılı bilgiler verdi. Bu, Yunanistan'da kimseyi şaşırtmıyor. Hükümet durumu biliyor, ama öyle görünüyor ki, bu onun tasarılarını etkilemiyor. Ortak Pazar'a üyelik planları tarımla uğraşanların sayısını 1 milyon 100 bin'den 400 bine, yani yaklaşık üçte iki azaltmayı öngörüyor; bu, yüzbinlerce «fazlalık» insanın yıkıma sürüklenmesi demektir.

Eselden devlet köylülere bir miktar ödenek verirdi, ama AET'ye bağlılık buna da son verecektir.

Eselden ulusal sanayi ürünleri gümrük resmiyle korunurdu. AET ile yeni ilişki bu korumaya da son verecektir. ⁽²⁾ Birçok Yunan işletmesi Batı Avrupalı ortakları karşısında rekabet edemeyecek durumda oldukları için, dışalım, dışatım aleyhine artıyor.

Eselden devlet, bankacılığı bir ölçüde kontrol ederdi, ama şimdi kontrol gevşiyor. Giderek daha çok sayıda banka ve şirket şubesi, kendi kârlarını ulusal çıkarlardan çok daha önemli gören özel sermayenin eline geçiyor.

Tüm bunlar, Komünistlerin, AET'ye üyeliğin elverişsiz sonuçlar doğuracağı yolundaki değerlendirmesini tümüyle haklı çıkarıyor.

Onuncu Parti Kongresi şunu vurguladı: «YKP, bütün ülkelerle eşit ekonomik ilişkiler politikası öneriyor»; onun amacı «ülkemizdeki bütün iyini-

⁽¹⁾ Bir stemma 0,1 hektara eşittir.

⁽²⁾ Üçüncü ülkelerden yapılan dışalımlarda ise AET'de olduğu gibi, gümrük resmi % 25'den % 7'ye indirilecek, AET'den yapılan dışalımların yarısından çoğu şimdiden resimden tümüyle, geri kalanı ise kısmen muaf tutulmuş bulunuyor.

yetli insanları kucaklayacak olan yığınsal bir barış ve yumuşama hareketi geliştirmek yönündeki çabalara hız vermektir; ABD ve NATO üslerinin boşaltılması, ülkemizin NATO'dan çıkarılması ve Akdeniz'in bir barış bölgesi haline dönüştürülmesi için savaşımı yoğunlaştırmak, ulusal bağımsızlık için, emperyalist entrikalara karşı savaşımı genişletmektir.»

Ama bir dış politika çizgisi meydana getirmek, yalnızca bir başlangıçtır. Parti bunu uygulamaya nasıl koymalıdır? Kapitalist bir ülkede faaliyet yürüten, hükümet dışında bulunan ve parlamentodaki 300 sandalyeden yalnızca 11'ine sahip olan bir parti olarak, bu amaç için ne gibi kaldıraçlar elinde bulundurmaktadır?

YDP'nin ezici bir çoğunluğa sahip olduğu anımsanmalıdır. Komünist parlamenterlerin hakları kısıtlanmıştır. Rejim, devletlerarası görüşmelere ya da yüksek düzeydeki öbür resmi toplantılara Komünistlerin katılmasına hiçbir zaman izin vermiyor.

Bununla birlikte, Parti yine de dış politika çizgisini izlemek için kimi araçlara sahiptir. Ülke için bağımsızlık, eşitlik, özgürlük ve esenlik elde etmeyi amaçlayan bu çizgi, öbürlerinin yanısıra, Yunanistan'ın en büyük halk hareketi olan barış hareketinde canlı bir yankı buluyor. Barış savunucuları arasında Parti'nin saygınlığının çok yüksek olduğuna kendi deneyimimle inandım.

Yunanistan Uluslararası Yumuşama ve Barış Komitesi'nin Genel Sekreteri ve YKP Merkez Komitesi aday üyesi Stratos Korakas'la görüştüm. Görüşmeye Komite Prezidyumu ve YKP Merkez Komitesi üyesi Vasilis Efredimis de katıldı. Onlar, Parti'nin saygınlığının, yalnızca, barış hareketinin sayısız örgüt, komite ve seksiyonun çalışmalarına birçok Komünistin kişisel katılımıyla değil, ama YKP'nin politikası ve ideolojisinin etkisiyle de koşullanmış olduğunu vurguladılar.

Başka her yerde olduğu gibi, barış ve silâhsızlanma için Yunan hareketinin insancıl bir özgörevi vardır. Yunanlılar onun aracılığıyla, savaş tehdidi bulutlarının dünya üzerinde dolaşmasına ya da «bölgesel» savaşlar biçiminde patlak vermesine karşı duruyorlar. Ama bu hareket aynı zamanda yurtsever bir harekettir, çünkü onun üyeleri ülkelerine dışardan emir verilmesine ve ülkelerinin bir kışla ve deneme alanı olarak kullanılmasına da karşı çıkıyorlar. Milyonlarca drahminin hastahane ve anaokulu yapmak ve ülkeyi çağdaşlaştırmak için harcanacağı yerde, savaş bütçeleri kanalına akıp gitmesini istemiyorlar.

Öyle denk geldi ki, Parti ve halkın savaşımının bu yönüyle tanışmam, gezimin hem başlangıcında hem de sonunda oldu. Daha önce sözünü ettiğim Ongünlük Barış Festivali'nin açılışına katıldıktan sonra, onun kapanışına da tanık oldum. Bu Atina'da Karaiskakis Stadyumunda yapıldı. Dünya Barış Konseyi'nden konuşmacılar, başka ülkelere konuklar, ün-

lü kişiler, sanatçılar ve edebiyatçılar vardı. Stadyumun çanak biçimindeki yapısı «NATO'ya hayır», «Tekellerin Ortak Pazarı'na hayır» diye birağızdan haykıran 50 bin kişilik koronun sesini dev bir megafon gibi büyütüp yaydı.

Partinin dış politikası barış hareketine olduğu kadar, öteki yığın hareketlerine, işçilere, köylülere ve demokratik zihniyetli toplum gruplarına dayanıyor. Bu politika halkın bir politikasıdır ve halk içindir; ona gücünü veren de budur.

II

Yunanlılar, içlerinden yarısının piyango bileti sattığını, öbür yarısının da aldığını söyleyerek, kendileriyle alay etmeyi seviyorlar. Gerçekten de, Yunanistan'daki ticari hareket arı kovanını andırıyor. Temsilciler, simsarlar ve her çeşitten aracı bütün gün işbaşında. Ama gerçekte ne olup bittiğini kestirmeye çalışın. 1974'te başlayan bunalım gösterişsiz Yunan ekonomisini şiddetli biçimde etkiledi. Bunalım çeşit çeşit sıkıntılar getirdi: Üretim düşmesi, ticaret açığının ve devlet borçlarının artması, dengesiz enflasyon, tırmanan fiyatlar ve özellikle geçici işler biçiminde işsizlik.

Bunalım ulusun diline nefret edilen bir sözcük ekledi: «kanaatkârlık.»

Hükümet, büyük sermayeye verilen ayrıcalıkları karşılamak ve bunalımın yükünü emekçi halkın üzerine yıkmak için, inceltilmiş bir deyişle «kanaatkârlık» adını verdiği kemerleri sıkma politikasına başvuruyor. Bu yük hakkında bir fikir vermek için birkaç olguyu belirteceğim.

1974'de ücretler $\frac{0}{100}$ 87 yükseldi, ama yaşam pahası $\frac{0}{100}$ 100 arttı. Yaşlılık ve işgörmezlik maaşları, sonderece düşüktür. YKP Merkez Komitesi'ne her gidişimde aynı yoldan geçtim ve yol boyunca durdum. Geçitlerde yerde yatan insanlar gördüm. Bunlar çoğunlukla, koltuk değneklerini ve takma bacaklarını yanlarına uzatmış, güçlerini korumak için gözü kapalı yatan işgöremez durumdaki yaşlılardı. Protesto amacıyla açlık grevi yapıyorlardı. Yanlarından en son geçtiğimde, grevleri yedinci gününe girmişti.

Vergiler artıyor, ama toplananlar herhangi bir görünür toplumsal etki yapmadan harcanıyor. Birkaç yıl önce Selanik, yurtdışındaki birçok insanın da anımsadığı şiddetli bir depreme uğradı. Kente yardım etmek için özel bir yardım vergisi dayatıldı. Ama deprem kurbanlarının eline aslında yalnızca bir milyon drahmi geçti (bu sayıyı bir belediye meclisi toplantısında duydum). Selanik'in Ambelokipi ilçesinin hastaneye ve hatta doğumüne gereksinimi var; tek bir park, klüp ya da kütüphanesi yok.

Kırsal Yunanistan daha da berbat bir durumda. Bir Teselyalı köylü,

sorumu yineleyerek şunları söyledi: «Bir hastahane mi? Gazeteler ilimizdeki 33 köyde sağlık yardımı istasyonlarının bulunduğunu yazdı. Ama bizim burada 150 dolayında köy var. Tek bir eczanemiz yok. Yiyecek mağazaları her türlü hastalığa karşı ilaç diye aspirin veriyor.»

Yunanistan eğitim harcamaları bakımından Avrupa'nın en geri ülkelerinden biridir ve işkazalarında birinci sırayı tutmaktadır.

İşte «kanaatkârlık» bu anlama geliyor.

Larissa'da Vasilis Tousias adında bir sendikacı yaşam düzeylerine yönelik saldırıyı bir deyimle tanımladı: «Bıçak kemiğe dayandı.» Bunu, YDP'nin yönetime geçişinden bu yana, halkın protestosunun sürekli büyüü de gözlerönüne seriyor.

İstatistikler, 1975'de 352 bin, 1976'da 1 milyon 340 bin, 1977'de 1 milyon 606 bin ve 1978'de 3 milyon kişinin greve gittiğini gösteriyor. Yunanistan'ın ekonomik olarak aktif hemen hemen dört milyon yurttaşı olduğuna göre, bunların dörtte üçü greve katılmış demektir.

Bu savaşı yönetirken Parti'nin öncelikli görevi «bunalımın emekçi halk üzerindeki etkilerini hafifletmek, ulusal gelir dağılımını onların lehine baştan düzenlemek, ekonomiyi canlandırmak ... ve yabancı ve yerli tekelleri sermayenin egemenliğini sınırlamak»tır. (3)

Duyduğuma göre, işçilerin birçok eylemi bir ücret artışıyla, olağandışı ödemeler yapılmamasıyla ve iş saatlerinin azaltılmasıyla sonuçlanmış. Ama bu sonuçlar, Parti'nin görüşüne göre, birtakım eksiklikler ve kimisini komünistlerin yaptığı hatalar da taşıyor. Buna 10. Kongre'de işaret edildi. Parti, bunun gibi özne kusurları ortadan kaldırmak için, nesnel güçlükleri ortaya çıkarmayı çok önemli görüyor. O, işçilerin istemleri için savaşımın başarısının baş etmeni saydığı sendikal birlik sorununu son derece dikkatli bir incelemeden geçirmiştir. Sendikaların bölünmüş olduğu anımsanmalıdır.

YDP, Yunanistan Genel Emek Konfederasyonu'nun 1978'deki son, olağanüstü kongresinde de yaptığı gibi, bu bölünmenin uzun ve acılı tarihine kendi payına düşen katkıyı yapmıştır. Tanıkların bildirdiğine göre, reformcu, hükümet yanlısı unsurları sendika yönetimine getiren bir «çoğunluk» oluşturmak için, rüşvet ve sahtekarlık da içinde olmak üzere, her türlü düzenbazlığa başvuruldu. Kimi sendikal örgütler bu unsurların elinde oyuncak haline gelirken, ya da yalnızca kağıt üzerinde kalırken, öbürleri de sanki hiç yokmuşlar gibi, tanınmadılar. Yalnız Atina'da 400 sendika biriminden (100 bin üyeye sahip olan) 150'si yoksayılıyor.

Parti bütün muhalif akımların eylemlerini eşgüdümlü kılmak ve birliğini sağlamak için, sendikalarda daha büyük faaliyet gösterme çağrısı

(3) 10. Parti Kongresi'ne MK Raporu.

sında bulundu. Bu faaliyet başta, komünistleri ve aynı zamanda Komünist Partisi'yle işbirliği yapan kişileri içeren sendikaların bir demokratik hareketi olan ESAK-S aracılığıyla yürütülüyor.

ESAK-S'nin merkezinde Genel Sekreter Dimitris Koliarakis ve çalışma arkadaşlarıyla konuştum.

Bana, sendikalardaki demokratik hareketin güçlenmekte olduğu ve şimdi birçok şube örgütünü etkilediğini söylediler. ESAK-S, ülkenin en büyük sendikalarından (200 bin üyeli) İnşaat İşçileri Birliği de içinde olmak üzere, bir dizi merkez federasyonunda ve bazı yerel işçi merkezlerinde (4) sağlam bir saygınlık kazanmış. Bu, geçen yılın 1 Mayıs'ında güçlü bir biçimde ortaya serildi. Esas olarak bir azınlık oluşturan demokratlarla birlikte, hükümet yanlısı sendikacıların yönetimindeki Atina İşçi Merkezi olay için 500'den çok kişiyi biraraya getiremedi. Ama demokratik sendikalardan gelen bir çağrı 50 bin göstericiyi Atina'nın Areos Alanı'na çekti.

Sendikal birlik sorununun çözülmüş olduğunu söylemek için henüz çok erken. Ama bütün işaretler, Parti'nin en etkili eylem doğrultusunu seçmiş olduğu yönündedir.

YKP 10. Kongresi sınıf savaşımının gözebatan bir başka zayıf yönüne daha işaret etti. Kırdaki yığın hareketi tamtamına köylülerin düşlerinde canlandırdıkları gibi değildir. Parti kırsal bölgelerde yeterli olmadığını anladı. Üyelerini illerdeki örgütleri ağını genişletmeye, militan kadrolarını pekiştirmeye ve komünlerle, kooperatiflerle ve kırdaki öbür yığın örgütleriyle çabalarını birleştirmeye çağırırdı.

Kongre'den bu yana bazı ilerlemeler olmuştur.

Bana, Teselya köylerinde Komünistlerin çalışmalarını oldukça yakından inceleme fırsatı verildi. Geçen kış ve ilkbaharda köylüler «beş aylık hareket» ya da «traktör hareketi» diye bilinen eylemle güçlü bir biçimde ortaya atıldılar. Harekete 100 bin köylü katıldı. Binlerce traktör kentlere aktı. Yetkililer motorize polis ekiplerini çağırdı; bu ekipler kalkanlar, sopalar, çelik başlıklar ve zırlı araçlardan bir bariyer oluşturdular. Cad-deleri kesip tıkadılar. Traktör alayları bu kordonları aşıp birleştiler ve kent meydanlarına doluştular.

Trikkala köylü sendika komitesinin merkezinde bu destansı yürüyüşe katılmış insanlarla konuştum. «Destansı» derken abartmıyorum; tanıkların anlattıklarının ve komitenin topladığı sayısız fotoğrafın bende yarattığı izlenim bu.

Yürüyüş sırasında gece ateşleri yakılmış. Yol boyunca ufak çatışmalar çıkmış. Kent caddeleri ve alanları yürüyüşçülerle dolmuş. Köylülerle da-

(4) Kent Sendika federasyonları.

yanışma amacıyla dükkanlar kapanmış. Mitingler ve bildiri sağanağı olmuş. «Kanaatkârlığa hayır», «Tankları halkın değil, düşmanların üzerine sürün» belgileri yükselmiş. Asfaltlara süt dökülmüş, pamuk yığınları ateşe verilmiş. Köylüler, iflasa sürükleyecek denli düşük satınalma fiyatlarını protesto etmişler. Traktörler çelenklerle donatılmış. Eller dayanışma için alkış tutmuş. Polis sopalarını kullanmış ve bazı yürüyüşçüler tutuklanmış. (Trikkala'daki sendika komitesinin tümü «yasadışı» grev gerekçesiyle yargılanmış ve kısa bir süre içinde 200 bin gösterici mahkemenin çevresini kuşatmış.) Bir kez daha kilometrelerce uzunlukta yürüyüşçü alayları oluşmuş. Kardista, Larissa ve Teselya'da gösteriler yapılmış, Killeler'de bir ulusal gösteri düzenlenmiş.

Bu savaşımın sonucundan söz ederken, herhalde kendimi, köylü sendikasının tanınması, fiyatlar konusunda bazı ödünler ve sağlık bakımını iyileştirecek kimi önlemler gibi sıkı sıkıya pratik sonuçlarla sınırlı tutabilirdim. Ama ben YKP Teselya İl Komitesi Sekreteri Nikos Genas'ın söylediklerini aktarmak istiyorum. Genas şunları söyledi: «Kırda yeni Parti ve sendika örgütleri var. Harekete 'beş aylık hareket' adı rastlantıyla verilmiş olmasına karşın, daha sona ermiş değil ve aslında eşgüdüm komitesi hâlâ çalışıyor. Çok şey öğrendik.»

Bu çok önemli. Deneyim, daha iyi örgütlenmek ve gelecek için esin almak, savaşımın ürünleri arasındadır.

III

Selanik'te sendikacılarla yaptığımız toplantıda Anna Teneketzi'nin söylediklerini anımsıyorum.

Teneketzi bir çelik fabrikasında, işveren bir muhasebeci kadına vurduğu sırada, başka bir yoldaşla birlikte bir sendika örgütü kurmak üzereymiş. İşçiler greve gidiyor ve Teneketzi grev komitesinin fiili başkanı oluyor.

Grev sürerken (180 işçiden) 120 işçi sendikaya girmiş. İşyeri sahibiyle görüşmeler sürerken Anna'nın grev komitesi üyesi dört arkadaşı kovulmuş.

Yasalar böylesi zora başvurma karşısında ne diyor? Elliden az sayıda işçinin çalıştığı yerlerde işverenin çalışanların hepsini hiçbir neden göstermeden işten çıkarmakta özgür olduğunu söylüyor. Büyük işyerlerine gelince, işveren bir ayda kadroyu yüzde dört azaltabilir ya da Çalışma Bakanı'ndan yetki alırsa, yüzde on azaltabilir. «Bu yetki çoğunlukla verilir.»

İlk dört kişinin çıkarılmasından sonra, yönetim Anna'nın çalıştığı tüm etüd bölümünü kapattı ve beş işçiyi daha attı.

Anna ve öbürleri şimdi işsizler ve buna ek olarak, haklarında dava açılmıştır.

Toplantıya yedi ya da sekiz sendikacı katılmıştı. Hepsini de şu ya da bu zamanda yargılanmışlardı. Hatta bu kez de – çevreye bakındılar – orada bulunanların hepsi koğuşturulmaktaydı. Neden diye sorma saflığını gösterdiğim zaman, gülümsemelere yolaçtım. 330/76 sayılı yasa, sıkıyönetim yasaları, özel cezalar ve öbürleri gibi işçi eylemlerine karşı bir dizi yasanın varlığını mutlaka duymuş olduğumu söylediler. 330/76 sayılı yasa grev hakkını fiilen ortadan kaldırıyor. Tahminler, Selanik'te bu yasanın çiğnenmesiyle ilgili olarak, ortalama dört günde bir mahkeme tutanakları düzenlendiğini gösteriyor. 1975'den bu yana sendikal çalışma 9 bin 500 işçinin işine mal olmuştur. Bunlar arasında, yasanın koruduğu varsayılan binlerce sendika grubu örgütleyicisi de vardır.

Toplantının olağanüstü bir yanı yoktur. Onun gibi toplantıların ortaya çıkardığı olgular çıkarıcı bir görünüm sunuyór.

Basın sürekli olarak, yasaklanan açık hava toplantılarından ya da sopa ve gözyaşı bombasıyla dağıtılan gösterilerden söz ediyor. Komünistlerle konuşun, size fabrikalardaki Parti temel örgütlerinin hâlâ yarı legal olduğunu söyleyeceklerdir. Sizi böyle bir temel örgütün sekreterleriyle tanıştırmak, takdir edilebilecek nedenlerden ötürü adını gizli tutmamızı isteyebilirler. Parti'nin bir sorumlusu bana bir vesileyle, kendisini gözetlemekle görevlendirilmiş bir adamı uzun zamandır yüzünden tanıdığını söyledi.

Demokrasiye yönelik saldırının ve otoriterliğin yoğunlaştırılmasının çeşitli belirtilerini sistemleştirmeye çalışıyor değilim. Herkesin kendi gözüyle görebileceği şeyleri biliyorum yalnızca. Komünist Partisi'nin demokratik standartları ve özgürlükleri geri getirmek ve ilerletmek için, gerçek demokrasi için savaşı niye başlıca faaliyet alanı olarak gördüğünü anlamak için, Yunanistan'da bir iki hafta kalmamız yeter.

Bu faaliyet kolay bir iş değil; yalnızca Yunanistan, cuntanın kalitini temizlemekten çok uzak olduğu ya da resmi gerici örgütler ve sayısız faşist yanlısı grup hâlâ aktif olduğu için değil. En büyük sorun demokratik kamptaki samimi sol güçler arasında birliğin olmayışıdır. Onlar henüz artan otoriterliğe karşı savaşımalarında anlaşmaya varamamışlardır.

Komünistlerin görüşüne göre özellikle tehlikeli olan şey, ülkenin sorunlarının altından kendi başına kalkamayacağı ve ancak «Avrupa demokrasisi»nden yardım umabileceği yolunda Yunanistan'da yaygın olan inanıştır. «Özgür Avrupa»da demokrasinin güvenilir konumlara ve sağlam köklere sahip olduğu savlanıyor. Batı Avrupa'nın işçi sınıfı ve öbür emekçileri etkileyici kazanımlar elde etmişlerdir ve işçi sendikaları geniş haklara ve güçlere sahiptirler. Ve Yunanistan AET yoluyla «Özgür Avrupa'ya

girmek» üzere olduğuna göre, «demokrasi»nin nimetlerinin oradan akmaya başlayacağı beklenmektedir.

MK'nin güncel ideolojik çalışmayla görevli aday üyesi Nikos Kotzias şunları söyledi: «Kimileri de, 'tekeller Avrupası'nı bir, işçilerin Avrupası'-na dönüştürmenin olanaklı olduğu ve bunun bir AET üyesi olarak Yunanistan'ın sosyalizme adım adım ilerlemesinin yolunu bile açacağı savını önesürüyorlar.»

Bu savı kimlerin önesürdüğünü sordum.

Aldığım yanıt, «pek az insan» oldu. «Bu, hükümetin AET'yle birleşme politikasına alkış tutmanın bir yoludur ve bu bakımdan, AET ülkeleriyle birlikte bile, sosyalizme doğru ilerlemeye kesinlikle niyeti olmayan rejim için kullanılmaya elverişlidir. Bu, muhalefetteki kişilerin dile getirdiği bir fikrin daha da geliştirilmesidir. Sözümona Demokratik Sosyalizm Partisi ve Sosyalist İnsiyatif grubunca, ayrıca YKP'den kopmuş olan ve kendisine ,YKP (iç)' adını veren örgüt tarafından da benimseniyor.»

Yunan Komünistleri bu yaklaşımı reddediyorlar. Gezimiz sırasında onların bu yönde birçok kamu açıklamalarını, itirazlarını ve savlarını duydum.

Gerçeklerin yüzüne bakalım diyor Yunan yoldaşlar. Yunanistan AET koşullarına uyarlanmaktadır ve hükümet çokuluslu şirketleri candan bir sevinçle karşılamaktadır. Bu, demokrasi için bir kazanç değil, kayıptır. Ve yeni anti-demokratik yasaların çıkarılması da bu politikayla aynı doğrultudadır. Bunların çoğunun «Özgür Avrupa»da, örneğin Batı Almanya'da çıkarılan yasalardan örnek alınmış olması yeterince anlamlıdır. Buradan, Avrupa burjuva demokrasisinin «güvenilir konumları»nın böylesi yasaların çıkarılmasına bir engel olmadığı sonucu çıkarılır.

Kapitalist Avrupa'da emekçilerin kazanımlarının ve sendikaların rolünün dikkate değer olduğu doğrudur. Ama bunlar tekellerin bir lütfü değildir. Herhangi bir Avrupalı komünist ve gerçekten de herhangi bir işçi bunların, işçilerin ve onların sendikaları ile partilerinin yorulmaz bilmez savaşmalarının bir sonucu olduğunu söyleyecektir. Onların uluslararası dayanışmasına güvenilebilir ve güvenilmelidir, ama önemli olan savaşmayı sürdürmektir.

Nikos Kotzias şunları söyledi: «Biri kalkıp da, 'tekeller Avrupası'nın bir, işçilerin Avrupası' haline gelebileceği savını önesürünce, nasıl diye soruyoruz. Batı Avrupa hâlâ bir, 'tekeller Avrupası'dır ve bu unutulmamalıdır. Şayet temeldeki düşünce sosyalizmin başlaması ve artık ürünlerini Yunanistan'a sunması için yalnızca bir AET organında ya da Avrupa parlamentosunda biryerlerde bir, 'demokratik çoğunluk'un kazanılması ise, biz Yunan Komünistleri arzulanan şeyi olmuş sayan bir düşünceye katılmış

yoruz. Ama bu, Avrupalı işçilerin devrimci araçlarla erki elde etmesini ifade ediyorsa, bu arada biz Yunanlılar niye oturup bekleyelim ki? Yunanistan'ın kendi özgürlük savaşının deneyleri, kendi militan gelenekleri vardır. Oligarşi otoriterliğe yönelmiştir, çünkü dayanaklarının yeterince güçlü olmadığına bilincindedir.»

YKP'nin belgeleri «halk için anti-emperyalist, anti-tekel demokrasiyi kurmanın bir *devrimci değişimin* gerçekleştirilmesini ifade edeceği»ni ve «halk demokrasisinin kurulmasının ne ülke içindeki ne de dışardaki herhangi birinden bir lütuf olarak gelmeyeceği»ni vurguluyor. (5)

YKP, bir birleşik demokratik cephe kurmak ve – önemli bir önkoşul olarak – sol güçlerin birliğini sağlamak için elinden geleni yapıyor. O, sol güçlerin sayısız komitesinin oluşturulmasında inisiyatifi ele almıştır.

Ben oraya vardığım zaman, Atina'da böylesi 30'un üzerinde komite etkinlik gösteriyordu ve bir eşgüdüm organı kurulması için hazırlıklar sürüyordu. Larissa'da buna benzer bir komite oluşturulması için bir toplantı yapıldığını öğrendim. Toplantıya besteci Mikis Teodorakis de katılıyordu. Volos'ta sol güçlerin yerel bir komitesi kurulmuştu bile, Teselya'da, bütün illerde, kentlerde, fabrikalarda, vb. birçok komite kurulması planlarının varolduğunu anladım. Bu komitelerde Komünistler ve Komünist olmayanlar, PASOK ya da EDA gibi demokratik partilerin tek tek üyeleri var. Gerçi bu üyeler henüz partilerinin sözcüsü olarak değil, kendi başlarına hareket ediyorlar. Parti, demokratik güçlerin «aşğıdan» birliğinin gereğini vurgularken, aynı zamanda partiler düzeyinde işbirliğini de zorluyor ve bu konuda hâlâ sayısız engelin varolması asla onun suçu değildir.

Komünistler, otoriterliğe karşı tüm günlük savaşımın bir birleşik demokratik cephe için yolun açılmasına yardımcı olduğunu söylüyorlar. Bu savaşım geniş bir alanı kaplıyor, ama onun hakkında daha net bir fikir vermek için, temesili erkin otoriter erkin karşısına dikildiği bir alan olan seçimleri alacağım.

Dimarkos'un ya da seçimle gelen yerel yönetim organı başkanının arkasındaki duvarda İsa'nın bir tasviri asılıydı. Bir Komünist ve eskiden fırıncı olan başkanın adı Hristos Raptis'ti.

Yerel özyönetim, rejimi, bir «ikinci otorite» hayaletiyle korkutuyor, bu yüzden de YDP onu gerçek erkten yoksun bırakmak ve merkezsiz otoritenin bir aracı yapmak için hiçbir çabayı esirgemiyor.

Dimitris Sarlis bana şunları anlattı: «Nevar ki, kamuoyu buna hiçbir zaman razı olmayacaktır. Yerel yönetim Ulusal Direniş döneminden bu yana gelen sağlam köklere ve geleneklere sahiptir. Biz ona özerk bir demokratik kurum olarak yaklaşıyoruz. Onun programı seçimler sırasında

(5) 10. Parti Kongresi'ne MK Raporu.

belirlendi ve seçmenlerce onaylandı. Bu yüzdendir ki, Parti Merkez Komitesi yerel yönetim organlarında çalışmayı çok önemli görüyor.»

Selanik'te bu çalışma hakkında olanaklı olan herşeyi öğrenmek için büyük bir özen gösterdim. Kent Parti Komitesi'nde bu çalışmanın sorumlusu Yannis Pappadopulos, Parti'nin önerdiği adayların nasıl titizlikle tartışıldığını anlattı. Bu, Parti toplantılarında kollektif biçimde yapılıyor. Belediye meclislerinin Komünist üyelerine daha çetin sorunlara ilişkin daha iyi bir görüş vermek için, Parti, uzman ekiplerinin yardımıyla, çeşitli belgeler ve çözümler hazırlıyor. Papadopulos, Komünistlerin meclislerde bütün demokratlar arasında işbirliğini sağlamaya, seçim programına sıkıca bağlı kalmaya ve seçmenlerle bağlantıyı sürdürmeye çalıştıklarını söyledi.

Hristos Raptis, Ambelokipi belediye meclisinin 19 üyeden meydana geldiğini, on sandalyenin Komünistlerin, üçünün PASOK'un, altısının da sağcıların elinde olduğunu söyledi. Başka bir deyişle, demokratlar öbürlerinin karşısında çarpıcı bir farkla ağır basıyorlar.

Raptis ilk kez onbeş yıl önce dimarkos olmuş. 1967'de hapse atılmış, ama cunta düştükten sonra geri dönmüş. 1975 ve 1978'de yeniden seçilmiş.

Bunu not düşerken, «öyleyse hiç ara olmadı» diye yorumladım. Raptis, acılı bir alayla «oldu» diye yanıtladı.

Kurallara göre, kasaba ve köy organlarının kararları yukardan kontrol edilir. İl valileri hükümetçe atanır ve seçilmiş memurları askıya alma yetkisine sahiptir. Raptis bu şekilde afarez edilenler arasındaydı. Bir keresinde önesürülen bahane, Kıbrıs sorununun hakça bir çözüme kavuşturulmasını isteyen bir meclis kararıydı, bir başkasında, meclisin İngiliz-Amerika saldırısının yıldönümünü kutlamayı reddetmesiydi.

Yerel organların kendi görüşlerini dile getirme ve ulusal sorunlarda bağımsız bir tavır alma eğilimi merkezsiz otoritenin hoşuna gitmiyor. Bunu, Zarko köy meclisinin konuğu olarak ziyaret ettiğim Teselya'da öğrendim. Son seçimlerde seçmenler bütün YDP adayları ile öbür sağcı adayları bozguna uğratmışlar. Komünistler çoğunluğu kazanmışlar, PASOK da ikinci gelmiş. Meclis köylülere toprak dağıtmayı kararlaştırmış. Yasaların meclise uygun gördüğü biçimde kullanma hakkını verdiği köy toprakları sözkonusu olduğu halde, yüksek makamlar bu önlemi baltalamışlar.

Yerel meclislerdeki Komünistler ve demokratlar, baskı tehdidi altında bile, konularından asla vazgeçmiyorlar.

Raptis, Ambelokipi'de belediye meclisinin gözetimi altında bir ilçe barış komitesinin kurulduğunu söyledi. Meclis, onbinler halinde sürgün-

den geri dönerek yurttaşlık hakkına yeniden kavuşanların bakımını üstlenmiş. Meclisin bu konuya ilişkin kararı, hükümetin bu insanların mülklerini ve yurttaşlık haklarını geri vermesi, onlara maaş bağlaması, vb. üzerinde ayak diriyor. Meclis kendi ilçesinde geri dönen yurttaşlar için elinden geleni yapıyor. Onları kütüğe kaydediyor, bir iş arayıp bulmalarına yardımcı oluyor.

Kısa bir süre önce meclis, gençlerin eğitim ve dinlenme sorununu tartıştı. Veli ve öğretmen komitelerinin, kültür, eğitim ve spor örgütlerinin yardımını gördü. Meclisin kararı bir anaokulu ve üç okulun ivedi olarak gerektiğini bildiriyor; ilçeyi gece kulüplerinden kurtarmak ve oyun alanlarına yeraçmak için yakındaki askersel kampın işgal ettiği alanı daraltmak konusunda diretiyor.

Raptis, «bu kararlar için vargücümüzle savaşmamız gerekiyor» dedi. «Reddedilebilirler. Güçlüklerimizi seçmenlerden saklamıyoruz. Bunun da ötesinde, onların yardımını sağlamaya çalışıyoruz. Halk bizi anlıyor ve güçlü destek veriyor.»

Bu yoğun destek, yerel özyönetimde seçimden seçime büyüyen demokratik güçlerin kazanımlarında görülüyor. 30'un üzerinde kasabada Komünist belediye başkanı var. Demokratik blokun (YKP de içinde) 1978'de 48 belediyede liste çıkardığı Kuzey Yunanistan'da, 37 belediyede sandalye kazandı ve 25'inde de çoğunluğu elde etti. 478 bucakta yarıştı, 402'sinde sandalye kazandı, 231'inde de çoğunluğu ele geçirdi. MK'nin Kuzey Yunanistan Bürosu Komünistlerin elinde bulundurduğu sandalye sayısına ilişkin olarak, bana şu verileri sundu:

Seçilenler

	Belediye Başkanı	Bucak Meclisi Başkanı	Belediye Meclisi Başkanı	Bucak Meclisi üyesi	Toplam
1975	5	40	86	146	277
1978	10	91	156	496	753

MK Politik Büro üyesi, MK'nin Kuzey Yunanistan Bürosu Sekreteri Kostas Çolakıs şunları söyledi: «Programımıza sempati duyan, ama öbür demokratik partilere oyyeren birçok kişi biliyoruz. Bunun nedeni, Komünistlere oyyerirlerse koğuşturmaya uğrayabilecekleri korkusudur. Bu yüzden, seçim sonuçlarının Partimizin gerçek etkisinin aynası olduğunu savladıkları zaman, bunu ciddiye almayın. Ama, seçimlerin büyük ölçüde seçmenlerin bir 'kapisisi' ya da bunun gibi şeyler olduğunun söylendiği

durumları da biliyoruz. Seçmenlerin bir durumda kimi adaylardan, başka bir durumda öbürlerinden yana çıktığı savlanıyor. Biz, hiçbir seçmenin, Komünistleri yeğledikten sonra, yönelimini değiştirdiğini duymadık. Bu, sendika seçimlerinde de böyledir.»

Ulusal bağımsızlık, emekçi halkın ivedi gereksinimlerinin karşılanması ve daha geniş demokrasi için verilen üç yönlü savaşımında, YKP önceliği demokrasi savaşımına veriyor. Bunun nedeni, katılan güçlerin gücünün ve Yunanistan'ın şimdiki ve gelecekteki sorunlarının çözümü için perspektifin bu alandaki kazanımlara bağlı olmasıdır.

Komünistlerin legalite koşullarında çalışması yeni bir Yunan gerçekliğidir. Birçok kısa dönem dışında, bu, YKP'nin altmış yılı aşkın tarihi boyunca ilk kez açığa çıkışıdır. Bununla ilgili olarak birkaç tamamlayıcı çizgi eklemek istiyorum.

Atina Parti örgütü bana, Komünistleri büyük bir toplantıda görme fırsatı sağladı. Toplantı, tıklım tıklım dolmuş Chatzi Christou sinemasındaydı. Dinleyiciler yaşları bakımından son derece karışık. Aralarında, olay dolu bir yaşamı geride bırakmış olanlar ve çocukluktan daha yeni çıkmış olanlar vardı. Bu belki de Parti'nin bugünkü bileşiminin çarpıcı bir özelliğiydi.

Parti'nin safları arasında, düşlenebilecek bütün sınamalardan (yeraltı çalışması, gerilla savaşı, hapis, sürgün) geçmiş mükemmel bir savaşçılar kadrosu hâlâ etkinliğini sürdürüyor. Not defterimin sayfalarını karıştırınca, karşılaştığım bütün kadro üyelerinin bu acı dolu kaptan son damlasına dek içmiş olduğunu görüyorum. YKP MK Sekreteri ve Politik Büro üyesi Antonis Ambatielos: ömürboyu hapse çevrilen bir idam hükmü. MK Politik Bürosu ve Sekreteryaya üyesi, Atina Parti Örgütü Sekreteri Loula Logara: haptise sekiz yıl, sürgünde dört yıl. MK üyesi «Rizospastis» kadrosundan Georgis Moraitis: zindanda ve çalışma kampında 15 yıl. MK üyesi, Teselya Parti Örgütü Sekreteri Nikos Genas: 5 yılı ölüm hücresinde geçen 11 yıl hapis. Bu kasıtlı bir seçme değil, yalnızca gezim sırasında ilişki kurduğum kimselerin bir listesi.

Bu insanlar, Parti'nin belkemiğidir. Gençlere gelince, bunların çoğu son yıllarda üye oldular. Birkeresinde, Selanik'te, 1975'den 10. Kongre'ye kadar, yani üçbuçuk yıl içinde Parti örgütünün yüzde 450 büyüdüğünü söylemişlerdi. Parti şubelerinde, 30–40 yaş arasındaki Komünistlerin üye sayısının % 80–90'ını oluşturması kural. Buna bir de şimdi ülkenin en büyük gençlik örgütü olan Yunanistan Komünist Gençliği'ni ekleyin.

Kendileriyle konuştuğum yoldaşlar, işlerin çoğu kez gerektiği gibi yürümediğine birçok kez işaret ettiler. Bu, hem dış güçlüklerden, hem de komünistlerin kendi hataları, zayıf noktaları ve eksikliklerinden ötürü böyledir. Benden bunlara gözümü kapamamamı rica ettiler. Güçlükler ve

aynı zamanda apaçık hatalar zayıf noktalar ve eksiklikler kesinlikle var. Ama, geçtiğimiz beş yılda Parti'nin güç ve etki kazandığı her türlü kuşunun ötesindedir. Parti tüm ülkeyi kucaklayan bir şubeler ve gruplar ağı kurmuş, hemen bütün demokratik yığın örgütleriyle bağlarını genişletmiştir. Komünist strateji ve taktikler, Marksizm-Leninizmin Yunan gerçekliklerine ardıcıl ve yaratıcı bir biçimde uygulanmasına dayanıyor. Erkek ve kadın emekçilerin Yunanistan'ı YKP'nin «Halkla birlikte, tekelere karşı» belgisini biliyor.

TÜSTAV

Komünistler ve Kadın Hareketi

8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü ⁽¹⁾ öncesinde, Irak Komünist Partisi'nden NAZIHA DULEYMI ile İsveç Komünistleri Sol Partisinden RODNY ÖHMAN derginin yazı kurulunda bir araya gelerek, kapitalist ülkelerin kadın hareketinde komünistlerin çalışmasıyla ilgili sorunlar üzerine görüş alışverişinde bulundular.

Günümüzdeki Sorun

N. Duleymi – Ülkelerimiz koşullarında, birbirine hiç benzemeyen sorunları incelemek ilginç olduğu denli, zor olsa gerek, diye düşünüyorum.

R. Öhman – Gerçi sorunlar birbirlerinden önemli farklılıklar gösteriyorlar ama, özellikle, bu sorunlara ve komünistlerin kadın hareketinde yürüttüğü faaliyete yaklaşım konusunda bir çok ortak noktalara sahip olduğumuz kanısındayım.

Kadın sorunu İsveç'in politik yaşamında giderek artan bir önem kazanıyor. Biz komünistler, bu sorunun, ancak yeni toplumsal düzenin kurulmasından sonra çözüme kavuşacak olan işçi sınıfının genel sorunlarının bir parçası olduğunun bilincindeyiz. Bu perspektifi her zaman akılda tutmakla birlikte, kadın hakları için savaşımın her aşamasında, somut koşulları göz önünde bulundurarak, bu savaşımı nitelik bakımından yeni bir düzeye yükseltecek istemler öne sürmeye gayret ediyoruz.

Kanımcıca, toplumsal planda son yıllarda en çarpıcı değişikliklerinden birisi ücretliler arasında kadın oranının artmasıdır. Şimdi 20 ila 59 yaş arası İsveçli kadınların % 71'i (16 ila 74 arası kadınların ise % 64'ü); çalışma yaşamı içindedir; araştırmalar, ev kadınının çoğunluğunun çalışmak istediğini kanıtıyor. Görebildiğim kadarıyla, işçi sınıfı içindeki kadınların sayısının hızla büyümesi öteki gelişmiş kapitalist ülkelerde de söz konusudur. ABD'nde istatistiklere göre kadınların % 50'den çoğu ücretli olarak çalışıyorlar; kadınların tüm emekçiler içindeki oranı % 41'e

⁽¹⁾ 1910 yılında Kopenhag'ta toplanan Uluslararası Sosyalist Kadınlar 2. Konferansı'nda Klara Zetkin'in önerisiyle, bu günün her yıl kutlanması kararlaştırıldı. Almanya, Avusturya, Macaristan, ABD, Hollanda, Rusya ve İsviçre kadınları 8 Mart 1914'den sonra bu günü kutlamayı gelenek haline getirdiler. Sosyalist olmayan ülkelerde 8 Mart, kadınların toplumsal ilerleme ve hakları için savaşım günü olarak kutlanır. Belgiler somut duruma göre değişir. 8 Mart, tüm ülkelerde, barış savaşımında kadın dayanışması bayramıdır. – *Yayınıcı*.

ulaşmıştır. Resmi verilere göre, FAC'nde kadınlar ülkenin etkin nüfusunun 1,3'ünü oluşturuyorlar (aynı zamanda, sayıları yaklaşık bir milyona varan işsizlerin yarısından fazlasının kadınlardan oluştuğunu belirtmek gerek).

Kadınların bu hızlı proleterleşme süreci hiç de geçici bir olgu değildir: Bu, bilimsel teknik devrimin ve hak eşitliği savaşımının bir sonucudur ve bu savaşıma sıkı sıkıya bağlıdır. Kadınların toplumsal durumunun değişmesi, kendi yönünden, işçi sınıfı hareketinin doğasına, sendikal ve politik eylemlere yansıyor, kadınları etki altına almak için partiler arası savaşımı daha keskinleştiriyor.

Belediye ve parlamento seçimlerinde kadın adayların çoğalması yönünde bir eğilim vardır. Belki farketmişsinizdir, İsveç'in son hükümetlerinde, öncekilerden daha çok kadın bulunuyor. Kanımca, kadınların yer almadığı hükümetlerin bütünüyle normal bir olgu olarak kabul edilmesinin üzerinden çok sular aktı.

Daha, değişik olgular da gösterilebilir: Şimdi rahipler zümresi içinde bile kadınlara rastlanıyor. Eskiden bu kabul edilmez bir şeydi ama hükümet bu konuda özel bir karar aldı. Hatta bir keresinde, bir kadın piskoposlar kuruluna adaylığını bile koydu.

N. Duleymi – Peki, bu adaylık kabul edildi mi?

R. Öhman – Oy verecek olan papazlar bunun önüne geçmek için her şeyi yaptılar: «vicdanları» buna izin vermiyordu.

Burjuva demokratik kurumların çerçevesini aşmayan bir takım ilerici değişikliklerin önemini kuşkusuz abartmamak gerekir. Genellikle burjuvazi, bu yoldan, kamuoyunun dikkatini daha önemli sorunlardan saptırmaya çalışıyor. Mesleksel oluşum ve emek gücünün dağılımı alanlarında pratik gösteriyor ki, geçmişin gelenekleri hâlâ canlıdır. Ülkemizdeki kreş ve yuva yetersizliği, kadınların çoğunu, ev işleriyle çalışma yaşamını bir arada yürütme olanağından yoksun bırakıyor. Bu nedenle kadınlar günümüzde, insan onuruna yaraşır, sağlıklı koşullarda yaşama ve çalışma hakkı hareketinde epey etkin bir rol oynuyorlar. Ne var ki, sürecin bir çok yönleri vardır. Kadınların çıkarlarını etkin biçimde savunma arzusu ile savaşımın görev ve yollarının, eşitsizliğin gerçek nedenlerinin duruca kavranması her zaman eş düzeyde olmuyor.

İşçi sınıfı içinde kadın oranının genişlemesinden söz ederken, bu sınıfın kendi toplumsal yapısının özlü biçimde değişim halinde olduğunu görmemezlik edemeyiz. Üretimin büyük ölçüde yoğunlaşması, bir çok eski iyelik sahibini ücretli durumuna düşürüyor. Küçük burjuva görüşler bu çevrede kendilerine kolayca yer buluyor. Bu yeni katmanlar, bir bütün olarak toplumsal yaşam üzerinde ve özelde kadın hareketi üzerinde önemli bir etki yapıyorlar.

Belirli bir modernleşmeye karşın, kadın erkek ayrımını ve cinsel sorunu kadınların kurtuluşu sorununun önüne koyan, çok sayıda küçük burjuva feminist teoriler vardır. Burjuva ideologları kadın hareketine bu doğrultuyu yerleştirmeye ve hareketi keskin sosyal-politik sorunların çözümünü için savaşımdan saptırmaya uğaşıyorlar. Öte yandan, işsizliğin yaygınlaşmasıyla, (kadınlar arasında özellikle yaygındır) evinin kadını, çocuklarının anası imgesi yeniden idealize edilmeye çalışılıyor. Bunun sonucu olarak, kadın hareketindeki görüşler aşırı tutuculuk ile köktenci feminizm arasında dalgalanıyor.

Bütün bunlar, kadınların kurtuluşu sorununun, ne denli özgül olursa olsun, ancak sınıfsal yaklaşım yoluyla gerçek bir çözüme kavuşturabileceğini teorik ve pratik planda, açıkça kanıtlanabilir. Sahip olan komünistlerin, kadın hareketinde çalışmasının günümüzde ne kadar önemli ve zorunlu olduğunu gösteriyor.

N. Duleymi – Bizde, Irak'ta, kadın hareketi, emekçi yığınların eseri olarak, genel demokratik hareketin doğuşu ve gelişmesine sıkıca bağlı biçimde doğmuş ve yayılmıştır. Kadınların savaşımı sömürgecilığe, askersel üslaba, Bağdat Paktına karşı yürütülen eylemlerden ayrı değildir. Bu nedenle, günümüzde kadın sorununu, gerek ideolojik, gerek pratik planda, ülkenin ekonomik, toplumsal ve politik gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak ele almak gelenek olmuştur.

Tabii ki kadınlar, çözümlü özel bir yaklaşım gerektiren özgül sorunlarla karşı karşıyadırlar. Bana kalırsa, kadınları gerçekten demokrasi ve sosyalizm savaşımına kazanmak yalnız böyle olanaklıdır.

Hareketimizin oldukça geri koşullarda doğduğunu unutmamak gerekir. O zamanlar kadınlar, kocalarından ya da anababalarından izin almadan toplantıya ya da gösteriye katılamıyorlardı. Bir çoğu toplumsal yaşamdan soyutlanmış, dört duvar arasında kalmaya mahkumdu. Bu yüzden, şimdi temel sorun toplum yaşamında kadının rolünü yükseltme yolunu bulmaktır.

Bugünkü durumda, sanayi işletmelerinde ya da hizmetler kesiminde çalışan kadınların oranı işçilerin ve memurların toplam sayısının % 13'ünü oluşturmaktadır. Bu sayı, sizin verdiğiniz sayıyla karşılaştırılırsa, Irak'ta, henüz uzun bir yolda ilk adımların atıldığı görülür. Kuşkusuz, Irak'ta kırk yıllık bir tarihi olan kadın hareketi bir çok önemli başarılar elde etmiştir. Eğitimsizliğe karşı büyük bir savaşım kampanyası yürütülmüştür; meslek sahibi kadınların sayısı artmıştır. Kadınlar artık üretimin yeni sektörlerinde ve hizmetler alanında çalışıyorlar. Toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınlara rastlanabiliyor. Bununla birlikte, bu, kadının bütün haklarını elde ettiği ya da ekonomik, politik ve toplumsal yaşamda kadının rolünün yükselmesini sağlayan her şeye sahip olduğu anlamına

gelmez. Politik, dinsel ve ulusal planda ayrımcılık hâlâ sürüyor. Irak kadınlarının erkeklerle gerçekten eşit haklara kavuşması için daha yapılacak çok şey var.

Gelişme yolundaki ülkelerin kardeş partilerinden bir çok yoldâşla konuşma olanağı bulduğumda şuna inandım ki, burada incelediğimiz sorunu ortaya koyuş tarzı bakımından pek çok ortak noktalara sahibiz. En başta kadınları etkin biçimde toplumsal yaşama sokmak için uğraş veriyoruz. Açıktır ki, gerçek kurtuluş, yetenekleri ne olursa olsun üç beş kadının değil, geniş kadın yığınlarının toplumsal yaşamın tüm alanlarına katılmasını içerir.

R. Öhman – Sanırım şu konuda ikimiz de aynı düşüncededeyiz: kadınlar, yeteneklerini daha tam biçimde sergileyebilmek ve hem toplumda, hem de ailede yeni bir duruma kavuşabilmek için yaşamda etkin bir konum almak zorundadırlar; ve kadınların istemlerinden yola çıkarak, onların demokratik değişim özlemini, politik ve toplumsal ilerleme için savaşıma dönüştürülebilecek olan kesinlikle komünistler olacaktır.

Parti Nasıl Hareket Ediyor?

N. Duleymi – Irak'ta kadın hareketinin gelişiminin değişik aşamalarında Partimizin faaliyeti başlıca üç yol izlemiştir.

Birinci yol kadının kurtuluşu sorununa ilişkin Marksist-Leninist görüşleri ve ilerici fikirleri yaymayı, bu sorun ile genel yurt sorunları, işçi ve köylülerin sınıf savaşımı arasında bağ kurmayı amaçlıyordu.

İkinci yol, somut belgeler programının formüle edilmesine bunların geniş emekçi kadın yığınlarına açıklanmasına, kadınların durumunun ve günlük yaşamda karşılaştıkları sorunların, görüş ve fikirlerinin incelenmesine dayanıyordu.

Üçüncü yol, örgütlenmeyi hedefliyordu. Biz, kadınların yalnızca demokratik örgütlerin faaliyetlerine katılmasına değil, aynı zamanda onları Partimize çekmeye çalışıyoruz. Çünkü, pratik, komünist kadınların, barış ve sosyalizm için, kadınların hakları ve çocuklarının geleceği için savaşıma canlılık katan bir güç ve kadın hareketinin eksenini ortaya koyuyor.

Anımsıyorum, 50'li yılların başlarında, Irak Kadınlar Ligi'nin kurulmasına karar verildiğinde, güneşini bir arkadaşımın evinde toplanıyor (kimi zaman bu toplantılarda 30 kadar kişi bulunuyordu) ve en yakıcı sorunları tartışıyorduk. Toplantılara ev kadınları, işçi ve memur kadınlar katılıyordu. Aile durumunu, çalışma koşullarını, toplumun kadın karşısındaki tutumunu görüştüyorduk. Böyle birçok toplantı düzenledik, kadının

toplumsal durumunu iyileştirmek için çözümlenmesi gereken en ivedi sorunlar üzerine bir fikir edindik. Sürekli gelişen kadınların demokratik örgütlenmesini programa başladık. Programın gerçekleştirilmesi sırasında yeni sorunlarla karşılaşılıyor ve bunlara çözüm yolu arıyoruz.

İnanıyorum ki, Partimiz, yalnızca, ilerici kadın örgütlerinin programlarının hazırlanmasında büyük bir rol oynamakla kalmamıştır: Irak'ta bir bütün olarak kadın hareketi Partimiz tarafından önesürülen istemler çerçevesinde gelişmiştir. Bununla birlikte, kadın hareketinin amaçları komünistlerin önesürdüklerinden pratikte ayrı tutulamayacağı halde, Partinin istemleri, doğaldır ki, daha öteye uzanmaktadır.

Nitekim kadınlar, bir bütün olarak demokratik yığın hareketinin istemlerinin formüle edilmesinde ve gerçekleştirilmesinde yer alabiliyorlar. Ama, kadınların olanakları belli ölçüde sınırlıdır. Köylü kadınları ele alalım. Onlara okuma-yazma ve bir meslek öğretmek yetmez. Önemli olan bu değildir. Bizim görüşümüze göre, köylü kadınların tarım kooperatiflerinin ve kollektif çiftliklerin faaliyetine, bu kuruluşların politika ve planlarının biçimlendirilmesine etkinlikle katılmaları zorunludur. Bu, eşit ücret ve hak savaşımı için de geçerlidir. Oysa, bugün, resmi kadın örgütleri sorunun özellikle birinci yönüne ilişkin belgeler önesürüyorlar: okuma-yazma bilmezliğin yok edilmesi, halk sağlığının örgütlenmesi.

Daha önce belirttiğim gibi, Partimiz, kadınların evin dört duvarı arasından çıkmasına, çalışma ve toplum yaşamına katılmasına yardımcı olmayı zorunlu sayıyor. Ne var ki, bu katılımın kendisi, genellikle salt bir ekonomik sorun gibi ele alınıyor. Biz sürekli olarak şunu belirtiyoruz: Ekonomik faaliyet ve üretimde kadınların rolünü yükseltmekle yetinmeyerek, ki bu kurtuluş yolunda gerçek bir öneme sahiptir, kadınların ülkenin sosyal-politik yaşamına, ekonomik politikanın ve planların belirlenmesine ortak olmasını sağlamak gerekiyor. Başka bir deyişle, kadın hareketinin içeriğinin geliştirilmesi sözkonusudur. Komünistler, bu görevin yerine getirilmesine geniş ölçüde yardımcı oluyorlar.

R.Öhman – Tartışmaya gerek yok ki, somut sorunlarla ilgili somut eylemler giderek önem kazanıyor. Yığinsal kadın hareketi içinde yürüttüğümüz pratik çalışmada dikkati, günümüzün ön plana çıkan sorunları üzerinde yoğunlaştırıyoruz. Barış için savaşım başta gelen sorundur. Bugün, hiçbir ilerici hareket bu sorunun dışında kalamaz. Geçen Aralık ayında, 20.000 kadın termonükleer silâhın yasaklanması ve silâhsızlanma istemiyle Stockholm sokaklarında yürüyüş yaptı. Bu savaşımın amaçları kadınlara özellikle yakındır ve kavranabilir. Onlar, emperyalizme ve onun başlattığı silâhlanma yarışına karşı savaşımında özgül bir rol oynayabilirler. Öte yandan, kadınların barış hareketine katılması, politik bilinçlerinin hızla gelişmesine yardım ediyor, eylemleriyle, kimi örgüt ve gruplarca savunulan özgül çıkarların çerçevesini korkusuzca aşma olanağını yaratıyor.

Komünistler, kadın hareketini barış savaşımına daha sıkıca bağlayarak, bu hareketin faaliyetine büyük katkılar yapabilirler. Eğer bu sorunlar, kadınların savaşım alanının doğal bir parçası haline gelmemişse, bu savaşımın perspektifi ve geleceği olamaz.

Ülkemizde, artan işsizlik koşullarında özel bir anlam kazanan, varolan iş alanlarını koruma ve yenilerini yaratma sorunu gibi çok ağır bir sorun vardır. Çocuk kuruluşları, daha çok sayıda hastane, daha iyi düzenlenmiş konutlar inşa ederek yeni iş alanları yaratılabileceğini savlıyoruz. Bizim hesaplarımıza göre, önümüzdeki yıllarda, kirası ucuz ve herkesin oturabileceği düzeyde 300.000 konut inşa etmek gerekiyor.

Ülkemizde kadınların bölümsel işsizliği yığınsal bir olgu halini almıştır; bunun da ötesinde patronların, yarım gün çalışan kadınlara bağlanan toplumsal ödenekleri ve hakları kısıtlama eğilimi büyüyor. Komünistler ve ilerici kadın hareketi buna enerjik biçimde karşı çıkıyorlar.

Kadınların toplumsal sorunları, Partimizin programında yer alan görevler arasında önemli bir yer tutuyor. Aynı zamanda, daha önce söylediğim gibi, kadın çalışmasına özgü özellikleri de hesaba katıyoruz. Bu özellikler nelerdir?

İşçi sınıfının çekirdeğinin yalnızca küçük bir bölümünü oluşturmaları nedeniyle, kadınların sermaye karşısındaki tutumları genellikle erkeklerden biraz farklıdır. Kadınların % 70'inin yaptığı işi daha çok ev uğraşlarının bir uzantısı olarak kabul etmek gerekir. Kadınlar, küçük işletmelerde ya da ev işine benzeyen işlerde çalışarak, emek sermaye karşıtlığını, büyük sanayi işletmelerinde çalışan erkekler kadar şiddetle duymuyorlar. Bu nedenle, onların sınıf bilincini yükseltmek için en etkili yol ve yöntemleri bulmak başlıca görevlerimiz arasındadır.

Sendikalardaki çalışma özel bir önem taşımaktadır. Kadınların sendikal faaliyetlere daha etkin biçimde katılması ve bu amaç için elverişli koşulların yaratılması gerektiği görüşünü savunuyoruz. Sendikalar, kadınların istemlerini küçümsemek bir yana, tersine, bunları ısrarla savunmalıdır (nitekim 70'li yıllarda, ülkemizde, kafa emekçilerini, konfeksiyon ve temizlik işçilerini örgütleyen sendikalar özellikle etkin bir rol oynadılar). Sendikaların eski belgisi olan «örgütsüzleri örgütlemek» belgisi öncelikle küçük işletmelerde, hizmetler alanında, mağazalarda, idarelerde sendikalı olmayan işçileri hedef almalıdır. Bunun anlamı şu ki, en başta çalışan kadınları örgütlemek gerekiyor. Kuşkusuz, bu görevin başlanması yalnızca ekonomik alanda değil, toplumsal ve politik alanda da işçi ve kadın hareketine yeni güçler kazandıracaktır.

N. Duleymi – Sendikalardaki çalışmadan söz ederken, günümüzde sözlerle davranışların birbirine aykırı düşmemesinin büyük önem taşıdığını belirtmek isterim. Örneğin, ülkemizde, çalışma, toplumsal faaliyet ve sos-

yal güvenlik ile ilgili yasalar çıkarılmıştır ve bu yasalar gereğince kadınlar da belirli haklardan yararlanmaktadırlar. Gelgelelim, pratikte, bu yasaların içeriği ile uygulanışı arasındaki çelişkiler gün be gün daha çarpıcı hale geliyor.

Nitekim, eşit işe eşit ücret ilkesi yasada yer alıyor. Ama üretimin birçok dalında, gerek devlet sektöründe, gerekse ve özellikle özel sektörde, bu ilkeye uyulmuyor. Patronlar bunu çarpıtmak için binbir türlü yola başvuruyorlar. Her fabrikada kreş bulunması zorunluğunu koyan yasayı ele alalım. Yasada, bu kuruluşlardaki çalışma saatlerine kadar, herşey önceden saptanmıştır. Durum böyleyken, işletmelerde bir tek kreş açılmamış olduğunu söyleyebilirim. Zaten, ülkede, genel olarak kreşlerin sayısı da çok azdır.

Birçok şey sendikaların kararlı ve tutarlı olmasına bağlıdır. Biz sürekli olarak kadınları sendikaların faaliyetlerine katılmaya, sendikaları ise çalışan kadınların haklarını daha enerjik biçimde savunmaya çağırıyoruz.

R. Öhman – Ben, sözlerinize şunu ekleyeceğim: Bütün alanlarda ve tüm çalışan kadınların haklarını savunmak. Ülkemizde göçmen işçiler sorunu en güncel sorunlardan biridir. İsveç'te yaşayan sekiz milyon kişiden bir milyonu birinci ve ikinci kuşaktan göçmendir. Nüfusun bu kesimiyle ve özellikle, ki bu oldukça zordur, ülkemize büsbütün başka alışkanlıklarla ve genellikle ataerkil göreneklerin güçlü olduğu ülkelere gelen kadınlarla bağ kurmak büyük önem taşıyor. Bu kadınlar için, ana dilde öğrenim yapma hakkını istemek, onları İsveççeyi öğrenme olanağına kavuşturmak, İsveç'te varolan toplumsal haklar konusunda bilgilendirmek ve bunlardan en iyi biçimde yararlanmasını sağlamak zorunludur. Bizim görüşümüze göre, yabancı işçilerin hakları üzerine duyurular ve broşürler yayımlamak yeterli değildir. Somut bir savaşım yürütmek, dil kursları açmak, bu kişiler için danışma büroları kurmak gerekiyor. Parti bu çalışmaya büyük özen gösteriyor.

Ülkemizde, çeşitli ahlak bozuklukları, pornografi, gencecik kızlar ve hatta çocuklar arasında fahişeliğin yaygınlaşmasıyla ilgili ciddi kaygılar doğuruyor. Bu temel üzerinde «kara sermaye» koca bir sanayi oluşturdu. Açıktır ki, komünistler ve ilerici kadın hareketi bu sorunları suskunlukla geçiştiremezler. Kadın onurunu ve çocukların sağlıklı bir ortamda yaşama hakkını savunuyoruz; bu karanlık işlere kesinlikle karşıyız.

N. Duleymi – Kanımca, Partinin önesürdüğü somut istemler ve sorunlardan söz ederken, bu sorunları çözüme bağlamanın, halkın değişik kesimlerine yaklaşım sağlamanın, onların psikolojisini ve derslerini anlamının yollarını arayıp bulmak özel bir öneme sahiptir.

Sözgelimi ülkemizde köylüler arasında çalışma çok önemli bir sorundur. Bu alanda kendi deneyimimi anımsıyorum. Irak'ta köyler birbirinden

çok uzaktır. Kadınlar arasında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı epey yüksektir. Köylü kadınların toplumdaki yeri, toplumsal yaşama hertürlü katılımlarını hemen hemen olanaksız kılmaktadır, en bilinçli kadınlar için bile bu böyledir. Köylü erkekler sömürdüklerinin bilincine varsalar bile, bu bilinç kadınlara dek ulaşmaz. Köye yabancı olan bizler için kadınları biraraya toplayıp, onlarla konuşmak çok zordu. Öğretmen, hekim, ebe gibi kırsal yaşantıya sürekli ve sıkıca bağlı birini bulmak gerekiyordu. Ama onlar bile her zaman köylülerle ilişki kurmayı beceremiyorlardı. Son zamanlarda, Parti yoldaşımız olan köylüleri, ailelerini kadın hareketine sokmaya ikna etmeyi başardık.

Kuşkusuz, Irak kırsal, sözgelimi 20 yıl önceki gibi değil, ama sorunlar bugüne dek aynı güçlüklerle, değişmeden duruyor. Kadınların % 45-50'si pratik olarak bir ücret almadan, ailenin üyesi sıfatıyla, tarlada çalışıyorlar. Kadınlar kooperatife giremezler; buna izin verildiği durumlarda, bir parça toprağa sahip olmak gerekiyor (bu, genel kural olarak, aile reisi öldüğünde gerçekleşiyor). Gerçi kadınlar tarım işçisi olarak da çalışıyorlar ama, bu, mevsimlik ve çok düşük ücretli bir iştiir.

Partimiz, tarım reformu yasasında değişiklik önererek, kadının tarlada çalışmasının, erkeklerle eşit olarak, ücrete bağlanmasını; toprak sahibi olma, üretim kooperatifine ve devlet işletmesine üye olma hakkına kavuşmasını istedi. Parti, uzun süredir, ya doğrudan doğruya ya da demokratik örgütler aracılığıyla, (gizlilik koşullarında ve yasal yollardan) medeni kanunun kadın haklarını savunması ve hak eşitliğini güven altına alması için savaşılmaktadır. Öte yandan, bu sorunların çözümünde ilerlerken atılan her somut adım, söylenen her doğru söz, bu savaşıma özgül bir katkı oluşturuyor. Kırsal alanda, hâlâ yaşayan ataerkil gelenekleri ve görüşleri, paslanmış gelenekleri, çürümüş önyargıları yoketmek gerekiyor.

R. Öhman – Sanırım, halkın değişik kesimlerini temsil eden, işçi, köylü, öğrenci, memur, ev kadını, olabildiğince çok sayıda kadının hak eşitliği ve toplumsal ilerleme savaşımına katılması, günümüzde, ayrı ayrı biçimlerde de olsa, her ülkede kendini dayatan bir sorundur. Buradan bir başka sorun ortaya çıkıyor: Kadın hareketinde çalışan komünistler ile halkın farklı kesimleri ve katmanları üzerinde etkili olan öteki partiler ve yığın örgütleri arasında işbirliği sorunu.

İşbirliği Sorunu

N. Duleymi – Bu konuda, ne yazık ki, ancak geçmişin deneyimine başvurabileceğim. 1968'den önce, kadın örgütlerinde öteki partilerin temsilcileriyle işbirliği yapıyorduk. (Doğrusu o dönemde İKP içinde kadın-

ların oranı çok düşüktü, ama o günden bu yana durum değişti: 1974'te kadınlar % 7, 1978'e doğru % 17'lik bir oran oluşturuyorlardı). Bu işbirliği tüm kadın hareketini kapladı, yalnız kadın hakları için savaşım alanında değil, başka birçok alanda da işbirliği yapıldığını görmek olanaktı. Bu işbirliği kimi zaman geçici, kimi zaman daha kalıcı bir nitelik taşıyordu ama temel olan, yığınsal bir düzeyde, parti üyeleri düzeyinde gerçekleşmiş olmasıydı.

Irak'ta bütün partiler kadınların eşitliğini savunuyorlar, bu gerekliliği tanımayan politik güçlerin sayısı azdır. Ama, bu partileri, yurtsever faaliyetin içine çekmek için az uğraşmadık. Sonra durum değişti. Özellikle son on yılda kadın hareketinin gelişiminde engeller çıktı. Toplumsal yığın örgütleri üzerine bir yasa çıkarıldı. Yasaya göre, toplumsal yaşamın her alanında bir tek örgüt kurulabiliyordu, ötekiler yasaklandı. Bu tek örgüte yalnız Baas yanlıları üye olabiliyordu. Dolayısıyla bu örgüt Baas partisinin politikasını uygulamaya yarayan bir araç haline geldi. Bu örgütün dışında bir politik faaliyet yürütmeye yeltenenler yasanın hükmüne uğradılar.

Resmi yığın örgütleri kurmaya izin veren yasa onların amaçlarını ve tüzüklerini de belirliyordu. Böylece, bunlar, örgütlerin üyelerince, sözcüleri tarafından değil, tepeden inme yollardan hazırlanıyordu. Sonuçta, kadın örgütlerinin gelişmesi, değişik görüş ve inançlardan kişilerin bu örgütlerin faaliyetlerine katılımı azaldı, hatta tam anlamıyla durdu. Yine de belirtmek isterim ki, ilerici güçler savaşımı sürdürüyorlar.

Bu yasalar çıkarılmadan önce Partimiz, demokratik bir temelde, tüm kadın hareketinin birleştirilmesi için bir formül bulunmasını istedi. Yasalar kabul edilirken bu istem dikkate alınmadı. Ulusal İlerici Yurtsever Cephe'nin kurulmasından sonra Parti, Cepheye katılan güçleri kadın hareketinde işbirliğine özendirme görevini edindi. Ama, birçok politik nedenlerle, özellikle demokrasinin olmayışı yüzünden, bu sorunu çözümlenemedik. Şimdiyse, cephe varlığını yitirdiği için (geçen yıl) Parti, kadın hareketindeki yoldaşlarımızı, Irak Kadınlar Ligi'ni yeniden faaliyete geçirmeye çağırıyor.

Politik ayrımcılık nedeniyle, binlerce Iraklı kadın, çalışma ve öğrenim hakkından, çocuklarını barış ve dostluk ruhunda eğitime olanağından (çünkü Baasçı öğretim ve eğitim sistemi şovenizmle yüklüdür) yoksundur. Politik gerekçelerle yüzlerce kadın zulüm görmüş, hapse atılmış ve işkenceye uğratılmıştır. Kadınların ve tüm emekçilerin haklarını güven altına almanın tek yolu olan demokrasiyi yeniden kurmak için savaşım temel gündemdir.

Biz kadınlar, ilerici kadın hareketinin gelişmesi ve ilerlemesi için, ka-

dınların politik haklarının ve bu arada kendi yasal örgütlerini kurma hakkının tanınmasını istiyoruz.

R. Öhman – Ben, bizdeki durumun büsbütün farklı olduğunu belirteceğim. Bazı istisnalar dışında, geleneksel burjuva kadın hareketi gitgide daha sıkı biçimde burjuva partilerine bağlanıyor. İşçi hareketi içinde, onun politik örgütleri ile kadın örgütleri arasında ilişkiler güçleniyor. Demokratik görüşleri paylaşan ve başkaca hiçbir örgüte üye olmayan kişilerden oluşan bağımsız kadın dernekleri ve grupları önemli bir rol oynamaya devam ediyorlar. Genç emekçi kadınların önemlice bir bölümü yenifeminist grup ve akımların etkisinde bulunuyor.

Bu, hiçbir partiden olmadıkları halde, sosyalist ülkeleri benimseyen kadın hareketinin ilerici kesimlerindeki çalışmanın ve ilişkilerin büyük bir önem kazandığını anlamak için yeterlidir. O yüzden, yenifeminist örgütlerle olan bağları da korumak gerekiyor. Gençlerin çoğu feministleri, kadının kurtuluşunun gerçek savaşçıları olarak görüyorlar. Onlara, bu soruna doğru yaklaşımın nasıl olduğunu anlatmak için çok çaba harcamamız gerekiyor. İsveç Kadınları Sol Birliği gibi kimi demokratik örgütlerde bir ayrışma süreci gözleniyor ve bu süreç içinde çok sayıda kadın militan işçi partilerine giriyor. Örneğin Partimizde, aydınların oranı, son on yılda % 26'dan % 37'ye yükselmiştir. Komünist Gençlik Örgütü'nde genç kızların oranı % 50'dir.

Burada, feminist hareketin değişik görünümleri üzerinde durmayı gerekli görmüyorum. Besbelli ki, ayrımcı, feminist, küçükburjuva görüşlerle savaşmak zorunludur. Çünkü bu görüşler emekçi kadınların etkili bir ortak savaşım yürütme yeteneğini azaltıyorlar. Bununla birlikte, kendimizi, feminist örgütlerin etkisi altındaki yığınlardan ve hiçbir partiye ve feminist örgüte üye olmadan, sözelimi doğanın korunmasını amaç edinerek kendi hareketlerini oluşturan çeşitli etkin kadın gruplarından soyutlayamayız. Bu çevrede çalışmanın yollarını bulmaya çabalıyoruz: Kadınların en fazla önem verdikleri sorunlarla ilgili olarak, çeşitli örgütlerle, hatta burjuva partilerinin etkisinde bulunan örgütlerle bir işbirliğini sağlama uğraşı içindeyiz.

Barış, çalışma, ev ve çocuklar: İşte kadınları birleştiren, onları savaşıma iten sorunlar bunlardır. Kuşkusuz, bizim koşullarımız, İKP'nin koşulları o denli zor değil. Ama bizde de, cesur ve kararlı olmak, sağa doğru kayışı önlemek için savaşım yürütmeyi bilmek gerekiyor.

N. Duleymi – Doğaldır ki, bu görüşmede yığınsal kadın hareketinin tüm sorunlarını incelemeye olanak yok. Bir süre önce August Bebel'in «Kadın ve Sosyalizm» adlı kitabının yüzüncü yıldönümü dolayısıyla ASDP Merkez Komitesi'nin düzenlediği ve her ikimizin de katıldığı uluslararası

konferansın metinleri yayımlandı. (2) Komünist, işçi, sosyalist, sosyal demokrat ve devrimci demokratik 87 parti ve örgütün temsilcileri, üç gün boyunca, uluslararası işçi hareketinin devrimci savaşımında kadın sorununun önemini incelediler. Bu görüş ve deney alışverişinin ne denli verimli olduğunu kendi gözlerimizle gördük. Görüşmeyi bitirirken, sosyalist olmayan dünyanın değişik ülkelerinden komünist kadınların görüş birliği içinde oldukları noktaları belirtmekte yarar buluyorum.

Komünistler, kadınların, toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki ayrımcılığın kokuşmuş mirasını aşmaları, kendi güçlerine ve olanaklarına inanmaları gerektiğini anlıyorlar. Bu karmaşık ve uzun süreç içinde kadınlar, gerek yaşadıkları toplumsal koşulların, gerekse kendi iç dünyalarının doğurduğu sayısız engellerle karşılaşılıyorlar. Toplumsal, politik ve kültürel planda büyük işler gerçekleştirmek gerekiyor ve bu görev herşeyden önce kadınların kendisine, yığınsal kadın hareketine düşüyor. Yanısıra, kadın hareketi, kendi özgül sorunlarını çözümlerken, işçi sınıfı hareketine dayanmazsa, tevellere karşı barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşıma sınıksız bağlanmazsa, başarı kazanamaz. Komünistler, yığınlar arasında somut bir faaliyet yürütürken, bugünkü koşullarda da olsa, ortak hedefler için savaşımında çabaları birleştirerek eşitsizlikleri yenmenin ve demokratik bir ilerleme sağlamanın olanaklı olduğunu, kadın sorununun kesin ve tam çözümünün ancak kapitalizme karşı, yeni toplum için savaşımında elde edilebileceğini gösteriyorlar.

R. Öhman – Kuşkusuz temel olan budur. Berlin toplantımızda konuşulanları da anımsatmak isterim. Kapitalist toplumun, sosyalist bir temelde birleşmiş kadın hareketinin oluşturduğu büyük güce karşı koymak için, yalnızca emekçiler ile işsizlerin arasına, kadınlar ile erkeklerin arasına değil, kadınların kendi aralarına da nifak tohumları saçmakta çıkarı vardır. Ama pratik kanıtıyor ki, kadın hareketinin değişik akımları arasında işbirliği gitgide yayılıyor. Bu, özellikle, 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü'nde kendini belli ediyor. Bu vesileyle, tüm emekçi kadınların bayramını kutlarız.

(2) ASDP Merkez Komitesi'nin, August Bebel'in Kadın ve Sosyalizm adlı kitabının yayımlanışının 100. yıldönümüne ayrılan uluslararası konferansı 23–25 Şubat 1979'da DAC'nin başkenti Berlin'de toplandı. Çalışma tutanakları I ve II Bölümler.

Sovyetler Birliği'nde Din Özgürlüğü

BSS'nin Ocak 1980 sayısında, Orta Asya ve Kazakistan İslam Kurulu Başkanı *Müftü Ziyaüddinhan İbni İsham Babahan*'la bir görüşmenin yayımlanmasının ardından, okurlarımızdan, Sovyetler Birliği'nde inananların konumu hakkında daha çok bilgi isteyen mektuplar aldık. Okurlarımız özel olarak, SSCB'nde hangi dinlere inanıldığını, din özgürlüğü için ne gibi güvencelerin bulunduğunu ve dinsel ayinleri yerine getirmek için varolan koşulları öğrenmek istiyorlar. Aşağıdaki yazı, SSCB Bakanlar Konseyi'nin Din İşleri Konseyi'nden alınmıştır.

Hukuk ve Din

Sovyet devleti kurulur kurulmaz, ırk, milliyet ya da din ayrımı gözetmeksizin bütün yurttaşların yasa önünde tam eşitliğini ilân etti.

Rusya Halklarının Hakları Bildirgesi (Kasım 1917) bütün ulusal ve dinsel ayrıcalık ve kısıtlamaları kaldırdı. Ülkede varolan dinlerin «egemen», «hoşgörü tanınan» ve «hoşgörülen» diye ayrılmasına son verdi, Bu, kiliselerin eşitsiz konumunun ortadan kaldırılması ve dinle sıkı sıkıya içiçe geçmiş serflik kalıntılarının kökünün kazınması anlamına geliyordu. Ulusları «üstün» ve «aşağı» uluslar diye ayırma ve onlar arasında dinsel ya da etnik gerekçelerle sürtüşmeler körükleme politikası kamu yaşamından çıkarılıp atıldı. Sovyet devleti, sınır bölgelerde yaşayan etnik toplulukların hakları üzerindeki engellere, ortodoksluğu dayatma girişimleri de içinde olmak üzere, sonsuza değin son verdi.

23 Ocak 1918'de Lenin tarafından imzalanan «Kilisenin Devletten ve Okulun Kiliseden Ayrılması Üzerine» kararname, Sovyet devletinin dine ve kiliseye ilişkin tavrını açıkça tanımladı. O, bütün dinlerin yasalar önünde eşitliği gibi boydan boya demokratik bir kavramı resmileştirdi ve resmi belgelerde yurttaşların dinlerinin belirtilmesini yasakladı. Kararname her yurttaşın herhangi bir dine inanma ya da hiçbir dine inanmama hakkını getirdi. İnananların hakları üzerindeki bütün sınırlamaları kaldırdı ve «kamu düzenini bozmadıkça ya da Sovyet Cumhuriyeti yurttaşlarının haklarına eluzatmayı getirmedikçe» dinsel ayinlerini yapmalarına olanak tanıdı. Kararname, dinlerin hiçbirine öncelik tanınmayacağını ya da hiçbir türlü engelleme ya da kısıtlamaya uğratılamayacağını belirterek, bütün dinlerin eşitliği demokratik ilkesini getirdi.

Kararnamenin temel öngörülleri daha sonraki bütün Sovyet anayasalarına konmuş ve dinsel tapınmaya ilişkin yasalarda açıklanmıştır. Onun ilkeleri yeni, 1977 Sovyet Anayasası'nda da yer almıştır. 52. madde Sov-

yet yurttaşlarına herhangi bir dine inanma ve dinsel tapınmalarını yerine getirme hakkını güvenceliyor. Bu madde dinsel bakımdan düşmanlık ya da nefretin körüklenmesini yasaklıyor.

Sovyet hukuku inananları, dinsel toplulukları ve din elçilerini yasal haklarının çiğnenmesine karşı koruyan özel yasa normları taşıyor. O, inananlara karşı hertürlü ayrımcılığı kesinlikle yasaklar. Dinsel gerekçelerle, bir inananı bir işe ya da okula almamak, işinden çıkarmak, yasal ayrıcalıklarını elinden almak ya da haklarına başka kısıtlamalar dayatmak yasalarca cezalandırılır. Sovyet hukuku çocuklara özel olarak, yani ailesi tarafından din eğitimi yapılmasına izin veriyor. Çocuklar kiliseye gidebilir ve dinsel görevlerini yerine getirebilirler. Kilisenin ayrılmasına gelince, yasalar çocukları zorla dinsel dayatmalara karşı korur ve onların dinsel özgürlük haklarını güvence altına alır.

Faaliyet Alanı

20 binden çok Ortodoks, Katolik ve Lüteryan kilisesi, sinagog, Eski Ahitçiler tapınağı, cami, Budist tapınağı, Evanjelik Hristiyan Baptistleri ve Yedinci Gün Görünmecileri'nin dua evleri ve öteki tapınma yerleri, ayrıca 20 manastır ve kadın manastırını Sovyetler Birliği'nde hiçbir engelle karşılaşmadan ve anayasal din özgürlüğü güvencelerine uygun olarak faaliyet gösteriyor.

Dinsel topluluklar orta ve yüksek teoloji okullarında papaz yetiştirme hakkına sahiptirler. Bu okullar şimdi, altı Ortodoks akademisi ve semineri, iki Katolik semineri, bir İslam akademisi ve medresesi, bir Ermeni kilisesi akademisi ve bir Gürcü Ortodoks kilisesi semineri de içinde olmak üzere, 18 tanedir. 1970'de Buryatya ve Moğolistan Budistleri birlikte, Sovyetler Birliği ve Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nden keşiş yetiştiren bir Budist enstitüsü kurdular. Bu kurumlar bütün eğitim olanaklarına sahiptirler. Örneğin, Leningrad Ortodoks İlahiyat Akademisi'nin kitaplığında 200 bin cildin üzerinde çeşitli dillerde teolojik yapıt vardır. Öğrenim, tümüyle ilgili dinsel topluluklar tarafından örgütlenir.

Din merkezleri İncil'i, Kuran'ı, teoloji yazıları, dua kitapları, dergi ve takvimler basıyorlar; bunların toplam sayısı 50 yayın merkezini buluyor. Rus Ortodoks kilisesinin altı periyodik yayını vardır ve düzenli olarak dua kitapları ve ilahiler yayımlamaktadır. Geçtiğimiz yıllarda İncil üç büyük baskı halinde basılmıştır (en son baskı geçtiğimiz yıl çıktı); Yeni Ahit'in yeni bir baskısı yayımlandı; Moskova ve Tüm Rusya Patriği merhum Aleksis'in dört ciltlik yazıları çıktı, Patrik Pimen'in yazıları ise baskıya hazırlanıyor.

Müslümanlar Kuran'ı birçok kez bastılar, son baskısı kısa bir süre önce

çıktı. Müslümanların düzenli yayınları bir İslam ay takvimi ve Sovyet Doğu'su'nun Müslümanları dergisinden (Özbekçe, Arapça, İngilizce ve Fransızca) oluşuyor. Benzer yayınlar Katolikler, Ermeniler, Eski Ahitçiler, Baptistler, Görünmeciler ve öbür dinlere inananlar tarafından da basılıyor.

Kimi din merkezleri, kendi literatürlerine ek olarak, saptanmış prosedür uyanınca yurtdışındaki dindışlarının çeşitli dinsel yayınlarını da elde ediyorlar. 1978'in sonlarında Evangelik Hristiyan Baptistleri'nin Tüm Birlik Konseyi dindarlar arasında dağıtmak için Avrupa İncil Cemiyeti'nden 25 bin nüsha İncil aldı.

Kiliselerin, kilise takımları, şamdan ve öbür malzemelerin yapımı, ayın ekmeği pişirmek vb. için uzmanlaşmış 39 kuruluşu vardır. Hammaddeler ve öbür malzemeler plana göre devletçe karşılanır.

Yasalara göre, bütün tapınma yerleri ve buralardaki tüm malvarlığı devlete aittir; devlet bunları sözleşme karşılığı parasız olarak inananların hizmetine verir.

Gönüllü katkılar ve bağışlardan oluşan kilise fonları, din örgütlerinin dinsel yayınların satışından kazandıkları gelirler gibi, vergiden muafdir.

Kiliseler ve Kilise Hiyerarşisi

Sovyetler Birliği'nde, merkezler ya da kurullar tarafından yönetilen değişik dinsel mezhepler vardır, Rus Ortodoks kilisesi Ruhani Meclis'le birlikte Moskova ve Tüm Rusya Patriği tarafından yönetilir. Patrik, önemli kilise sorunlarını çözüme kavuşturmak için, Piskoposlar Heyetini toplar ve ona başkanlık eder. O, kilise adına, öteki kendi yönetimine sahip Ortodoks kiliselerinin başkanlarıyla ilişkileri yürütür. Rus kilisesi, metropolitler, başpiskoposlar ya da piskoposların başkanlığındaki 76 piskoposluğa bölünmüştür. Moskova Patrikliği Fransa, ABD, Batı Almanya, İngiltere, Arjantin, Kanada ve öbür ülkelerdeki Rus Ortodoks patriğinin temsilciliklerini de kontrol eder. Bunlar piskoposluk alanı, kilise başkanlığı ve misyonların gözetimi altındadır.

Gürcü Ortodoks kilisesi ülkenin en eski kiliselerindedir. 1917 Şubat devriminden sonra bu kilise özerklik ilân ederek, Katolik Patriği'ne bağlandı. 1943'de, Rus Ortodoks Kilisesi Ruhani Meclisi, Gürcü Kilisesi'nin kendi yönetimine sahip olma statüsünü tanıdı.

İslamiyet, Sovyetler Birliği'nde en yaygın dinlerden birisidir. Müslümanların din işlerini dört bağımsız kurul yönetir: Orta Asya ve Kazakistan; Kafkas ötesi; Kuzey Kafkasya ve Sovyetler Birliği ve Avrupa kesimi ve Sibirya kurulları. Bu organların statüleri Müslüman topluluklarının kongrelerinde hazırlanıp onaylanmıştır. Kongre, topluluğun en yüksek or-

ganıdır. Müslüman dinadamları medresede yetişir. İmamlar eğitimlerini sürdürmek için başka ülkelere giderler. Geçtiğimiz yıllarda birçok Sovyet müslümanı Karaviyin Üniversitesi'nde (Fas), El Beyda Üniversitesi'nde (Libya) ve öbür yabancı kurumlarda eğitim görmüştür.

Sovyet nüfusu içinde, geleneksel olarak Budizm'e en başta da onun kuzeyli biçimi olan Lamaizm'e inanan Buryatlar, Touvanlar, Kalmuklar ve başka halklar vardır. Budist Merkez Kurulu'na (Buryat Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkenti Ulan-Ude'de) Bandido-Kambo Lama Jambal Dorji Gambojev başkanlık ediyor. Budist manastırlarının en büyüğü İvolginsk Manastırı'na gerek Sovyetler Birliği'nden, gerekse başka ülkelere hacılar gelir. Bu manastır Ulan-Ude yakınlarındadır.

Roman Katolik Kilisesi, Sovyetler Birliği'ni oluşturan 15 cumhuriyetin 10'unda faaliyet gösteren birbirinden bağımsız papalıklar tarafından temsil edilir. Papalıklar cemiyeti yönetir ve papazları atar ya da değiştirir. Vatikan tarafından atanan başkanlık cemiyetlere düzenli kutsal ziyaretlerde bulunur ve çalışmalarını denetler.

Sovyetler Birliği'nde ayrıca, Augsburg mezhebinden olan, birbirinden bağımsız üç Lüteryan meclisi de vardır. Bunlara Estonya ve Letonya'da başpiskoposlar, Litvanya'da ise bir başpiskopos başkanlık eder. Meclis başkanları dinadamları ve inananların delegelerinin katılımıyla toplanan Genel Ruhani Meclis'te seçilir.

Gerek Sovyetler Birliği'nde, gerekse yurtdışındaki Ermeniler, Bütün Ermenilerin Yüksek Katolik Patriği'nin başkanlık ettiği Ermeni kilisesinde birleşmişlerdir. Bunun yeri, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkenti Erivan yakınlarında, eski Ermeni din merkezi Ehmiazzin'dedir.

Evangelik Hıristiyan Baptistleri'nin de kendi Birlik'i vardır. Birlik'in en üst makamı; Tüm Birlik Konseyi'ni seçen Baptist Kiliseler Kongresi'dir.

Sovyetler Birliği'ndeki Yahudiler dinsel ayinlerini, Moskova, Leningrad, Kiev, Minsk, Riga, Vilnius, Taşkent, Tiflis, Bakü, Sverdlovsk, Lvov, Odessa da içinde olmak üzere, büyük kentlerin çoğunda faaliyet gösteren 180 sinagogda yaparlar. Birçok sinagogun mihvah'ı ya da ayin banyoları ve ayin ekmeği fırını vardır. Moskova Sinagogu bir yeşiva'ya, yani dinokuluna sahiptir. Bir yıllık takvim ve kutsal metinler yayınlar.

Bütün din merkezleri yurtdışındaki dindaş merkezleriyle ilişkiler kurar, onların kongrelerine ve konferanslarına temsilciler gönderir. Teolojik ve genel dinsel sorunlar üzerinde, barışın savunulması ve uluslar arasında dostluğun ilerletilmesi konularında uluslararası din örgütleriyle aktif olarak işbirliği yaparlar. 1977 yılında Sovyetler Birliği, Patrik Pimen'in girişimiyle, «Dinsel Önderler Kalıcı Barış, Silâhsızlanma ve Uluslar Arasında Eşit İlişkilerden Yana» belgisi altında toplanan ve 107 ülkenin hemen

hemen bütün dinlerdeki temsilcilerini çeken bir dünya konferansına evsahipliği yaptı. 1979 Eylülünde, Sovyet Tacikistan'ının başkenti Duşanbe'de «Orta Asya, Volga Yöresi ve Kafkasya Müslümanlarının İslam Düşüncesinin İlerletilmesine ve Barış ve Toplumsal İlerlemeye Katkısı» üzerine bir uluslararası sempozyum toplandı. Sempozyuma Sovyet cumhuriyetlerinden dinsel önderler ve 25 ülkeden İslam yetkilileri katıldı.

Yukarda sözüedilen olgular, Sovyetler Birliğin'de gerçekten demokratik vicdan özgürlüğü ilkelerinin yürütölmekte olduğunun kanıtıdır. Bunlar, bu ilkelerin boş bir söz değil, yaşıayan bir gerçeklik olduğunu gösteriyor.

TÜSTAV

Bildiri

Türkiye işçi sınıfı, karmaşık koşullarda, çetin bir grev savaşına girdi. Grev hareketi metal, tekstil ve öteki işkollarına yayılıyor. İşçi sınıfı, halkımız ekonomik bunalımın dayanılmaz yüklerine, zorbalık yasalarına, faşist saldırılara, emperyalist baskılara, kölelik anlaşmalarına karşı savaşıyor.

TKP tüm halkımızı işçi sınıfınının bu haklı grevlerine omuz vermeye çağırıyor. Grev hareketinin yüzbinlerce işçiyi kucaklaması, emekçileri eyleme çekmesi, grev silâhını kullanan işçilerle dayanışmanın yükselmesi, işbirlikçi, tekelci burjuvazinin halka karşı giriştiği çok yönlü saldırıyı geriletmede temel dayanak olacaktır.

TKP, barıştan, ulusal bağımsızlıktan, demokrasiden ve toplumsal ilerlemeden yana tüm güçleri artan tehlikeler karşısında uyarıyor. Gerici politik güçler, ülkemizi bugünkü bunalıma yuvarlayan iflâs politikasında ayak diyor. Türkiye NATO'ya, emperyalizme ekonomik, politik, askersel her yönden daha da bağlanıyor. Hükümet Amerikayla yeni kölelik anlaşmasını imzalamak üzeredir. Bu anlaşma, topraklarımızı nükleer bir mezarlığa çevirebilir.

Bir avuç tekel, ülke ekonomisine daha da egemen oluyor. Demirel hükümeti devlet sektörünü dağıtıyor, ya da onu büsbütün tekellerin bir parçası durumuna getiriyor. Bu gözü dönmüş tekelci tırmanış, milyonlarca işçi, emekçi için işsizlik ve pahalılık, köylülük için topraksızlık, gübresizlik, açlık, orta katmanlar için yıkım, küçük ve orta kapitalistler için iflâs demektir.

İşte bu politika, baskı, terör, zorbalık yöntemleriyle yürütülüyor. Bir yılı aşkın süregiden sıkıyönetim, çıkarılan baskı yasaları, Kürt halkı üstündeki şövenist barbarlık, «Politika» gazetesini ve öteki ilerici yayınları yasaklamalar, yığınsal tutuklamalar, binlerce yurttaşın ölümüyle sonuçlanan faşist terör eylemleri halkımızı susturamadı. Şimdi hükümet «bölücülük» ve «komünizm» tehlikesi masalıyla olağanüstü durum, DGM yasaları çıkartmaya hazırlanıyor. Toplu sözleşme hakkını yok edecek tasarılar gündemde duruyor. İnsan avını yasallaştıran girişimler tezgahlanıyor. Sıkıyönetimci generaller «iç savaş» çılgınlıkları atıyor ve «kan dökmekten» söz ediyor. Cumhurbaşkanı seçimi eşliğinde Anayasa değişikliği planlanıyor. Parlamantonun şimdiden daralan yetkileri tek adamda toplanmak

isteniyor. Yarı askersel zorbalık rejimi böylece yerleştiriliyor. Faşizm tehlikesi artıyor.

Generallerin ultiyatomu AP-CHP koalisyonuna yolu açamadı. Şimdi bu yöndeki baskılar, açık bir askersel devirme korkutmacasıyla daha da yoğunlaşıyor.

Egemen sınıflar halka, özgürlüklere saldırırken «terörizmle savaş» demagojisine sarılıyor. Gerçekte onlar, terörizmi bilinçli olarak kışkırtıyor, besliyorlar. Faşist komandoların terörünü doğrudan örgütüyor, yönetiyorlar. Öte yandan ister doğrudan egemen sınıflarca örgütlenişin, ister «insanmış» teröristlerce yürütülsün, «sol» görünümülü terörizmin tüm eylemleri yalnızca emperyalizmin, gericiğin işine yarıyor. Faşist ve «sol» görünümülü bireysel terör eylemlerinin son günlerde yoğunlaşması rastlantı değildir. Hükümet ve militarist klik yükselen grev hareketini bu yolla da kırmayı plânlıyor. Erlerin öldürülmesi orduyu kışkırtma amacı taşıyor. Gerici, tekeli, Maoçu basın «sol» görünümülü terörizmin cinayetlerini, tüm eylemlerini TKP'ye bulaştırmak için iğrenç bir kampanyayı gürtütle öne çıkarıyor. Bu kampanya, kamu işletmelerinde çalışan insanlara özel kurslarda zorla anti-komünist broşürleri okutma girişimleriyle birleşiyor. Bu kampanya TKP'ye karşı saldırıyı daha da arttırmak, demokratik, anti-emperyalist güçleri zayıflatmak amacı taşıyor.

TKP, «sol» görünümülü terörizmin, hangi kılığa girerse girsün, özünü tümüyle karşı-devrimci olduğunu saptamıştır. CIA'nın, MIT'in elindeki bu silâhi susturmak için, TKP, tüm işçilere, emekçilere, gençlere, aydınlara, tüm demokrasi, barış, bağımsızlık ve sosyalizm yanlısı insanlara başvuru- yor. Özellikle serüvenciliğe kapılmış tüm dürüst devrimciler sesleniyor: İşçi sınıfının Leninci, örgütlü, yığınsal savaş çizgisine gelin! Size dayatılmak istenen ya eylemsizlik, ya terörizm ikilemine aldanmayın! Baskının, zorbalığın her türüne örgütlü, yığınsal direnişle karşı koyun!

Hiç bir burjuva hükümeti, halkın örgütlü ve bilinçli desteğine dayanmayan hiç bir politik alternatif bunalımı çözemez, ülkeyi esenliğe çıkaramaz. Bugün, tüm ulusal demokratik güçleri bir tek cephede toplamak, kurtuluş yolunu açacak olan tüm güçleri birleştirmek, ortak savaşı baş düşman emperyalizme, işbirlikçi, tekeli burjuvaziye karşı çevirmek gerekiyor. Tekellerin ücretlere saldırısına, işsizliğe, pahalılığa karşı, ikili kölelik anlaşmasına, atom harmanlarına, silâhlanma yarışına ve DGM'lere, zorbalık yasalarına, tutuklamalara karşı işçi sınıfının, milyonlarca emekçinin savaşını örgütlemek gündemde duruyor. TKP, emperyalizmin, NATO'nun artan baskılarına, egemen sınıfların yoğunlaşan saldırılarına karşı en geniş demokrasi güçlerinin eylem birliğini gerçekleştirmek zorunluğunu bir kez daha önemle vurguluyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

17 Mart 1980

Bildiri

Amerikancı Demirel hükümeti ve militarist klik, ABD ile yeni bir kölelik anlaşması imzaladı. Halkımızdan gizli tutulan bu anlaşma ulusal egemenliğimizi daha da ayaklar altına alıyor, halkımızın çıkarlarına ters düşüyor, bölgede barış ve güvenliği tehlikeye atıyor. Bu anlaşma, tümüyle Amerikan emperyalizminin, bölgemiz ve Türkiye üstündeki hegemonyacı çıkarlarını yansıtıyor.

İkili kölelik anlaşması, Amerika'ya topraklarımız üstünde yeniden saldırı ve casusluk üsleri veriyor. Bunun yanı sıra, Amerikan emperyalizmine Türkiye'nin iç işlerine silâhla karışma olanağını bir kez daha tanıyor. Bu adımla Amerikancı hükümet, ülkemizi nükleer bir mezarlığa çevirebilecek tehlikeli serüvenlere kapıyı daha da açıyor. Hegemonyacı «Carter doktrini» paralelinde dayatılan bu anlaşma, Sovyetler Birliği'ne, sosyalist ülkelere, Afganistan, İran ve bölgemizdeki müslüman, Arap halklarına karşı açık bir kışkırtma ve tehdit niteliği taşıyor. Bu anlaşma Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan Politik Belge'ye, iyi komşuluk ve işbirliği ilkelerine ters düşüyor. ABD bu anlaşmayla, Türkiye'yi NATO'ya daha sıkı bağlamak amacını güdüyor.

Kölelik anlaşmasında yer alan savaş endüstrisi kurma planları emperyalist silâh tekellerine yeni kârlar sağlayacak, ülke ekonomisinin içinde bulunduğu bunalımı daha da derinleştirecektir. «Modernizasyon» adı altında silâhlanma harcamalarının daha da artırılmasıyla işsizliğin, pahalılığın cenderesinde ezilen halkımızın sırtına çok daha ağır yükler binilecektir.

Amerikan elçisiyle kölelik anlaşmasını imzalayan Dışişleri Bakanı'nın açıklaması, bütün bu gerçekleri halktan gizlemeye yöneliktir. Topraklarımızdaki Amerikan üslerini, Türk askersel kuruluşları gibi göstermek, aldatmacadan, yalandan başka bir şey değildir. Bu üslere, Türk komutanlarının göstermelik olarak konması, halkımızın Amerikan emperyalizmine artan tepkisi, ordudaki hoşnutsuzluk karşısında başvurulmuş bir oyundur. Bunun yanı sıra, hükümet, ABD ile askersel işbirliğinin NATO çerçevesini aşmadığı gerekçesiyle Amerika'ya bu anlaşmayla verilen geniş yetkileri gizlemeye çalışıyor. Ama saldırgan NATO paktını yöneten baş emperyalist güç yine ABD'dir ve Türkiye'nin ne NATO'nun saldırı operasyonlarına, ne de topraklarımızdaki Amerikan üslerinin eylemlerine karşı söz hakkı yoktur. Türkiye'ye bir kez daha ABD emperyalizminin ileri karakolu ve jandarmalığı rolü yüklenmiştir.

Ülkemizin içinde bulunduğu derin bunalımdan ABD ve öteki emperyalist ülkeler hegemonyalarını güçlendirmek için yararlanıyorlar. Emperyalistlerden kapı kapı kredi dilenen işbirlikçi Demirel hükümeti, ülkemizin

bağımsızlığını yeniden dolara satıyor. Halkımız bu hıyaneti de unutmayacaktır.

TKP, ikili kölelik anlaşmasının somut uygulanmasıyla ilgili tüm gizli maddelerinin kamuoyuna açıklanmasını istiyor. Parlamentoda onaylanıncaya kadar geçici olarak yürürlüğe giren bu anlaşmayı yırtma olanakları vardır. Parlamento içinde ve dışında, ulusal bağımsızlıktan yana tüm yurtsever güçlerin direnişisiyle ikili kölelik anlaşması yırtılmalıdır;

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

31 Mart 1980

TÜSTAV

ABD Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, ABD Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi William L. Patterson yoldaşın ölümü nedeniyle duyduğumuz derin acıyı paylaşır. Patterson yoldaş, ABD ve uluslararası komünist ve işçi hareketinin seçkin bir savaşçısıydı. O ateşli Marksist-Leninist bir devrimci, Lenin'in partisi SBKP'nin ateşli bir dostuydu. TKP, Türkiye komünistleri Patterson yoldaşın anısını her zaman canlı tutacaklardır.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

11 Mart 1980

Sri Lanka Komünist Partisi'nin XI. Kongresine

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi kardeş Sri Lanka Komünist Partisi'nin XI. Kongresine devrimci savaş selâmlarını yollar.

Sri Lanka Komünist Partisi ulusal bağımsızlığı, demokrasiyi pekiştirmek için, toplumsal ilerleme için savaşıyor. Sri Lanka işçi sınıfının, Sri Lanka halkının yaşam koşullarının iyileştirilmesi yolunda emekçilerin savaşlarını örgütlüyor, bu savaşın en ön sıralarında yer alıyor. Emperyalizmin, uluslararası gericiliğin dünyada ve bölgede barış ve yumuşama sürecine, bu sürecin temel dayanağı Sovyetler Birliği ve sosyalist dünya sistemine, uluslararası işçi hareketi ve ulusal kurtuluş hareketine yönelttiği saldırılara karşı savaşıyor.

Sri Lanka halkıyla Türkiye halkı ortak düşman emperyalizme karşı ortak savaş temelinde dostluk bağlarıyla bağlıdır. TKP bu dostluğun ve Sri Lanka Komünist Partisi ile Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşlik bağlarını daha da güçlendirmeye büyük önem veriyor.

Değerli yoldaşlar,

Sri Lanka Komünist Partisi'nin XI. Kongresine büyük başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

26 Mart 1980

El Salvador Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri adına kardeş El Salvador Komünist Partisi'nin 50. kuruluş yıldönümünü kutlar, devrimci savaş selâmlarını yollar.

El Salvador Komünist Partisi, kurulduğu günden bu yana illegal koşullarda gericiliğin kanlı baskı ve terörü altında çetin bir savaş yürüttü. ABD emperyalizmine, işbirlikçi yerli oligarşiye karşı işçi sınıfının, emekçilerin çıkarları için, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğrunda öteki demokratik ve yurtsever güçlerle bağlaşıklık içinde savaştı, savaşıyor. Günümüzde El Salvador halkının devrimci savaşımı dalga dalga yükseliyor. El Salvador Komünist Partisi, bu savaşın ön sıralarında yürüyor. Partiyi güçlendirmek, tüm ilerici güçlerin geniş tek cephesini pekiştirmek için vargüçle çalışıyor.

Türkiye Komünist Partisi, El Salvador Komünist Partisiyle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. TKP, Türkiye işçi sınıfı ve halkı, El Salvador Komünist Partisi ve halkının haklı savaşımıyla tam bir dayanışma içindedir.

Değerli yoldaşlar,

Partinizin 50. kuruluş yıldönümünü karşıladığınız çetin savaşlarda sizlere büyük başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

28 Mart 1980

Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sosyalist Vietnam Cumhuriyeti Başkanı Ton Duk Thang yoldaşın ölümüyle Vietnam Komünist Partisi'nin, Vietnam halkının duyduğu derin acıyı paylaşır.

Ton Duk Thang yoldaşın ölümüyle Vietnam halkı ve uluslararası işçi hareketi seçkin bir savaşerini, ateşli bir yurtsever ve enternasyonalisti yitirdi. Ho Şi Minh yoldaşın bu eski silâh arkadaşı, halkımız emperyalist güçlere karşı ulusal kurtuluş savaşını başlatırken, Karadeniz'deki Fransız filosunda ayaklanma çıkardı ve genç Sovyet devletini savundu. Yıllarca süren hapis ve zindan, ağır baskı ve terör bu büyük devrimciyi dize getiremedi. O vargücüyle Vietnam halkının ulusal ve sosyal kurtuluşu için, ülkesinde sosyalizmin kurulması için savaştı.

TKP, Türkiye işçi sınıfı ve halkımız Ton Duk Thang yoldaşı her zaman saygıyla anacaktır.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

31 Mart 1980

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi XII. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Türkiye komünistleri ve emekçileri adına Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin XII. Kongresi'ni devrimci duygularla selâmlar, Kongreye büyük başarılar dilerim.

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin öncülüğünde Macaristan işçi sınıfı, Macar halkı sosyalizmi kurma ve geliştirme yolunda hızla adımlar atıyor. Sosyalist Macar devleti, Lenin'in ülkesi Sovyetler Birliği ile sıkı sıkıya bağlı olarak, dünyada barışın ve sosyalizmin güçlenmesine önemli katkılarda bulunuyor. Türkiye komünistleri ile Macar komünistleri, TKP ile MSİP, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeline kardeşlik bağlarıyla bağlıdırlar. TKP bu bağların daha da pekişmesi, halklarımız arasındaki dostluğun daha da güçlenmesine büyük değer veriyor.

Kongrenize büyük başarılar dilerim.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

24 Mart 1980

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin XII. Kongresi nedeniyle Kisber-Aszar közünün Altınbaşak Tarım Kooperatifinde düzenlenen mitingde TKP temsilcisinin yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin XII. Kongresine TKP Merkez Komitesi adına, tüm Türkiye komünistleri ve emekçileri adına kardeşçe savaş selâmlarını iletir, Kongreye büyük başarılar dilerim.

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin XII. Kongresi, Macaristan'ın faşizmin boyunduruğundan kurtuluşunun 35. yıldönümü eşliğinde toplanıyor. Bu süre içinde Macaristan işçi sınıfı, Macar halkı, MSİP'nin öncülüğünde sosyalizmi kurdu, ülkeyi modern bir endüstri-tarım ülkesi durumuna yükseltti. MSİP'nin XII. Kongresi halk ekonomisini geliştirmek, ulusal geliri arttırmak, sosyalizmin maddesel-technik temellerini güçlendirmek, geniş çaplı bir sosyal programı uygulamak yolunda elde edilen önemli başarıları gözler önüne seriyor. Sosyalist demokrasiyi daha da derinleştirmek, üretimde ve yaşam düzeyinin yükseltilmesinde elde edilen kazanımları pekiştirmek, sosyalizmin başarılı kuruculuğunu daha da ilerletmek yolunda yeni görevleri saptıyor. Sovyetler Birliği ve Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkeleriyle sıkı işbirliği ve Macar emekçilerinin MSİP'ne, onun Marksist-Leninist yönetimine olan sağlam güveni bu görevleri başarmakta büyük bir güç kaynağı oluşturuyor.

Macaristan Halk Cumhuriyeti izlediği ardıcıl barış politikasıyla Avrupa'da barışın güçlü kalelerinden birini oluşturuyor. MSİP, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde dünya komünist hareketinin birliğinin daha da pekişmesi için aktif bir çaba gösteriyor. Türkiye Komünist Partisi kardeş Macaristan komünistlerinin partisi ile kökü eskilere uzanan enternasyonalist savaş bağlarını daha da güçlendirmeye büyük önem veriyor.

Değerli yoldaşlar,

Günümüzde ABD emperyalizmi, NATO egemen çevreleri uluslararası durumu gerginleştirme, yumuşama sürecini baltalama, silâhlanma yarışını körükleme girişimlerine hız verdiler. Batı Avrupa'ya yeni ABD atom roketleri yerleştirme kararı, bölgemizde, Orta Doğu'da ABD'nin askersel konumlarını güçlendirme çabaları, Amerikan emperyalizminin dünya ölçüsündeki hegemonyacı planlarının parçasıdır. Dünya barışını ciddi olarak tehlikeye sokan bu saldırgan girişimlerde Pekin yönetimi emperyalizmin başlıca başlaştığı rolünü oynuyor.

İran ve Afganistan'daki gelişmelerden sonra ABD, Hint Okyanusuna, Basra körfezine askersel yığınak yapıyor, bölgede yeni askersel üsler kuruyor ve yeni askersel bloklar oluşturmak, Türkiye'yi de bu bloklara sürüklemek istiyor.

Sovyetler Birliği'nin Afganistan hükümetinin çağrısı üstüne, iki ülke arasındaki anlaşmaya ve Birleşmiş Milletler sözleşmesine uygun olarak yaptığı enternasyonalist yardıma TKP, Türkiye işçi sınıfı büyük değer biçiyor. Emperyalizmin Afganistan üstüne yaptığı plânları suya düşüren bu enternasyonalist yardıma karşı yoğunlaştırdığı anti-Sovyet kampanyaya uluslararası gericiлик vargüçle katılıyor. TKP, bu kampanyaya karşı savaşmayı, Afganistan halkıyla dayanışmayı yükseltmeyi vazgeçilmez görev sayıyor.

Değerli yoldaşlar,

Emperyalizm Türkiye üstündeki hegemonyasını daha da yoğunlaştırmak girişimi içindedir. ABD ile Türkiye hükümeti arasında bağlanan yeni askersel işbirliği anlaşmasıyla Türkiye'deki ABD üsleri daha yoğun olarak çalıştırılmaya başlandı. ABD, Federal Almanya ve öteki emperyalist ülkeler, Türkiye'nin içinde bulunduğu derin bunalımlardan, ülkeyi emperyalizme her yönden daha sıkı bağlamak için yararlanıyorlar.

Oysa NATO ülkesi Türkiye'nin içine düştüğü bunalımların, eşiğine geldiği büyük yıkımın nedeni emperyalizme bağımlılıktır. Milyonlarca işsiz, % 100'ü aşan enflasyon, aşırı pahalılık, temel gereksinme maddelerinin yokluğu, enerji bunalımı, fabrikaların yarıdan düşük kapasiteyle çalışması, yeni borç almadan faizini ödeyemediği dış borçlar – bunlar emperyalizme bağımlı kapitalist düzenin bunalımının birçok çizgisidir.

Gerici Demirel hükümeti, bunalımın yükünü emekçilerin sırtına zorbalıkla yükleme yolunu tutmuştur. Militarist kliğin ülkenin politik yaşamındaki ağırlığı giderek artmaktadır. Ülkenin 20 ilinde sıkıyönetim vardır. İlerici gençlik ve kadın örgütleri, demokratik örgütler kapatılmıştır. Sendika liderleri, demokratik gazeteciler tutuklanıyor, ilerici gazeteler, yayın organları yasaklanıyor. Kürt halkına karşı şoven bir baskı politikası uygulanıyor. Emperyalist merkezlerin, yerli faşist odakların örgütlediği terörist saldırılar sonucu gerici hükümetin kurulmasından bu yana geçen 3 ay içinde 700'den fazla insan can vermiştir. Rejim giderek yarı askersel bir zorbalık rejimi karakterini alıyor. Açık askersel diktatörlük ve faşizm tehlikesi artıyor.

Böylesi karmaşık koşullarda işçi sınıfı yerli ve yabancı tekellere karşı çetin bir grev savaşı içine girmiştir. Metal, tekstil ve başka işkollarında onbinlerce işçi ekonomik ve sosyal hakları için savaşıyor. Demokratik güçler yığınsal çıkışlarla emperyalizmin artan baskılarını, ülke içinde artan baskı ve terörü, işsizliği ve pahalılığı protesto ediyorlar. Barış güç-

leri ABD atom roketlerine, ülkeyi bir nükleer mezarlık haline getirebilecek olan, ABD ile bağlanan askersel işbirliği anlaşmasına karşı çıkıyorlar.

TKP, bütün bu yığın çıkışlarını vargüçle destekliyor. Türkiye halkının anti-empyralist, anti-tekelci, demokratik savaşımını örgütlüyor. İşçi sınıfının ve en geniş demokratik güçlerin eylem birliğini sağlamak ülkenin değişik yerlerindeki çıkışları halkın genel bir direnişine doğru yönlendirmek yolundan yürüyor. Demokratik konuları, kazanımları korumak ve geliştirmek için aktif bir demokrasi hareketi oluşturmayı amaçlıyor.

Değerli yoldaşlar,

Konuşmamı bitirirken, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin XII. Kongresi'ne bir kez daha büyük başarılar dilerim.

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi!

Yaşasın Macaristan Sosyalist İşçi Partisi!

**MSİP MK'si üyesi ve Halk Kontrol Komitesi
genel başkanı Jozsef Zsaskali yoldaşın Kisb er-Aszar
köyünün Altın Başak Tarım Kooperatifinde
düzenlenen mitingde yaptığı konuşma**

Değerli yoldaşlar!

Macaristan ve Türkiye kom n stleri arasındaki işbirliğinin büyük bir geçmişi vardır. 1919 yılı Macaristan şuralar Cumhuriyeti devrinde Macaristan'da bulunan Türkiyeli kom n stler de tarihin ikinci sosyalist devrimine katılmışlardı. Bazıları, bir yıl sonra, bu yıl 60'inci kuruluş yıldönümünü kutlayan Türkiye Kom n st Partisi'nin kurucuları arasında yer almışlardı.

Bu büyük yıldönümü dolayısıyla, partinizin yönetimine ve bütün Türkiye kom n stlerine candan gelen iyi dileklerimizi iletmenizi rica ederim.

Macar kom n stleri, Türkiyeli yoldaşlarımızın ağır ve kahramanca savaşını dikkatle izliyorlar. Türkiye'de yabancı çıkarlara bağımlı kapitalist gelişimin çıkmaza girdiğini ve ülkenin uzun süredir bütün alanları kapsayan ve giderek ağırlaşan bulanım içinde olduğunu iyi biliyoruz. Bununla birlikte, sıkıyönetim, terör ve baskı halk yığınlarıyla birlikte ilerici örgüt ve g lere, özellikle kom n stlere yöneltiliyor ve Türkiye Kom n st Partisi'ni illegaliteye zorlamıştır.

Türkiye burjuvazisi ve uluslararası emperyalizm çevreleri Portekiz, Yunanistan ve başka ülkelerin örneğini izleyerek Türkiye'nin de toplumsal değişimlerin yoluna girmesinden korkuyor.

Emekçi halkımız, Macar kom n stleri, Türkiyeli kardeş partimizin ağır savaşını derin sempati ve enternasyonalist dayanışma duygularıyla izliyor. Haklı savaşlarınızda sempati ve faal desteklerimize ileride de dayanabileceksiniz. Ulusal-demokratik güçlerin geniş bir tek cephesinin kurulması, Türkiye halkının toplumsal halkınması, daha mutlu ve daha güzel yaşaması, sosyalizm ülkülerinin gerçekleştirilmesi uğrunda partinizin yürüttüğü savaşının bir an önce başarıyla sonuçlanmasını içtenlikle dileriz.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini ve TKP'nin diğer yayınlarını, listesini yayınladığımız kitapçılardan satın alabilirler.

1. «Yeni Çağ» . . . . . 1,— DM
2. «Atılım» . . . . . 0,50 DM
3. L. İ. Brejnev, «Lenin'in 100. yıldönümü, SBKP'nin XXIV. Kongresi, SSCB'nin 50. yılı» . . . . . 5,— DM
4. Nazım Hikmet, Bütün Eserleri (8 cilt) ciddi . . . . . 7,50 DM
5. Bilimsel komünizm . . . . . 7,— DM
6. Lenin (biyografisi) . . . . . 5,— DM
7. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Programı . . . . . 3,— DM
8. Büyük Ekim 50 yaşında . . . . . 3,— DM
9. S. Üstünel, «Savaş Yolu» . . . . . 10,— DM
10. S. Üstünel, «Günümüzde TKP» . . . . . 5,— DM
11. S. Üstünel, «Güneşli Dünya» . . . . . 5,— DM
12. S. Üstünel, «Türkiye Olayları – 1973» . . . . . 1,— DM
13. A. Saydan, «Sınıf savaşında yeni aşama» . . . . . 5,— DM
14. A. Saydan, «Alman Demokratik Cumhuriyeti» . . . . . 3,— DM
15. A. Saydan, «Yedi Sosyalist Ülkede Dün-Bugün-Yarın» , , 3,— DM
16. A. Saydan, «Sovyetler Birliğinde 12 Gün» . . . . . 2,— DM

Ayrıca dergimize abone olmak ve TKP'nin diğer yayınlarını edinmek isteyenler aşağıdaki adrese başvurabilirler:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku
Praha 6
Thakurova 3
Czechoslovakia

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>James West</i>	
Soğuk savaşa geri dönüşe engel olmak	217
<i>Sandor Gaspar</i>	
Çağın sorunları karşısında	229
xx: Lenin'in kalıtı ve günümüz	240
xx: Devrimin yeni bir aşaması	266
<i>Pedro Saad</i>	
Amaçlarımız ve politikamız	273
<i>Vitali Moyev</i>	
Halkla birlikte, tekellere karşı	282
<i>Naziha Duleymi, Rodney Öhman</i>	
Komünistler ve kadın hareketi	298
xx: Sovyetler Birliği'nde din özgürlüğü	309

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	314
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	316
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ABD Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	318
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Sri Lanka Komünist Partisi'nin 11. Kongresine mesajı	319
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın El Salvador Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	320
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	321
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin 12. Kongresine mesajı	322
xx: MSİP'nin 12. Kongresinde TKP temsilcisinin konuşması	323
xx: MSİP MK üyesi ve Halk Kontrol Komisyonu Genel Başkanı Jozsef Zsakali yoldaşın konuşması	326